

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

vrede

België-Belgique
P.B.
9000 Gent 1
3/4568

verschijnt tweemaandelijks | 47e jaargang | nr.367 | mei-juni 2004
afgiftekantoor 9000 Gent 1
erkenning nr P 206485
Vrede - Filips Van Arteveldestraat 35, 9000 Gent
T. 09 233 46 88 F. 09 233 56 78 e-mail: vrede@vrede.be
internet: www.vrede.be
v.u.: M.De Smet, Val.deSaedeleerstraat63, 9300Aalst

DE SMET MEREL
NIEUWLAND 48
9000 GENT

massa vernietig eens wapens

Loesje

GENTS ACTIEPLATFORM PALESTINA
d/a Vrede vzw
Filips van Arteveldestraat 35 - 9000 Gent
www.vrede.be

Oxfam-Solidariteit vzw
Vierwindenstraat 60
1080 Brussel
www.oxfamso.be

Structurele medische hulp voor Bir Zeit (Palestina)

Een van de meest schrijnende gevolgen van de Israëlische bezetting in de West Bank is de enorme moeilijkheid die zieken en barende vrouwen hebben om ziekenhuizen te bereiken. De lange wachttijden aan de Israëlische militaire check-points betekenen voor deze patiënten altijd een verlenging van hun lijden en zijn in sommige gevallen zelfs dodelijk!

Ook de bevolking van Bir Zeit en de omliggende dorpen (ongeveer 50.000 inwoners) zijn voor hospitalisatie aangewezen op het ziekenhuis van Ramallah dat slechts op 8 km van Bir Zeit is gelegen, maar dat om hoger vermelde redenen zeer moeilijk of helemaal niet bereikbaar is. In Bir Zeit en omstreken zijn huisartsen actief die eerstelijnsgezondheidszorg kunnen bieden maar voor eenvoudige bloed- en urineonderzoeken zijn zij eveneens op het ziekenhuis van Ramallah aangewezen.

Wat kan er aan gedaan worden?

De oplossing ten gronde zou natuurlijk bestaan uit het beëindigen van de Israëlische bezetting en de heropbouw van wat in de voorbije twee jaren werd vernield. Deze vrede is jammer genoeg niet voor morgen. Ondertussen blijven de Palestijnen creatief nadenken en zoeken naar middelen om ondanks deze gruwelijke bezetting te overleven. Ook in de gezondheidszorg wordt naar oplossingen gezocht. Een initiatief dat een deel van de noden kan lenigen bestaat er in om een klinisch laboratorium op te richten in Bir Zeit en dit in samenwerking met de universiteit aldaar. Onlangs kregen wij het bezoek van Dr. Tamer Essawi, initiatiefnemer van dit laboratorium-project, die in Gent was in het kader van het bilateraal samenwerkingsakkoord tussen de Universiteit Gent en de Universiteit van Bir Zeit.

Koken kost geld

De universiteit van Bir Zeit kan voldoende gekwalificeerd personeel aanleveren om een medisch laboratorium op te bestaffen dat de belangrijkste routinetesten kan uitvoeren. Ook lokalen zijn voorhanden. Wat thans evenwel ontbreekt is de basisapparatuur om zo'n laboratorium operationeel te maken. Om deze uitrusting aan te kopen moet men kunnen beschikken over een bedrag van 40.000 tot 50.000. Het ganse bedrag hoeft echter niet ineens voorhanden te zijn. In functie van de beschikbare middelen kan de apparatuur beetje bij beetje worden aangekocht.

Professoren van de Universiteit Gent onderzoeken de mogelijkheid tot uitbouw van een academische samenwerking op het gebied van de klinische biologie. De ervaring leert echter dat projecten van enige omvang opzetten meestal een werk van lange adem is en dat succes niet gegarandeerd is.

In afwachting van eventuele steun van overheidswege wordt daarom een oproep gedaan om steun vanwege het publiek. **Bijdragen** kunnen gestort worden op **rekening 000-0000028-28** van **OXFAM** met **vermelding "Bir Zeit - 8891" (niet vergeten!)**. Voor giften vanaf 30 wordt een fiscaal attest door OXFAM afgeleverd en alle schenkers worden op de hoogte gehouden van de ontwikkeling van het project.

Nadere inlichtingen over dit project zijn te bekomen bij
Ereprof. Dr. Michel Vanhoorne, e-mail: myhoorne@pandora.be,
tel. 09 222 40 33

Wij danken u bij voorbaat voor uw steun !

DOSIER
EU-UITBREIDING, p. 26

le Vietnam de Bush

“Het Vietnam van Bush”

cover van “nouvel Afrique Asie” - mei 2004

EDITORIAAL	Troepen uit Irak.....	3
INTERVIEW	Goede-vrijdagakkoorden..... - met Mitchell McLaughlin	4
	Bush, kom niet naar Istanbul!!!..... - met Yildiz nen	6
TURKIJE	Gemeenteraadsverkiezingen in Hakkari.....	7
	Turkse Koerden zetten al hun jokers op Europa.....	8
WERELDPOLITIEK	Klaar voor de nieuwe wereldorde?.....	11
	Slotconclusie BRussels Tribunal.....	14
MIDDEN-OOSTEN	De smeltkroes van veiligheidsagenten in het bezette Irak ..	15
	Bush' project voor een "Groot Midden-Oosten".....	16
	Syrië onder het Ba'ath-regime.....	19
	Volgt Syrië na Irak?.....	21
	Wie de macht heeft, heeft het recht.....	40
	Verontwaardiging.....	42
WAPENHANDEL	Eerste zesmaandelijks verslag van de Vlaamse wapenuitvoer.....	24
DOSSIER	Hoe meer zielen hoe meer vredeUgd.....	27
	to nieuwe landen.....	29-35
CARAÏBEN	Achter de schermen van de crisis in Haïti.....	36
	Het verborgen verhaal van Haïti.....	38
U.S.A.	Eénpartijstaat?.....	43
	John F. Kerry, een alternatief voor Bush?.....	47
	Meer-VS-militairen naar Colombia.....	48
CULTUUR	Boekbesprekingen.....	49-52
VOOR DE VUIST	Onzelf redden van zelfvernieting.....	54
TE ZOT OM LOS TE LOPEN	56

vrede

sedert 1957
tweemaandelijks tijdschrift
vrede vzw
studie- en informatiecentrum internationale
politiek, vredes- en ontwikkelingsproblematiek

REDACTIE-BEHEER-PUBLICITEIT

Filips Van Arteveldestraat 35, 9000 Gent
prk 000-0956015-80
tel 09 233 46 88
fax 09 233 56 78
e-mail: vrede@vrede.be
internet: www.vrede.be

LEESGELD:

3,47 euro: los nummer
19,83 euro: 6 nummers/jaar
22,31 euro: instellingen met factuur
24,79 euro: Nederland en t.u.
29,75 euro: rest vd wereld
steunabonnement: 30 euro
combinatie-abonnement met vredeschiers:
38 euro
40,5 euro met factuur

ABONNEMENTENDIENST: L. Verwest

wordt gedrukt op kringslooppapier
OFFSET DRUK: Nevelland, B.W. 9850 Nevele
LAYOUT-CONCEPT: Filip Coopman
FOTO OMSLAG: Nouvel Afrique Asie
TEKENING DOSSIER: Walter

KERNREDACTIE:

Ludo De Brabander, Georges Spriet,
Marie-Jeanne Vanmol, Antoine Uytterhaeghe,
Soetkin Van Muylem

REDACTIELEDEN:

Lucien Bollaert, Tim Bracke, Paula Burghgraeve,
Mirel De Smet, Tienke Holvoet, Mohamed
Kabbar, Yardi Lesaffer, Karin Lievens, Francine
Mestrum, Marleen Renders, Peter Schepens,
Jennie Van Lerberghe, Paul Vanden Bavière,
Wouter De Vriendt, Geert Goeman

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Marc De Smet,
V. de Saedeleerstraat 63, 9300 Aalst

...

De ondertekende artikels beantwoorden niet
noodzakelijkerwijze aan ons standpunt.
Overname van artikels is slechts toegelaten
mits bronvermelding en toezending van een
presentexemplaar.

Werkten mee aan dit nummer.

Georges Spriet, Antoine Uytterhaeghe, Chris Den Hond, Marc Vercoutere, Pieter Teirlinck, Bart Batsleer, Stephan Cautaearts, Gustavo Gonzalez, Ludo De Brabander, Gilles Verbeke, Simon Dauwe, Soetkin van Muylem, Alexander King, Guido De Schrijver, Lode Vanooost, Johan Maertens, Emanuel Wieme, Michel Billiau, Jozef Vandromme.

EDITORIAAL

| Georges Spriet en Antoine Uytterhaeghe |

TROEPEN UIT IRAK

Een jaar nadat de VS president "het einde van de oorlogsoperaties" had afgekondigd spreekt men in de internationale pers steeds meer over het "Viëtnam van G.W. Bush". Daarbij verwijst men in de eerste plaats naar het groeiend aantal gesneuvelde Amerikaanse soldaten in Irak. Het aantal weerstandsdaden tegen de Amerikaanse bezetting blijft ook stijgen.

Recent doken er ook foto's op die tonen hoe Irakese gevangenen worden bedreigd, mentaal gefolterd en "ontmenselijkt". Daar lijkt nu heel wat beroering rond te ontstaan. Minister van Defensie Rumsfeld krijgt steeds meer kritiek te verduren. De feiten zijn onaanvaardbaar, en de Amerikaanse politieke leiders kunnen hun verantwoordelijkheid hierover niet ontlopen.

Maar over de andere kant van de oorlogsmedaille, met name het optreden van het VS leger in de bezettingsoorlog zelf, lijkt men minder verontwaardigd. Nochtans gebeuren daar verschrikkelijke en onaanvaardbare oorlogsmisdaden.

Falluja, stad in de zogenaamde soennitische driehoek van Irak, werd door de Amerikaanse troepen van de buitenwereld afgesloten. De 300.000 inwoners werden omsingeld en vanuit de lucht aangevallen. De Amerikanen namen wraak op de bevolking voor de dood van vier Amerikanen die in dienst waren van de bezetter. De Waffen SS van nazi Duitsland noemde dat tijdens de Tweede Wereldoorlog "bendebestrijding". Onder de bepalingen van de Conventie van Genève is een aanval op burgers een oorlogsmisdad. De Amerikaanse bezettingsleider, Paul Bremer, meent dat deze barbaarse vorm van opstandbestrijding in ieder geval gerechtvaardigd is. In Falluja heeft men legitiem een strijdende partij aangevallen, heet het. Maar deze zogenoemde legitimiteit is niets anders dan de macht die Washington zichzelf heeft toegekend. Het is het resultaat van een veroveringsoorlog waarbij de VS de staatsmacht ten val hebben gebracht en het land inderdaad aan een bezettingsregime hebben onderworpen.

Deze bezetting is des te meer in strijd met het geldende internationale volkerenrecht daar het niet gedragen wordt

door een VN mandaat. Daarbij wint de erkenning veld dat het hier om een aanvalsoorlog gaat. Washington kadert dit wel in hun nieuwe strategie van preventieve oorlog, maar dit concept steunt ook uitsluitend op de Amerikaanse suprematie, en niet op het internationaal recht. De leugens waarop de verantwoording van deze preventieve

oorlog was gebaseerd, is intussen duidelijk genoeg gebleken: Irak had geen massavernietigingswapens meer.

Wel hebben bepaalde instanties van de VN de realiteit "ondergaan" door de bezettingsmacht in de feiten te tolereren en ermee samen te werken.

De opstandbestrijding van de Verenigde Staten is zo illegitiem als de weerstand legitiem is. Het volkerenrecht erkent uitdrukkelijk het recht op gewapend verzet van de burgers van een bezet land. Met andere woorden, het internationaal recht erkent het geweld tegen een buitenlandse illegaal opgelegde bezetting en het zich toegeëigende geweldmonopolie.

De bestraffing van de burgers van Falluja is een oorlogsmisdad maar tevens een bekentenis van het mislukken van hun pacificatiestrategie. Men kan er niet omheen dat er in Irak een bevrijdingsoorlog tegen buitenlandse bezetters gevoerd wordt. Dat is het tegenovergestelde van hetgeen men bij ons in vele Westerse media wil doen geloven, dat de bezetters er moeten blijven om een burgeroorlog in Irak te vermijden. Door een uitvergroot accent te leggen op de onderlinge strijd tussen religieus geïnspireerde partijen, de soennieten tegen de sjiieten, wil men het doen over komen alsof een Westerse militaire aanwezigheid een zegen is voor de bevolking. Op 30 juni komt er een politieke opsmuk operatie, maar die zal niets aan de militaire bezetting veranderen.

Intussen heeft de nieuwe Spaanse premier, Zapatero, zijn kiesbelofte waargemaakt door de Spaanse troepen terug te trekken. Honduras en de Dominicaanse Republiek hebben hem al gevolgd. Laat ons de Westerse bewindslui onder druk blijven zetten om alles in het werk te stellen om de bezetting van Irak te beëindigen.

GOEDE-VRIJDAGAKKOORDEN

**Interview met Mitchell McLaughlin: "Sinn Fein was de ontbrekende schakel".
Of: "Deze generatie beslist over een verenigd Ierland"**

| Chris Den Hond |

Goede Vrijdag 1998: In Noord-Ierland worden vredesakkoorden ondertekend, de Goede-Vrijdagakkoorden. Dit is het resultaat van een combinatie van factoren: de inspanningen van de VS-president Clinton met de sterke inbreng van de Iers-Amerikaanse gemeenschap; Tony Blair wordt eerste minister in Brittannië; de Ierse president, de Europese Unie, de katholieke kerk, Nelson Mandela en last but not least: het staakt-het-vuren van het Iers Republikeinse Leger, de IRA en het betrekken van haar politieke partij, Sinn Fein, in de vredesonderhandelingen.

Met de Goede-Vrijdagakkoorden is de Britse heerschappij over Noord-Ierland niet beëindigd. De opdeling van het eiland evenmin. Maar de akkoorden beloven gelijkheid tussen alle inwoners van Noord-Ierland, tussen katholieken en protestanten, tussen nationalisten, republikeinen en unionisten. Dat is niet niks in een regio die sinds lange tijd gedomineerd wordt door pro-Britse unionisten die de Ierse nationalist als tweede-rangsburgers behandelt. De politieke partijen gaan akkoord om een Noord-Iers parlement op te zetten, Stormont. Er worden politieke structuren opgezet "all-island institutions" die voor Sinn Fein het embryo zijn van een herenigingsdynamiek. Voor de pro-Britse unionisten is de pil niet makkelijk te slikken. Ian Paisley verklaarde dat David Trimble (de gematigde pro-Britse vleugel) "Noord-Ierland heeft uitverkocht aan de katholieken". Paisley weigert nog altijd aan één tafel te zitten of te spreken met Sinn Fein-vertegenwoordigers in het Noord-Ierse parlement. Ook binnen het Iers-nationalistische kamp is niet iedereen tevreden. Twee kleine splinterpartijen zien het daglicht: de "Real IRA" en de "Continuity IRA", maar zonder massa-aanhang. Voor de Sinn Fein-leiders Gerry Adams en Martin McGuinness was het niet evident om de achterban te winnen voor deze nieuwe strategie. Sinds 1916 weigert Sinn Fein deel te nemen aan instellingen in Noord-Ierland, omdat Sinn Fein nooit de opdeling van het eiland aan-

vaardde. Gerry Adams zegt regelmatig: "Misschien is het niet de juiste weg, maar aangezien we deze beslissing eensgezind namen, kunnen we ook eensgezind een andere weg opgaan". Voor vele unionisten gaan de vredesakkoorden te ver. Ze brengen hun voorrechten en de Britse heerschappij over Noord-Ierland in gevaar.

Voor Sinn Fein zijn de vredesakkoorden slechts een stap in de richting van een eengemaakt Ierland. Een oude Ierse droom. Sindsdien stapelt Sinn Fein de ene kiesoverwinning na de andere op. Niet alleen in Noord-Ierland, ook in de Ierse republiek. Verwacht wordt dat Sinn Fein twee europarlementsleden zal veroveren

Mitchell McLaughlin in zijn bureau - Foto: CDH

bij de volgende verkiezingen.

In Stormont, het voorlopig geblokkeerde Noord-Ierse parlement, ontmoetten we Mitchell McLaughlin, lid van de Sinn Fein-leiding. Hij wordt beschouwd als de strateeg achter de schermen en behoort tot de linkervleugel binnen Sinn Fein.

Interview Mitchell McLaughlin, lid van de Sinn Fein-leiding over "conflict resolution strategy".

Mitchell McLaughlin: Veel problemen blijven bestaan, maar we hebben toch wel een betekenisvolle vooruitgang geboekt. Dit is een proces van conflict-resolutie en we hebben veel geleerd van andere vredesprocessen. Misschien kunnen andere volkeren ook leren van ons. Eén van de problemen die niet is opgelost, is de kwestie van nationale zelfbeschikking voor de bevolking van Ierland. Maar dit kan volgens ons binnen het kader van het huidige vredesproces opgelost worden.

Moet gewapende strijd gestaakt worden om tot een vredesproces te komen, of is een combinatie van beide mogelijk?

Mitchell McLaughlin: Wij probeerden via ongewapende middelen dezelfde doelstellingen te bereiken als wat de IRA via gewapende strijd jarenlang gepoogd heeft. In 1988 en 1990 waren er eerst geheime onderhandelingen met de Britse en Ierse regering. Dat was belangrijk in het scheppen van de mogelijkheid tot een politiek proces. Er is nooit een garantie geweest voor succes, maar de mogelijkheid werd gecreëerd. Heel belangrijk was dat de IRA-leiding positief antwoordde op dit politiek initiatief.

In Noord-Ierland leven verschillende gemeenschappen. Wordt je door Londen beschouwd als een Britse onderdaan of wordt jouw Ierse identiteit erkend?

Mitchell McLaughlin: Wel, dat is nog een deel van de strijd. Onze Ierse identiteit is erkend door de Britten, maar dat wil niet zeggen dat ze de Ierse burgers gelijk behandelen. Ik ben een Ierse burger en tegen mijn wil ben ik een Britse onderdaan. Als een Ierse republikein is er hier een probleem dat moet worden opgelost. Dat kan enkel maar als Brittannië het recht erkent van elk volk in Ierland op controle

over eigen leven en eigen toekomst. Enkel zo kan een vriendschappelijke relatie tot stand komen tussen onze twee volkeren op basis van gelijkheid. En dat voor de eerste keer in de geschiedenis.

Wenst u een hereniging van de Ierse republiek?

Mitchell McLaughlin: Wij streven niet enkel naar een integratie van Noord-Ierland in Zuid-Ierland. Wat wij willen is een radicale transformatie van Ierland. Wij willen een nieuwe democratie, een nieuw politiek systeem en een nieuwe grondwet in Ierland. Sinn Fein ijvert voor een democratische socialistische republiek. En wij zijn een sterke partij nu. We zijn de derde grootste partij op het eiland. Elke verkiezing behalen wij meer stemmen. We zijn optimistisch gestemd wat betreft een radicale hervorming van het politiek systeem op het Ierse eiland.

Welke factoren speelden mee in het bekomen van de Goede-Vrijdagakkoorden:

Clinton, Blair, Jean-Paul II of de eigen sterkte?

Mitchell McLaughlin: Het was een combinatie van factoren. De republikeinen, de nationalisten, de unionisten werkten samen met de Britse, de Ierse en de Amerikaanse regering. Dat alles leidde tot de ondertekening. Geen enkele component kan de volledige verantwoordelijkheid opeisen voor de Goede-Vrijdagakkoorden, maar Sinn Fein gelooft dat wij de dynamische kracht waren voor de verandering. Er zijn vele pogingen en politieke initiatieven geweest om een vredesproces op gang te krijgen. Die zijn allemaal mislukt. Er waren elf initiatieven voor de Goede-Vrijdagakkoorden. Tien jaar waren er onderhandelingen tussen alle partijen, maar met uitsluiting van Sinn Fein. Sinn Fein werd gecensureerd in het Noorden en het Zuiden. Maar toen we de onderhandelingen vervoegden in september 1997 hadden we met Pasen 1998 een vredesakkoord. Wij waren de ontbrekende schakel. We zorgden voor de noodzakelijke veranderingsdynamiek.

Hoe is de relatie met de pro-Britse unionisten? Hebben zij schrik van Sinn Fein?

Mitchell McLaughlin: De relatie met de

unionistische gemeenschap is zeer moeilijk op dit moment. We moeten dat filosofisch bekijken. We moeten begrijpen dat de unionistische gemeenschap de gemeenschap is van de kolonisten. Zij maakten deel uit van de kolonisatie van Ierland. Zij zijn bezorgd, zij vrezen gediscrimineerd te worden op de manier dat zij de nationalist en de republikein discrimineerden gedurende vele tientallen jaren. Als republikein moet ik mijn taalgebruik aanpassen om hen gerust te stellen. We baseren ons daarvoor op de Zuid-Afrikaanse ervaring. We zeggen bijvoorbeeld niet het Ierse volk, want vele unionisten geloven dat ze Brits zijn. Maar aanzien ze wel allemaal geboren zijn op het eiland zeggen we: de bevolking van Ierland. Dat klinkt minder imperialistisch voor mensen met een verschillende politieke traditie.

De DUP, Ian Paisley's partij, vertegenwoordigt de meerderheid bij de unionisten. Ik kan dat begrijpen. In Zuid-Afrika evolueerde de Nationale Partij ook hoe langer hoe meer naar rechts. Ze vernietigden een heel aantal pogingen om tot een vredesproces te komen, want ze probeerden hun voorrechten te behouden. Enkel wanneer ze zich realiseerden dat ze alles riskeerden te verliezen, begonnen ze serieus te onderhandelen. Van buitenaf leek dat een wonder, alsof het in één nacht beklonken was, maar 20 jaren discussie gingen eraan vooraf. Op 10 jaar tijd hebben wij hier in Ierland een fantastische vooruitgang geboekt. De unionistische gemeenschap heeft schrik voor verandering. Ze zijn niet langer meer zeker van hun grondwettelijke relatie met Brittannië, want een meerderheid hier kan die relatie stopzetten. Dat maakt deel uit van de Goede-Vrijdagakkoorden.

De gecombineerde stemmen van de nationalistische en republikeinse gemeenschap is tot op 5% genaderd van de unionistische meerderheid. We staan dus kort bij een meerderheid. Binnen deze generatie zal een beslissing genomen worden voor een verenigd en onafhankelijk Ierland. Dus natuurlijk zijn de unionisten zenuwachtig. En het is onze verantwoordelijkheid hen uit te leggen dat ze geen onderdrukte minderheid zullen zijn in een verenigd Ierland. ■

BUSH, KOM NIET NAAR ISTANBUL!!!

Turks Links vraagt komst van Europese delegaties naar het protest tegen NAVO-top in Istanbul

| Marc Vercoutere, Pieter Teirlinck en Bart Batsleer |

Op 28 juni eerstkomende, komt de Amerikaanse president George W. Bush, samen met de andere leiders van de NAVO-landen, naar een ultrabelangrijke NAVO-top in Istanbul. Naar verluidt liggen er plannen op tafel om de rol van de NATO in de wereldpolitiek om te gooien. In plaats van haar louter verdedigende rol in de Koude Oorlog, zou de NATO nu actief moeten meewerken aan de militaire controle over olierijke regio's zoals de Kaukasus en het Midden-Oosten. We spraken hierover met Yildiz Önen. Als coördinator van de 'Globale Coalitie voor Vrede en Gerechtigheid' is ze rechtstreeks betrokken bij de organisatie van een hele reeks protestacties, die zullen uitmonden in een massabetoging op zaterdag 26 juni in Istanbul.

Wat staat op de agenda van de top?

Yildiz nen: Wij denken dat de VS de NAVO wil gebruiken om meer internationale steun te verzekeren voor de bezetting in Irak en voor hun controle van de gehele regio. Ze kijken dan vooral naar landen als Frankrijk, Duitsland en België. Een NAVO-bezetting zou voor veel landen ook veel acceptabeler zijn dan de huidige Amerikaanse bezetting van Irak. Wat wij voornamelijk vrezen is dat de top zal gebruikt worden als een excuus om Turkse soldaten naar Irak te sturen. De Turkse regering is heel willig om daar troepen heen te sturen omdat ze argwanend staan tegenover het streven naar autonomie van de Iraakse Koerden.

Denkt u dat de NAVO-landen akkoord zullen gaan met Turkse troepen in Irak?

Yildiz nen: Vorig jaar in oktober keurde het Turkse parlement het zenden van troepen naar Irak al goed. Maar omwille van de Koerdische oppositie tegen de komst van deze troepen, is dit besluit nooit uitgevoerd geweest. Toch is dit geen uitgemaakte zaak. Ik denk niet dat NATO of de VS nee zouden zeggen tegen Turkse troepen in Irak, als de Turkse regering hiervoor goede argumenten voor op tafel zou weten te leggen. Daarom mobiliseren we onder dit thema. De slogan van de 'Globale Coalitie van Vrede en Gerechtigheid' luidt 'Stop De Bezetting'.

U bent de coördinator van de 'Globale Coalitie van Vrede en Gerechtigheid'. Wie verenigt deze coalitie?

Yildiz nen: In de aanloop naar de oorlog tegen Irak verenigde alle protest zich onder één grote koepel, onder de naam 'Nee aan de Oorlog in Irak'. Deze koepel is nu gesplitst in enerzijds een coalitie van kleinere linkse verenigingen, en anderzijds onze 'Globale Coalitie van Vrede en Gerechtigheid'. Wij verenigen individuen in plaats van verenigingen. Dit is praktischer omdat die mensen dan niet steeds de goedkeuring moeten vragen van hun vereniging, wat veel tijd kost. Zo is de voorzitter van de belangrijke vakbond KESK lid van onze coalitie. We doen extra ons best om ook islamieten en Koerden erbij te betrekken. Vrede is geen zaak van de socialisten alleen. De Koerden zouden massaal kunnen mobiliseren, maar ze doen dit niet, omdat ze Bush niet voor het hoofd willen stoten. Ze geloven dat de VS in Irak immers de Koerdische rechten beschermt. Ze zouden daar echter beter mee opletten. De VS is geen partner op wie je kan vertrouwen.

Bent u al bezig met de voorbereiding van de manifestatie?

Yildiz nen: We zijn er zo vroeg mogelijk mee gestart, maar wegens de lokale verkiezingen op 28 maart staan de activiteiten voorlopig op een laag pitje. Nu verdeelen we enkel leaflets, organiseren we panels, en zo meer. Later zal de campagne op nationaal vlak gevoerd worden. Er zullen demonstraties, persconferenties, concerten, festivals, ... georganiseerd worden over heel Turkije: zowel in Izmir, Ankara, Antalya, ..., als in kleinere steden. In

Istanbul zullen vanaf 18 juni grotere bijeenkomsten plaatsvinden. Tijdens die week willen we tonen dat we Bush hier niet willen. Dit alles zal uitmonden in de massabetoging op zaterdag 26 juni.

Maakt de politie het jullie moeilijk om te betogen?

Yildiz nen: Het is veel beter dan vroeger. De betoging op 26 juni zal officieel nog illegaal zijn, want als we het aanvragen, doen ze ons betogen ergens in een godvergeten gat in Istanbul. En eens je met duizenden mensen bent, kunnen ze je toch niet meer tegenhouden. Maar voor de rest gaat alles gemakkelijker. De wettelijke verplichtingen worden eenvoudiger. Het organiseren van persconferenties moeten we bv. niet meer aangeven bij de politie. Bij het protest tegen de bezetting van Irak, hebben we nog minder problemen, omdat zelfs Turks rechts zich hiertegen verzet.

Hoe kunnen de organisaties in Europa een steentje bijdragen tot het protest?

Yildiz nen: We zouden graag delegaties uit Europa ontvangen gedurende de periode van 18 tot 29 juni, en speciaal voor 26 juni. Vanuit het Europees Sociaal Forum is echter nog niets beslist. Er waren voortdurend discussies onder de Engelsen. We hopen dat dit tijdens de bijeenkomst van het ESF in Istanbul in april, alsnog kan uitgeklaard worden. ■

Gemeenteraadsverkiezingen in Hakkari, Turkije 28 maart 2004

| Marc Vercoutere, Pieter Teirlinck en Bart Batsleer |

Zondag brachten 27.000 kiesgerechtigden hun stem uit om een nieuwe burgemeester en gemeenteraad te kiezen in Hakkari. Deze stad van 72.000 inwoners ligt in het diepe zuidoosten van Turkije, vlak tegen de grens met Irak. Bij de parlementsverkiezingen van november 2002 won de pro-Koerdische partij Dehap meer dan 60% van de stemmen. De regeringspartij AKP behaalde slechts 7%.

De uitzonderingstoestand is reeds twee jaar opgeheven doch er is uitdrukkelijk politie en leger aanwezig in het straatbeeld. De armoede is heel groot: volgens de voorzitter van de plaatselijke afdeling van de mensenrechtenorganisatie, Ismail Akbulut, lijdt 60% van de bevolking honger. De meeste mensen komen uit de omliggende dorpen in de bergen, een gevolg van het gewapende conflict tussen de PKK en het leger. Er is totaal geen werkgelegenheid. Schapen en geiten vormden de enige bron van rijkdom in deze streek. Doch sinds het leger de herders het wandelen in de bergen verbodt, is de economie in de streek helemaal platgelegd.

Ook de gemeente heeft geen geld. Enkel in het centrum liggen er enkele straten, die naam waardig. Daarbuiten liggen er helemaal geen wegen. De buitenwijken lijken meer op bergdorpjes dan stadswijken. Het stadsbestuur kan zelfs zijn personeel niet uitbetalen: de ambtenaren wachten nog op 20 maanden achterstallig loon.

Wij zijn hier met een kleine delegatie Europeanen (drie Belgen en een Nederlandse) op uitnodiging van de Turkse mensenrechtenorganisatie IHD. De afdeling in Hakkari is amper 2 jaar open en toch hebben ze reeds 25 rechtszaken tegen zich lopen: ongeveer een na elke persconferentie. De voorzitter, 24 jaar, heeft reeds 3 maanden in de gevangenis van Bitlis doorgebracht. De eerste 5 weken werd hij in afzondering gehouden en kreeg hij geen advocaat te spreken. De organisatie wordt constant gevolgd, de telefoon worden

afgeluisterd en de leden fysiek bedreigd.

De aanloop naar de verkiezingen verliep rustiger dan vroeger, doch er gebeurden veel onregelmatigheden. De provinciegouverneur belegde in februari, samen met het hoofd van de politie en het leger, een vergadering in het provinciehuis waar op alle personeelshoofden, schooldirecteuren en clanleiders samengeroepen werden. Hier werd opgeroepen niet op SHP maar op AKP te stemmen, en deze boodschap door te geven aan hun respectievelijke ondergeschikten. SHP is de partij waarin de pro-Koerdische Dehap is opgegaan voor deze verkiezingen. In principe komen naast de AKP en SHP ook nog 3 andere partijen op maar zij stellen geen ernstige kandidaten op. De strijd gaat hier dus tussen SHP en AKP. De staat, hier vertegenwoordigd door naar schatting 3.000 politiemensen en 4.000 soldaten, kiest duidelijk partij voor AKP.

Volgens de kiezers verliepen de verkiezingen regelmatig. Op één stemplaats werd echter een getuige van de SHP een uur lang de toegang tot het stemlokaal door de politie ontzegd. Toen hij binnencwam waren de stembussen al verzegeld. Bij het bezoek aan de stemlokalen viel telkens op hoeveel politie er bij de ingang stond. Ihd had een machtiging om de stemlokalen te betreden maar uiteindelijk hing alles af van de goodwill van de politie. Aanvankelijk mocht onze delegatie mee naar binnen maar uiteindelijk werd op bevel van het politiehooft iedereen de toegang geweigerd, ook de gemachtigden van Ihd. Een kafkaïaanse zoektocht op zoek naar een nieuw toelatingsbewijs leverde niets op. Maandag wordt klacht ingediend tegen deze onwettelijke praktijk. Hoewel het toegangsbewijs niet afgeleverd werd mocht Ihd later die dag toch nog de stemlokalen bezoeken. De willekeur van de ambtenarij en de politie wordt hier nog eens mee bewezen.

De verkiezingen in het centrum van

Hakkari verliepen al bij al zonder noemenswaardige problemen. De situatie in de dorpen daarentegen leekt vrij rampzalig. Een Turks journalist bezocht de streek. Hij vertelde dat de uitzonderingstoestand al bijna twee jaar opgeheven is, maar dat op het platteland nog steeds de vroegere praktijken gangbaar zijn. Zo heeft elk dorpje aan de ingang een politiekantoor. Hier moet elke dorpeling zijn identiteitskaart afgeven vooraleer hij het dorp binnenmag. De Turkse journalist werd door geen van deze kantoren toegelaten tot de dorpen. Zijn pogingen om via een omweg de dorpen te bereiken mislukten: 'Soldaten zetten de mensen zeer sterk onder druk om niet te stemmen op de SHP'.

Hij vertelde dat mensen 2 uur wandelen om het kieslokaal te bereiken. Sommigen zijn te paard of te ezel, de meeste te voet. Hij toonde foto's van mensen, die een rivier overstaken in een karretje dat langs een touw naar de overkant werd gesleept. 'In de winter sterven er vele zieken in deze streek omdat ze niet op tijd een gezondheidsdienst weten te bereiken,' zei de journalist.

De inwoners van Hakkari waren enorm verheugd met onze aanwezigheid. Delegaties uit Europa geraken zelden in deze uithoek van Turkije. Tijdens de gesprekken benadrukten de mensen voortdurend dat al hun hoop op Europa is gevestigd. Vijf jaar vreedzame strijd voor meer rechten en voor een uitweg uit de extreme armoede heeft tot nu toe niets opgeleverd. De Turkse regering lijkt geen oplossing te willen zoeken voor de Koerdische situatie.

Volgens de voorlopige verkiezingsuitslagen wint de SHP in Hakkari twee derde van de stemmen en de AKP een derde. Ondanks de armoedige omstandigheden lijken de mensen toch te kiezen voor Koerdische rechten, vrijheid en democratie in plaats van de beloftes van AKP voor brood en werk.

TURKSE KOERDEN ZETTEN AL HUN JOKERS OP EUROPA

| Marc Vercoutere, Pieter Teirlinck en Bart Batsleer |

Gedurende twee weken bezocht een delegatie in naam van de 'Coördinatie Stop de Oorlog tegen het Koerdische Volk' Turks Koerdistan. Hier volgt een verslag over de Newroz-viering in Diyarbakir en over de vele gesprekken, die de delegatie voerde met plaatselijke verantwoordelijken.

De Koerden vertelden de delegatie dat er sinds het aantreden van de nieuwe regering anderhalf jaar geleden Turkije wel degelijk vooruitgang heeft geboekt. De situatie van de mensenrechten is relatief verbeterd. En het feit dat mediaberichtgeving en taallessen in het Koerdisch wettelijk mogelijk zijn geworden, wordt als een belangrijke doorbraak beschouwd. Tegelijk wordt het de Turkse staat verweten dat ze de grondwetwijzigingen uiterst restrictief toepast. In de praktijk worden nog steeds mensen gefolterd en journalisten opgepakt, politici en mensenrechtenactivisten voortdurend vervolgd, en zo meer. Toch vinden nagenoeg alle Koerden met wie we gesproken hebben dit geen reden om Turkije nog langer de toegang tot de Europese Unie te ontzeggen. Ze stellen immers al hun hoop op het geloof dat in een Turkije, op weg naar volwaardig Europees lidmaatschap, ze de kans zullen krijgen hun rechten op een democratische manier te verwerven.

NEWROZ PIROZ BE !!¹

De dag van Newroz begon vroeg voor de Koerdistan-delegatie. Dat was nodig om tijdig te arriveren op de feestplaats die een tiental kilometer buiten het centrum van de stad Diyarbakir gelegen is. Verschillende honderdduizenden mensen vervoeren is niet simpel, dus alles wat enigszins kon dienen werd gebruikt: laadbakken van camions, busjes, taxi's, bromfietsen, schepbakken van bulldozers, kortom alles wat wielen had. Vijf kilometer voor de festivalsite mochten er geen auto's meer door van de politie.

¹ Gelukkig nieuwjaar' in het Koerdisch.

Een gigantische massa mensen bewoog zich dan te voet verder richting het feest. Onderweg werd er gejuicht en gegild.

Eens gearriveerd op het plein mochten wij niet op de festivalweide. Alle pottenkijkers van de Europese delegaties werden afgeleid naar een aparte ingang en mochten op het zitpodium plaatsnemen met uitzicht op de mensenmassa. Zoals iedereen werden we onderworpen aan een paspoortcontrole en werden we expliciet gefilmd door enkele van de naar schatting 3.000 aanwezige politiemannen. Het leger was op de achtergrond aanwezig en een legerhelikopter cirkelde rond over de hoofden. Volgens de mensen met wie we praatten was het echter nog nooit zo'n relaxed Newroz-feest geweest.

Het feest zelf bestond uit diverse optredens met tussendoor toespraken van verschillende prominenten waaronder de voorzitter van DEHAP en een Europees parlementslid van Koerdische origine. Zij was de enige die de massa in het Koerdisch toesprak. Officiële toespraken in een andere taal dan het Turks zijn nog steeds bij wet verboden.

De sfeer was prachtig: de mensen waren heel uitgelaten, er werd gedanst, gezongen en dit toverde de massa om in een heel kleurrijk spektakel. Er waren geen Koerdische vlaggen (verboden) doch de kleuren van de Koerdische vlag werden vindingrijk gecombineerd. Het V-teken, dat staat voor vrede en overwinning, werd voortdurend gevormd. Af en toe hoorden we Öcalan-slogans en er vielen ook een paar afbeeldingen van de gevangene PKK-leider te bespeuren in het publiek. De organisatie verliep wel een beetje chaotisch: Belgische ordediensten zouden hiervan grijze haren gekregen hebben. Zo

waren bijvoorbeeld de veiligheidshekken absoluut niet bestand tegen de mensenzee en was het ook bijna onbegonnen werk voor de hulpdiensten om efficiënt te werken.

Op de Turkse televisiezenders werd er die avond heel veel getoond over de viering van het Newroz-feest in Istanbul en Ankara. Het leek allemaal nogal geforceerd en er is bijna geen publiek. Heel op het einde van de uitzending werd er slechts kort vermelding gemaakt van het feit dat er 'ook' gevierd werd in het Oosten van het land. Een van de weinige beelden die getoond werden op de staatszender TRT2 is dat van een gewonde journalist die afgevoerd werd. Het feit dat er in alle grote Turkse steden samen meer dan 1 miljoen Newroz-vierders waren, werd niet vermeld. Dit nieuwsitem werd gevolgd met beelden van Turkmeense en Azerbeidjaanse Newroz-vieringen. Dit zijn beide landen met een bevolking die etnisch verwant is aan de Turken. Hier wordt de indruk gewekt dat Newroz een Turks feest is. Een absurde vervorming van de realiteit.

BEKNOTTING KRITISCHE MEDIA DUURT VOORT

De Newroz-viering van maart 2004 in Diyarbakir verliep naar ons aanvoelen zonder enige noemenswaardige problemen. Maar tijdens ons bezoek 's anderendaags aan de krant Özgür Gündem (Vrije Agenda) blijkt dat niet alles pais en vree was. Ramazan Pekgöz, verantwoordelijke van het plaatselijke kantoor, vertelt ons geëmotioneerd over de tegenwerking die de verslaggevers van de krant de dag eerder hebben ondervonden. Verschillende van hen werden door agenten in burger

uit de menigte geplukt en voor kortere of langere tijd gearresteerd. Sommige werden meerdere keren gearresteerd op dezelfde dag. De krant zelf, die voor de gelegenheid een reuzenfoto van Abdullah Öcalan had afgedrukt op de achterpagina, werd bij pakken in beslag genomen. Pekgöz beschouwt dit toch als een verbetering tegenover vroeger toen mensen fysiek werden bedreigd.

De krant zelf wordt al jaren non-stop vervolgd. Al een tiental keer is ze opgedoekt geweest en is ze onder een nieuwe naam moeten verschijnen. Nog maar onlangs werd 'Opnieuw Özgür Gündem' gesloten en verscheen 'Ülkede Özgür Gündem'. De vervolgingen gebeuren omdat de krant bericht over Abdullah Öcalan en hem zelf aan het woord laat, in teksten die de krant via de advocaten van Öcalan krijgt doorspeeld. Er wordt vervolgd omdat toespraken van Kongra-Gel (de nieuwe naam van de PKK) gepubliceerd worden, omdat journalisten berichten over de guerrilla in de Iraakse bergen, enzovoort. Dit alles wordt beschouwd als 'steun aan terroristische organisaties' of als 'aanzet tot separatisme'. Op dit moment zitten er nog altijd mensen in de gevangenis die bij de krant hebben gewerkt.

EU-HERVORMINGEN BRENGEN KOERDISCHE UITZENDINGEN BINNEN BEREIK

In een ander gesprek wordt het duidelijk dat de voortdurende vervolging van Özgür Gündem geen alleenstaand geval is. Cemal Dogan, de productiemanager van Gün-TV, een regionaal televisiestation in Diyarbakir, verklaart immers het volgende: "Er zijn al meer dan 30 rechtszaken tegen ons geopend. Elf of twaalf zaken hebben we gewonnen. Driemaal zijn we veroordeeld. Eenmaal voor het uitzenden van een muziekclip van de populaire Koerdische zanger, Shiwan Perwer; een andere maal was ons verweten dezelfde bronnen te hebben gebruikt als Roj-TV (de nieuwe naam van de Koerdische zender Medya-TV, die uitzendt vanuit Denderleeuw). De veroordelingen hielden een zendverbod in van respectievelijk 2 maanden en 1 maand doch het vonnis is nooit uitgevoerd."

Gün-TV is opgericht in 2000 en is nu het tweede meest bekeken televisiekanaal in Diyarbakir na Roj-TV (het Koerdische TV-station dat uitzendt vanuit Denderleeuw). Overdag worden er vooral videoclips, documentaires en films getoond. Nieuws- en duidingsprogramma's zijn voor 's avonds gereserveerd. Dogan vertelt dat videoclips van

Koerdische liedjes kunnen, maar enkel als ze niet op de verboden lijst staan. Hij verklaart: "Onder de uitzonderingstoestand (in Diyarbakir was dit tot november 2002) bepaalde de gouverneur (de hoogste afgevaardigde van de Turkse staat in de regio) welke liedjes op de verboden lijst kwamen. Nu is het de rechterlijke macht die daarover beslist. Aanleiding tot verbod is 'aanzet tot separatisme en terrorisme'. Een liedje als 'Ciao Bella' staat bijvoorbeeld op de verboden lijst."

Volgens verschillende wetswijzigingen in 2002 en 2003 zijn uitzendingen in een andere taal dan het Turks toegelaten. Doch het RTUK (Hoger Directoraat voor Radio en Televisie) heeft in haar uitvoeringsbesluit deze liberalisering beperkt tot de televisiezenders, die over het hele land uitzenden. De RTUK bestaat vooral uit journalisten uit patriotistische hoek die hun loyaliteit reeds bewezen hebben. De regering kan de samenstelling veranderen doch durft, volgens Dogan, niet op de zere tenen van de militairen te trappen. Totnogtoe is nog geen enkel programma in het Koerdisch uitgezonden door nationale televisiezenders. Onwil is niet de enige oorzaak. Het ontbreekt de nationale zenders aan Koerdischtalig personeel en omdat het te beperkt is in uren is het economisch niet interessant (5 uur per week).

Aangezien de uitzendingen ook de limiet van één uur niet mogen overschrijden, kan men trouwens nooit een volledige film uitzenden.

Dogan vult aan: "Wij zouden graag uitzendingen in het Koerdisch verzorgen, doch het is ons niet toegelaten, aangezien we slechts een regionale zender zijn. In de uitvoerende besluiten staat bovendien dat het kijkerprofiel moet bepaald worden, wat belachelijk is aangezien in Diyarbakir voornamelijk Koerden wonen. Een pak andere wetgeving is ook ingevoerd om het ons moeilijk te maken. Dit zijn wetten die voor andere, Turkstalige programma's niet bestaan."

Ondanks alle moeilijkheden kijkt Dogan hoopvol naar de toekomst: "Ik ben ervan overtuigd dat de wet in positieve zin zal veranderen en het hervormingsproces zal versneld worden: regionale zenders zullen dan ook in het Koerdisch mogen uitzenden. De weg is nog lang maar via legale weg vechten we de huidige wetgeving aan. Als we de hele Turkse geschiedenis overschouwen zijn de huidige hervormingen reeds zeer verregaand. En dat sterkt mij in de gedachte dat het nog verder zal verbeteren, zeker als Turkije in december een datum krijgt voor het starten van de toetredingsonderhandelingen met de Europese Unie."

EEN KLEINE EERSTE STAP NAAR KOERDISCH ONDERWIJS

Op het vlak van Koerdisch onderwijs gebeurde de eerste omzetting in de praktijk, van de nieuwe wetten, op 1 april 2004. Op die dag zijn de eerste lessen Koerdisch, voor volwassenen, doorgegaan in de pas geopende privé-scholen in Urfa, Batman en Van. De directeur van de school in Batman, Abdurrahman Özer, maakte de delegatie echter heel duidelijk dat het niet bij deze ene kleine stap mag blijven: "Wij vinden dat deze lessen slechts een minimale toegeving zijn. Wij willen eigenlijk dat de Koerdische taal erkend wordt in de grondwet. Wij willen volwaardig Koerdisch onderwijs op alle niveaus. Is het geen schandaal dat de Koerden hier moeten betalen om hun moedertaal onderwezen te krijgen? Koerdisch onderwijs zou een taak moeten zijn van de staat, niet van een privé-

school."

In het kader van het Turkse streven naar EU-toetreding werd de wetgeving zo aangepast dat Koerdisch onderwijs mogelijk werd. In Batman diende men op 17 april 2003 een aanvraag in om een Koerdisch taalcentrum te mogen openen. De goedkeuring van de aanvraag ging gepaard met heel wat moeilijkheden. Slechts op 10 januari 2004 kreeg men de vergunning. Om de opening van de scholen zolang mogelijk tegen te werken werden de meest absurde argumenten bovengehaald. Eén argument was dat de aanwezigheid van een brandtrap niet vermeld was in het aanvraagformulier; een ander dat de klasdeuren te smal waren. Özer voegde eraan toe: "Een verdieping hoger in ditzelfde gebouw zijn de deuren van een andere privé-school nochtans even breed en daar hadden de autoriteiten nooit klachten over geuit. Op ons verdiep werden de deuren echter 5 cm te smal bevonden."

Iedereen van 7 tot 70 jaar mag de lessen bijwonen. Jongeren tot 18 jaar moeten bewijzen dat ze al ingeschreven zijn op een reguliere Turkse school. Ouderen dan 18 moeten kunnen lezen en schrijven. Een cursus bestaat uit 180 uur, verdeeld over tien weken. Zo kunnen in de zes klassen maximaal 600 mensen elke tien weken de cursus vervolmaken. Tot nu toe zijn er 105 mensen ingeschreven.

Özer weet het lage aantal inschrijvingen aan de angst die mensen hebben voor de gevolgen. Hij zegt: "Vroeger kon men opgepakt worden als men in het bezit van een Koerdisch taalboek werd bevonden. Het is wennen aan nieuwe regels. We verwachten dat veel mensen de verkiezingen afwachten. Als zondag DEHAP hier opnieuw de verkiezingen wint, verwachten we dat de inschrijvingen zullen boomen."

Ook de directeur eindigde met een positieve noot: "Irak heeft twee weken geleden Koerdisch als officiële tweede taal erkend. Dit zal het Koerdisch de kans geven te bloeien. Dit kan een inspiratie zijn voor ons. Vooralsnog is het zeer onwaarschijnlijk dat een dergelijk verregaande stap ook in Turkije wordt genomen. Maar eens Turkije op weg is om een volwaardig lid te worden van de EU, sluit

ik een evolutie in die richting niet uit. Deze school kan alleszins meehelpen de interesse in de Koerdische taal te laten heropleven in onze streek."

ELKE PERSCONFERENTIE GEEFT AANLEIDING TOT RECHTSZAAK

Over de recente evolutie op het vlak van de mensenrechten had de delegatie een gesprek met de voorzitter van de lokale afdeling van de mensenrechtenvereniging IHD in Diyarbakir, Selatin Demirtas. De IHD is een zeer efficiënte organisatie, die in haar bestaan al met ongelooflijk veel repressie is geconfronteerd. Niet minder dan 14 van haar beheersleden werden in de loop der jaren vermoord. Sinds 1997 zijn geen moorden meer gepleegd. De Turkse staat begon zich toen te concentreren op het sluiten van filialen van IHD. Sinds 2000 pest men de organisatie door voortdurend rechtszaken te openen tegen de verantwoordelijken. In 4 jaar tijd werden er tegen de vorige plaatselijke voorzitter niet minder dan 220 rechtszaken aangespannen. Tegen Demirtas lopen al 54 rechtszaken. Dit is niet de vete van één enkele procureur. Dit is een systematische staatspolitiek. Toen de delegatie in Hakkari was, kreeg ze te horen dat tegen de voorzitter van IHD Hakkari, nog maar een goed jaar in functie, 25 rechtszaken geopend werden; tegen de voorzitter van DEHAP Hakkari meer dan 100. Bij elke persconferentie, bij elke toespraak vindt de procureur een aanleiding om de sprekers van 'aanzet tot terrorisme of separatisme' te veroordelen, ook al zijn de sleutelwoorden van elke toespraak van een Koerdisch politicus: vrede, vrijheid en democratie. In de andere provincies in het Zuidoosten van Turkije is het niet anders.

Op de vraag of premier Recep Tayyip Erdogan niet meer zijn invloed kan laten gelden op de praktijken van justitie en politie, antwoordt Demirtas dat Turkije een politiestaat is. Hij verklaart dat in Turkije 5% van de mensen 90% van de andere mensen controleert. Op deze manier suggereert hij dat Erdogan het zich niet kan permitteren de greep van de politie op de maatschappij te lossen, omdat anders een revolutie dreigt.

KLAAR VOOR DE NIEUWE WERELDDORDE?

| Stephan Cautaerts |

Van 14 tot 17 april vond in Brussel het BRussels Tribunal plaats. Het is het eerste van een reeks tribunalen, onderzoekscommissies en conferenties die in 2004 worden opgestart in New York, Hiroshima, Tokyo, Kopenhagen,... Ze passen in een ruimer kader dat ook soortgelijke initiatieven in Londen en Mumbai omvat. Elke plaatselijke sessie van dit World Tribunal on Iraq (WTI) zal zich buigen over een bepaald onderwerp in verband met de oorlog in Irak. De slotzitting van deze onderzoekscommissies zal plaatshebben in Istanbul op 20 maart 2005, de tweede verjaardag van het begin van de oorlog.

Het BRussels Tribunal zet de reflectie over de wettigheid van de militaire interventie in Irak voort en spitst zich toe op de verantwoordelijkheid die berust bij het Project for a New American Century (PNAC), een in 1997 opgerichte denktank en pressiegroep waarvan o.a. Dick Cheney, Paul Wolfowitz, Donald Rumsfeld en Francis Fukuyama mede-ondertekenaars zijn.

Het mission statement van PNAC luidt: "De geschiedenis van de 20ste eeuw zou ons moeten geleerd hebben dat het belangrijk is omstandigheden te scheppen vóór de crisissen ontstaan, en bedreigingen tegen te gaan vóór ze verschrikkelijk worden. De geschiedenis van deze eeuw zou ons moeten geleerd hebben de zaak van het Amerikaanse leiderschap te dienen." Met andere woorden de doctrine van de "preventieve aanval" en de "welwillende hegemonie".

In 2000 publiceerde PNAC het rapport *Rebuilding America's defenses*: "De Verenigde Staten hebben al decennia lang gepoogd een permanente rol te spelen in de regionale veiligheid van de Golf. Waar het onopgeloste conflict met Irak voor een onmiddellijke verantwoording zorgt, overstijgt de behoefte aan de aanwezigheid van een substantiële legermacht in de Golf het probleem van het regime van Saddam Hussein." Duidelijke doelstellingen met betrekking tot het Midden Oosten en Irak.

Het tribunaal is opgevat als een onderzoekscommissie. Gedurende 2 opeenvolgende dagen werden 12 getuigen gehoord en ondervraagd door de pro-

cedureurs, de verdediging en de onderzoekscommissie. Het tribunaal stelde zich tot taak een moreel oordeel te vellen daar waar een echte rechtszaak weinig waarschijnlijk is.

Samir Amin voegde daar tijdens de opening op woensdagavond aan toe: "De strategie van de VS is niet nieuw maar in een nieuw stadium: het doel is de volledi-

enthousiaste initiatiefnemer van dit tribunaal en Ayse Berkay, medeoprichtster van het WTI - Nawal el Sadaawi: "Zij zijn een supermacht, maar een andere supermacht is op komst: the power of the people" en Sabah al Mukhtar die voor ons de slogans uit de manifestaties in Irak vertaalde: "Wij zijn geen soennieten, wij zijn geen sjieten, wij zijn Irakezen en wij willen geen

Samir Amin, Nawal al Sadaawi, François Houtart, prof. Klein, Denis Haliday, Saba al Mukhtar, Michael Parenty. Ludo Abicht kon net niet op de foto. (Foto: Indymedia)

ge militaire controle over de wereld. Daarom volstaat het niet deze ideologie op politiek en moreel vlak te bestrijden, zij moet ook militair bestreden en verslagen worden. Dat is wat nu in Irak ook gebeurt."

Andere opmerkelijke sprekers die avond waren - naast Lieven De Caeter, de

bezitters!". Opmerkelijk in dit tribunaal was de nauwe samenwerking met de culturele sector. De Beurschouwburg en de Hallen Van Schaarbeek stelden hun zalen ter beschikking en er waren films, video-installaties, muziek en theater te zien. Stijn Coninckx sprak op de opening namens de artiesten.

HET WERKELIJKE WERK

Donderdagochtend startte de onderzoekscommissie haar werk. Doel was een antwoord te vinden op de volgende 4 vragen:

1. Kan men besluiten dat de voorstellen van het PNAC (on)officieel onderschreven worden door de huidige regering in de VS en maakt de Bush administratie aldus de PNAC ideologie tot een steunpilaar van haar buitenlands beleid?
2. Kan men uit recente acties van de VS en in het bijzonder uit de oorlog tegen Irak de concrete uitvoering van de principes en voorstellen van het PNAC vaststellen?
3. Dragen deze principes en voorstellen bij tot het verbeteren van de stabiliteit en veiligheid in internationale relaties of vormen zij integendeel een ernstige bedreiging hiervoor?
4. Wie zijn de personen en belangengroepen achter het PNAC? Bevestigingen de PNAC documenten en de getuigenissen voor deze commissie dat het PNAC zoals het zelf zegt slechts een "niet-gouvernementele vormingsinstelling" is?

De werkwijze - getuigenissen, verdediging en procureur - bevorderde de grondigheid van het onderzoek. De scherpzinnige tussenkomsten van vooral Jim Lobe, maar ook van procureur Jean Bricmont, die soms meer op de stoel van de verdediging leek te zitten, dwongen de getuigen om stevig te argumenteren. Alvorens de getuigen werden verhoord, zetten de verdediging en de procureurs hun standpunten uiteen. Bricmont wees op de hypocrisie en de tegenstellingen tussen de waarden die de VS-regering en PNAC beweren te verdedigen en de gevoerde buitenlandse politiek. "Democratie is niet gelijk aan pro-Western. Vele democratische bewegingen in het Zuiden werden brutaal onderdrukt door het Westen (Chili, Nicaragua, Iran,...). En vele dictators zijn precies pro-Western."

Volgens Jim Barry roept het PNAC op tot een buitenlands en militair beleid gesteund op morele grondslagen en universele waarden. "Aldus leunen de neo-conservatieven veel dichter aan bij linkse internationalistische tendensen. De slachtoffers van 11 september zijn slachtoffers van traditionalisme en fundamen-

talisme. PNAC daarentegen staat voor een radicale en nieuwe oriëntatie, maar diep geworteld in de Amerikaanse traditie. De ideologie van PNAC is een krachtige mix van de beste aspecten van Amerikaans nationalisme, isolationisme, messianisme, exceptionalisme en realisme. Wie het neo-conservatisme veroordeelt, verworpt alle historische tendensen aanwezig in de buitenlandse politiek van de VS." Het antwoord van Jim Barry's verdediging op de vragen was duidelijk. "PNAC is de basis van de militaire strategie van de VS. De VS-regering brengt de PNAC doctrine ten uitvoer. Echter, de beschuldiging dat de VS-regering verantwoordelijk is voor een toename van de onveiligheid in de wereld is politiek gemotiveerd. Het is nog veel te vroeg om de gevolgen van dit beleid te beoordelen. Bovendien, welk alternatief heeft de democratie buiten de Pax Americana? Wat is er zo fout aan het opnemen van zijn verantwoordelijkheid om democratie te promoten?"

Jim Lobe vervolgde: "Internationaal recht heeft belangrijke beperkingen en belemmert soms het morele handelen. Neoconservatieven hebben de Clinton-regering onder druk gezet om tussen te komen in Bosnië en Kosovo (om moslims te beschermen). De VS heeft een verantwoordelijkheid voor de wereld. Wie zit er achter PNAC? Er zijn geen geheimen over PNAC. Alle documenten zijn gepubliceerd met de namen van de ondertekenaars. PNAC is een denktank, niet de kern van het militair-industrieel complex."

Deze laatste stelling werd vakkundig onderuit gehaald door de eerste getuige, Geoffrey Geuens. Hij gaf een uitgebreid overzicht van de leden en ondertekenaars van de PNAC documenten en hun rol in het bedrijfsleven. "De link tussen politiek en bedrijfsleven is uiteraard niet beperkt tot de PNAC leden in de VS. Zo pleitte in België Etienne Davignon voor een begripvolle houding tegenover de Bush-regering." Of zoals Geuens het stelde: "If Mac Donalds needs Mc Donnell Douglas. Danone also needs Dassault."

Bricmont betwistte deze banden niet: "In een kapitalistische maatschappij is dit normaal", maar hij probeerde te peilen naar andere dan economische motieven voor dit beleid. Later kwam hij nog regel-

matig terug op psychologische, religieuze en ideologische drijfveren achter PNAC en de Bush-regering. Ook Ludo Abicht wees daarop.

John Saxe Fernandez plaatste de PNAC-ideologie in een bredere context en onderzocht de continuïteit met het Reagantijdperk, de rol van extreemrechtse ideologen en van protestantse fundamentalisten. De verdediging wees erop dat dit ver buiten het doel van het onderzoek gaat. Verder herinnerde Fernandez eraan dat reeds maanden voor 11 september de unilaterale koers van de VS duidelijk was: Kyoto, tegenwerken van het Internationaal Strafhof, het ABM verdrag, handelsprotectionisme,...

De volgende getuige, Sara Flounders toonde nogmaals de link aan tussen het militair-industrieel complex en de Bush-regering. Jim Lobe relativeerde. "Verschillende opiniestukken in Business Week noemen de politiek van PNAC extreem gevaarlijk voor de belangen van de multinationals in de VS." De leidende kapitalistische elite is duidelijk verdeeld. Flounders haalde ook de vermeende militaire dreiging van Irak onderuit: tijdens de Golfoorlog werd de militaire slagkracht van het Irakese leger met 80% gereduceerd. De daaropvolgende wapeninspecties en sancties verminderden het restant nog eens met 90%. "Weapons of mass destruction?" Flounders toonde aan dat de plannen voor een aanval tegen Irak reeds bestonden voor 11 september en baseerde zich daarbij op getuigenissen van Paul O'Neill, ceo bij Alcoa, de grootste aluminiumproducent in de VS. Hij was lid van de Nationale Veiligheidsraad en getrouwe van Bush tot hij werd ontslagen wegens verzet tegen de belastingsverlagingen. Volgens O'Neill werd op 30 januari 2001 op de eerste vergadering van de Nationale Veiligheidsraad besproken hoe de regering Bush Israël zou steunen en Sharon geen strobreed in de weg zou leggen. Tweede agendapunt was de destabilisatie van de regio door Irak. Op de volgende vergadering, 2 dagen, later stelde Donald Rumsfeld over Irak: "Sanctions are fine. But what we really want to think about is going after Saddam. Imagine what the region would look like without Saddam and with a regime that's aligned

with US interests. It would demonstrate what US policy is all about."

Een opmerkelijke getuigenis kwam van Amy Bartholomew: "Mensenrechten als wapen van het Imperium?" Zij legde zich toe op de morele onderbouwing van de oorlog tegen Irak en de rol van voormalige progressieve intellectuelen (liberal hawks) als Christopher Hitchens, Paul Berman en Michael Ignatieff. Zij deelt deze kritiek met linkse of marxistische denkers als Tariq Ali en Perry Anderson maar verwerpt niet met hen het internationaal recht en zijn instellingen (hoewel ook volgens haar de VN ondermijnd is door VS). Haar analyse is gebaseerd op een kritisch wereldburgerschap (Habermas) als noodzakelijke basis voor respect en bescherming van mensenrechten. "De argumentatie van de liberal hawks verschilt weinig of niet van de PNAC ideologie: de VS is een moreel imperium. De preventieve oorlog is nodig om de VS te verdedigen en om de waarden van vrijheid en democratie te verspreiden. Het falen van het internationaal recht rechtvaardigt het optreden van de grootmacht om deze waarden te verspreiden. Deze morele argumentatie voor unilaterale interventie gaat niet op om 2 redenen. Als gevolg van zijn rol als wereldpolitiemacht, met toenemend belang van militaire macht en veiligheidsdiensten worden fundamentele rechten ondermijnd: de buitenwettelijke opsluiting van gevangenen op Guantanamo Bay en de weigering tot erkenning als oorlogsmisdadigers, de opsluiting en mishandeling van VS burgers op basis van banden met terrorisme, de mishandeling van gevangenen in Afghanistan en Irak,... Ten tweede wordt de morele en universele grondslag van mensenrechten hier verward met de imperialistische eis dat de politiek en cultuur van een welbepaalde democratie tot voorbeeld moet dienen voor alle andere samenlevingsvormen."

Denis Halliday verwees naar de introductie van het concept "humanitaire interventie" door Kofi Anan. Wat hem deed besluiten dat ook Kofi Anan een liberal hawk is.

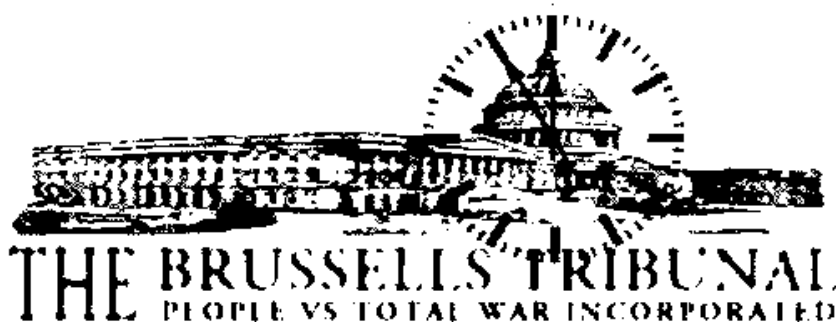
Armand Clesse gaf een nogal verwarde en provocatieve uiteenzetting over de rol van Europa. "Europa is niet in staat om

enig betekenisvol antwoord te geven op de VS politiek en bevestigt slechts het neoconservatieve beeld over Europa: a trembling, stuttering, stumbling old man, unable to control its vital functions, eager only to rest, lost in lethargy..."

De tweede dag opende met een geschreven getuigenis van Immanuel Wallerstein. "Om de politiek van de neocons, nu aan de macht in de VS, te begrijpen is het belangrijk in te zien dat zij zichzelf beschouwen als een bedreigde minderheid, verwickeld in een moreel

belangen veilig te stellen." Bricmont peilde opnieuw naar andere dan materiële motieven. Nog volgens Parenti is het verzet in Irak een rem op de PNAC strategie.

Michel Collon ging verder in op de economische aspecten. "De toepassing van de PNAC politiek vindt haar oorsprong in de crisis van het economisch systeem. De VS-basissen zijn vooral gelokaliseerd op plaatsen waar belangrijke oliepijpleidingen liggen of gepland zijn (Turkije, Balkan, Kaukasus, Centraal Azië). Irak en het Midden Oosten is niet het enige mili-

gerechtvaardigde strijd tegen de naïeve uitspattingen van het VS establishment. PNAC lijkt te staan voor een terugkeer naar de Reaganpolitiek maar gaat in feite veel verder dan wat ooit door de Reagan-administratie bedacht is. Hoewel enkel het beleid van Clinton expliciet als incoherent wordt bestempeld, wordt impliciet het gehele buitenlandse beleid van de VS van Nixon tot Clinton, inclusief Reagan en Bush sr. bekritiseerd, tot zelfs de vermindering van het defensiebudget door Eisenhower in de jaren '50. Het PNAC is gegroeid uit een jarenlang ongenoegen van een minderheid met dit beleid. Reeds in de jaren '50, in volle Koude Oorlog, oefenden neoconservatieven, ontevreden met de status quo, druk uit om de Sovjet-Unie terug te dringen uit Oost-Europa."

Michael Parenti gaf een overzicht van de VS interventies sinds WOII en de opbouw van haar militaire macht. "Al deze interventies verlopen volgens een vergelijkbaar patroon: staten en bewegingen die een bedreiging vormen voor de economische belangen van de heersende klasse in de VS worden onderdrukt en ten val gebracht. PNAC is niet de kern van het probleem maar slechts een instrument in handen van de heersende klasse om haar

taire doelwit. PNAC viseert ook China als snel groeiende economische factor en Europa als belangrijkste economische rivaal."

Hans Von Sponeck bracht een indrukwekkend relaas over de rol van de VN in Irak. "De economische sancties na de Golfoorlog hadden een wettelijke basis. Maar die legaliteit is niet eeuwigdurend. Vrij snel werden deze sancties een instrument in een geplande destabilisatie van Irak. Meer zelfs, de bombardementen in de afgelopen 10 jaar waren een voorbereiding op de invasie in Irak. VS en VK hebben in de Veiligheidsraad bijgedragen tot een verzwakking van de VN. Geleidelijk aan werd de rol van de VN omgevormd van conflictpreventie naar conflictpromotie. Tegelijk was er een flagrante desinformatiecampagne over massavernietigingswapens, oliesmokkel en misbruik van humanitaire hulp. Vandaag is in Irak niets beter dan voor de oorlog. In bijna elke familie is er een slachtoffer van de sancties, de preventieve bombardementen of de invasie. De VN moet opnieuw op het voorplan gebracht worden. Dat kan alleen als zij hervormd wordt zodat ze optreedt in het belang van de internationale gemeenschap in plaats van in het belang

van enkele leden van de Veiligheidsraad."

Haifa Zangana getuigde over de gevolgen van de bezetting: oorlogsmisdaden, mensenrechtenschendingen, corruptie,.... "De voorlopige Irakese Bestuursraad (IGC), waarin Paul Bremer een veto heeft, blijft afzijdig en werkt in het belang van de VS. Tot vandaag is nog geen enkele hooggeplaatste uit het Saddamregime vervolgd. Het VS faalt in Irak op alle vlakken.

Het VS leger bracht ook Arabische journalisten mee. Onmiddellijk na de aanval begonnen zij met de uitgave van een propagandakrant in het Arabisch." Zangana is ervan overtuigd dat de VN nog een rol kan spelen in Irak maar niet om de bezetting te legitimeren. Over Saddam Hoessein was zij heel duidelijk: "Saddam was democratisch in zijn onderdrukking, niemand werd gespaard, iedereen heeft er erg onder geleden."

Ghazwan Al Mukhtar is een gepensionerd ingenieur en woont in Bagdad. "De VS is niet geïnteresseerd in de wederopbouw van Irak. Prioritair is de bouw van olie-installaties en verdedigingsmuren. Pas nu, 1 jaar na de aanval is de telecominfrastructuur hersteld. Ter vergelijking: na de Golfoorlog herstelde Irak zijn telecommunicatie in 3 maanden. De gezondheidszorg bevindt zich vandaag in een dramatische toestand. De werkloosheid loopt op tot 60%. (de VS legt de olie-infrastructuur aan met migranten uit de Filipijnen). Onder de sancties was de toestand al erg, nu is nog het slechter."

De laatste getuigenis was een videoboodschap door Ramsey Clark. Daarna volgden de slotbetogen van de verdediging en de procureurs. Hierin kwam nogal het exceptioneel karakter van de PNAC-ideologie naar voor.

De commissie besloot haar werk zaterdag met een gesloten zitting en stelde 's avonds haar conclusies voor. Daarin werd hoofdzakelijk de betekenis en de gevolgen van de PNAC politiek benadrukt in het kader van de 4 te onderzoeken vragen. De motieven achter dit beleid worden op latere zittingen van het WTI verder onderzocht. Ook de mogelijkheden voor een vervolging voor oorlogsmisdaden en intellectuele misdaden zullen op de volgende zittingen onderzocht worden.

SLOTCONCLUSIE BRUSSELS TRIBUNAL

(Uittreksels)

De commissie kwam tot volgende besluiten:

1. Het programma van de PNAC bestaat uit drie hoofdelementen:
 - a. de VS hegemonie vestigen in de nieuwe eeuw, hoofdzakelijk door zich te steunen op militaire en technologische superioriteit;
 - b. de opkomst beletten van rivaliserende globale of regionale machten door het opleggen van de zogenaamde "Pax Americana";
 - c. preventieve acties ondernemen tegen wat als bedreigend wordt ervaren voor de Amerikaanse "belangen" en veiligheid.
2. Een aanzienlijk aantal ondertekenaars van het stichtingsdocument van de PNAC in 1997 werden na dien tijd van de huidige VS regering zoals ondermeer Dick Cheney, Donald Rumsfeld en Paul Wolfowitz. Officiële documenten van het Witte Huis zoals de "National Security Strategy" van september 2002 tonen aan dat deze principes door de regering werden overgenomen. De invasie van Irak in 2003 was hiervan een concreet gevolg.
3. Volgens een overgrote meerderheid van staten en eveneens op basis van een brede consensus bij rechtsgeleerden, is de invasie van Irak een daad van agressie, een doorbreken van een van de meest fundamentele normen van de Internationale rechtsorde. Dit toont aan dat de toepassing van de politiek van de PNAC door de huidige regering ingaat tegen de principes van het VN-verdrag. Het ondermijnt de Verenigde Naties zelf die de hoogste verantwoordelijkheid dragen voor het vrijwaren van de internationale vrede en veiligheid.
4. In plaats van stabiliteit en vrede te brengen in Irak en in de regio, hebben de invasie en de bezetting geleid tot instabiliteit en chaos. Meer zelfs, de opzettelijke vernietiging van Irak moedigt de politiek aan van de Israëlische regering van verdere onwettige expansie, van de facto annexatie van de Palestijnse gebieden en van verdere vernietiging van de rechten van het Palestijnse volk. Het Tribunaal heeft vastgesteld dat de PNAC zelf in 2002 expliciet heeft opgeroepen

opdat de VS regering haar politiek zou afstemmen op deze van de Israëlische regering. Deze ontwikkelingen hebben de vijandigheid tussen de volkeren van de regio en het Westen enkel doen toenemen, in tegenstelling tot de aangekondigde doelstelling om van de wereld een veiliger plaats te maken.

5. Verschillende elementen laten toe om te besluiten tot een samenhangende VS-strategie om met militaire middelen globale overheersing in te stellen, zoals naar voor geschoven werd door de PNAC in haar rapport: "Rebuilding America's Defences". In plaats van een zogenaamde "wettelijke hegemonie" leidt deze overheersing veeleer tot een permanente staat van oorlog.

6. Het groeiend verzet tegen de bezettingsmachten en andere onvoorziene moeilijkheden hebben de VS en het Verenigd Koninkrijk ertoe gebracht om, niet zonder enig cynisme, aan de Verenigde Naties te vragen tussen te komen in Irak. Dit ontnemt het Irakese volk haar soevereïne recht om over haar eigen toekomst te beslissen. De VN moeten elke medeplichtigheid met de onwettige invasie en bezetting van Irak vermijden, en zeker niet legitimeren.

7. Het Tribunaal doet tenslotte een oproep tot de volkeren van de wereld om aan hun regeringen te vragen: • dat zij geen militaire, politieke, financiële of andere steun zouden verlenen aan de bezettingsmachten, • dat zij zich zouden verzetten tegen de uitwerking door de bezettingsmachten of hun binnenlandse medeplichtigen van elk onrechtmatig plan tot privatisering en uitverkoop van de Irakese economie.

Het Tribunaal drukt zijn solidariteit uit met het Irakese volk en zegt zijn steun toe aan de inspanningen die het levert om zijn volledige soevereïneit te herwinnen.

(voorlopige vertaling van het in het Engels opgestelde document)

www.brusseltribunal.org/transfadd_comment/; >

DE SMELTKROES VAN VEILIGHEIDSAGENTEN IN HET BEZETTE IRAK

| Gustavo Gonzalez |

Mannen met bloed aan hun handen tijdens diverse dictaturen in Latijns-Amerika, zijn nu in dienst als burgerlijke veiligheidsagenten voor het Amerikaanse leger of buitenlandse ondernemingen.

Zo zijn deze zogenoemde burgers uit Chili, Nicaragua, Ecuador en andere Latijns-Amerikaanse landen die in dienst staan van de bezettende mogendheid een potentieel doelwit voor de Irakese weerstanders. Dat kon men vernemen uit kringen die voor de moord op de vier Amerikaanse zogenoemde veiligheidsagenten verantwoordelijk zijn. Deze vier Amerikanen, wiens dode lichaam

direct en indirect voor de Amerikaanse CIA. Bij de 122 huurlingen gaat het om gewezen militairen, die als gevolg van een zuiveringscampagne na het einde van de fascistische Pinochetdictatuur (1973-1990) uit de actieve dienst ontslagen werden. Men schat dat sedert het begin van de Irak-invasie er 15.000 huurlingen ingezet werden.

Blackwater heeft zijn hoofdzetel in VS -

staat Noord Carolina, het is één van de 25 private veiligheidsfirma's die van de lucratieve contracten met de Amerikaanse bezettingsmacht profiteren. Voor deze post geeft de Verenigde Staten iedere maand

politiek verleden tijdens de gruwelijke Pinochet-dictatuur gepensioneerd werden of uit de actieve dienst ontslagen waren. De leider van het Chileense rekruteringsagentschap is José Miguel Pizaro, die nauwe contacten had en heeft met de CIA. Een selectie onder de kandidaat huurlingen werd in San Bernardo, ten zuiden van Santiago, doorgevoerd. Tot grote ergernis van de Chileense Defensie-minister, werd toch opdracht gegeven tot een onderzoek om na te kijken of hier de Chileense wet op de oorlogswapencontrole niet omzeild werd. De geselecteerde 122 huurlingen werden nadien in het Blackwater opleidingskamp in Noord Carolina op hun taak voorbereid en via Koeweit naar Irak gestuurd.

De baas van Blackwater Gary Jackson, verklaarde in een interview voor het blad "La Tercera", dat het aanbod van de Amerikaanse regering beveiligingsopdrachten in Irak aan private huurlingenbureaus toe te vertrouwen, voor zijn onderneming een fantastische zaak is. Afdelingsleider Jim Sierawski liet zich lovend uit over de Chileense huurlingen. Ze beschikken volgens hem over een goede opleiding die toelaat hen in een zeer breed inzetgebied te laten optreden.

Volgens persberichten zetten de VS niet alleen gewezen militairen van Pinochet in, maar hebben ze ook nog militairen uit het vroegere apartheidsregime van Zuid-Afrika in dienst voor zogenoemde beveiligingsopdrachten. Hun aantal wordt op 1.500 man geschat, waardoor ze het grootste huurlingencontingent van de Amerikaanse bezettingsmacht in Irak zijn.

Vertaald en bewerkt:
Antoine Uytterhaeghe
Bron: IPS en Junge Welt

door woedende mensen van Falluja door de straten werden gesleept, waren in dienst van de huurlingenfirma "Blackwater", die aan de Amerikaanse bezetter haar diensten verkoopt. Zo zijn er in Irak ook 122 gewezen Chileense militairen in dienst van de bovenvermelde firma. Hun aanwezigheid in het tweestromenland hypothekeert de Chileense regering, die zich als niet permanent lid van de Veiligheidsraad tegen de Irak bezetting heeft uitgesproken.

Deze Chileense veiligheidsmensen werden in oktober laatsleden door lokale vertegenwoordigers van Blackwater in Chili aangeworven. Volgens persberichten werken ze

gemiddeld vier miljard dollar uit. De firma werd door gewezen mariniers en green baretts, een speciale eenheid van het Amerikaanse leger, gesticht. Blackwater heeft op dit ogenblik ongeveer 3.000 man in dienst in Irak. Volgens de in het dagblad "El Mercurio" gepubliceerde aankondiging door de zogenoemde Grupo Técnico, de plaatselijke agent van Blackwater, is de bezoldiging ongeveer 18.000 dollar voor een contract van zes maand. Gezocht worden gewezen militairen met kennis van de Engelse taal. Er hebben zich meer dan 400 mariniers en black baretts aangemeld, een speciale eenheid van het Chileense leger. Die door hun

BUSH' PROJECT VOOR EEN "GROOT MIDDEN-OOSTEN"

I Ludo De Brabander I

"Deze oorlog is ook een conflict van visies. In hun aanbidding van de macht, hun diepe haat, hun blindheid voor onschuld, zijn de terroristen de opvolgers van de moorddadige ideologieën van de 20ste eeuw. Wij zijn de erfgenamen van de traditie van vrijheid, de verdigers van het geweten en de waardigheid van elke persoon. Anderen voor ons hebben daarin moed en morele zuiverheid getoond. Hetzelfde wordt nu ook van ons gevraagd en wij aanvaarden deze historische verantwoordelijkheden." George W. Bush, 4 februari 2004

Op het ogenblik dat de bezettingsoorlog in zowel Irak als Palestina in volle hevigheid woedt, zoekt de Amerikaanse president George W. Bush medestanders voor zijn nieuwste project: het 'Groot Midden-Oosten Initiatief'. Washington polst de Europeanen rond een ambitieus plan dat een hele regio van 'Marokko tot Afghanistan' op het pad van de 'democratie en vrijheid' moet helpen, gekoppeld aan economische hervormingen en meer stabiliteit en veiligheid. Bush zit in een verkiezingsjaar en probeert met nieuwe ambitieuze initiatieven het debacle Irak naar de achtergrond te duwen. Of beter hij probeert Irak nog altijd in het scenario van de twee jaar geleden gelanceerde dominotheorie te duwen: eens Irak gedemocratiseerd zal ook elders een gunstige democratische wind waaien. Op een bijeenkomst georganiseerd door de conservatieve denktank, de *American Enterprise Institute*, een van de grote voorstanders van de oorlog tegen Irak, oogstte de Amerikaanse president applaus met zinsnedes als: "Een bevrijd Irak kan ons de kracht van vrijheid tonen om deze belangrijke regio te hervormen door hoop en vooruitgang te brengen in het leven van miljoenen." Verderop heet het: "Een nieuw regime in Irak zal dienen als dramatisch en inspirerend voorbeeld van vrijheid voor andere naties in de regio."²

Bush' vice-president, Dick Cheney, verkocht de plannen op het jaarlijks *Wereld Economisch Forum* in Davos als volgt: "Het helpen van mensen van het Groot Midden-Oosten in het wegwerken van het democratische deficit, is de sleutel om de bredere oorlog tegen terreur te winnen".³ De Amerikaanse regering brengt de plannen op grote binnenlandse of Westerse

fora ter sprake en meet de reacties, vooral die van de Europese Unie. Daar heerst eerder scepsis en wantrouwen. Duitsland (na aanvankelijk positieve reacties van de Duitse minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer) en Frankrijk hebben zelfs officieel afstand genomen van de Amerikaanse plannen en voorgesteld dat de EU met een alternatief, zij het 'complementair' plan op de proppen komt. Ook de

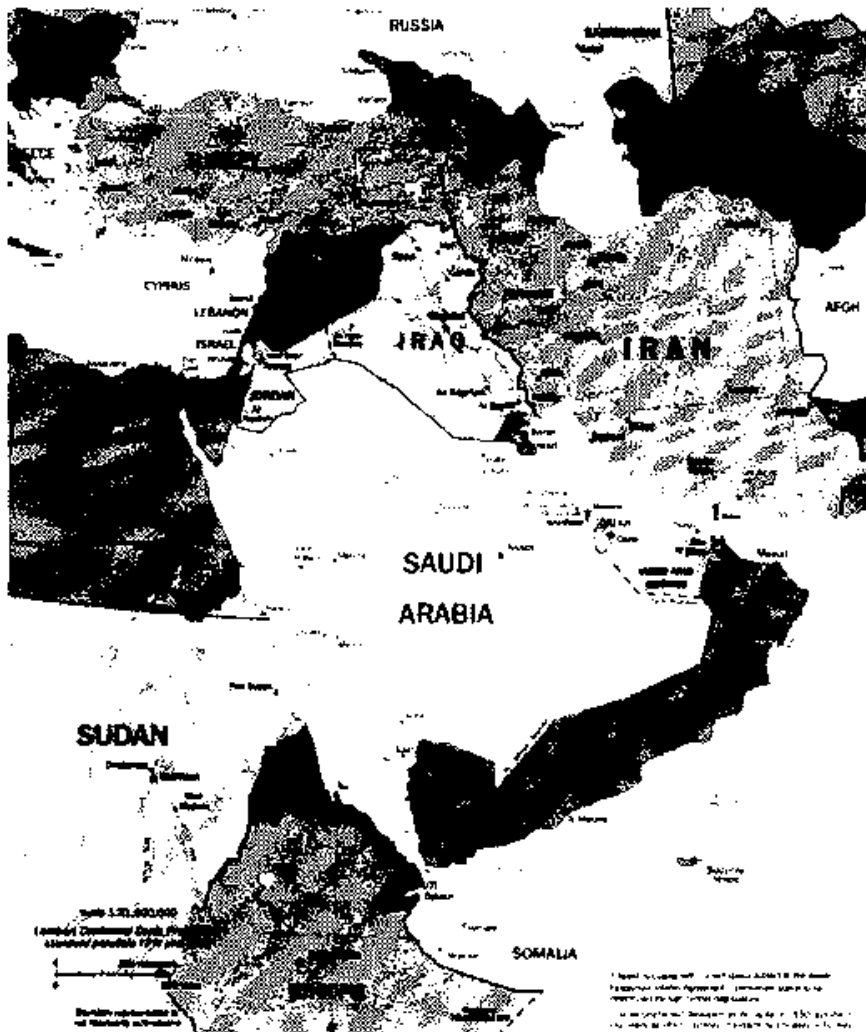
Barcelona-proces in herinnering brengt. Dat proces, in 1995 gelanceerd met de Arabische landen van de Middellandse Zee, streeft naar economische en politieke hervormingen en moet uitmonden in een vrijhandelszone tegen 2010. De EU vreest dat dit Barcelona-proces, waar al miljarden Euro's zijn naartoe gevloeid, door het VS-initiatief ondermijnd zal worden. Of, zoals een 'expert' het in *Le Monde* ver-

In de Arabische wereld wordt sceptisch tot kwaad gereageerd. De strijd tegen de terreur en de promotie van democratie en mensenrechten verhouden zich in de dagelijkse praktijk van het Amerikaans buitenlands beleid als water en vuur.

directrice van het *Instituut voor Veiligheidsstudies van de Europese Unie*, Nicole Gnesotto, was in een column in de Franse krant *Le Figaro*, kritisch voor de Amerikaanse plannen. Volgens haar vervult het 'Groot Midden-Oosten' drie functies: eenmaking van de Amerikaanse strategie, versimpelen van de problemen van de regio en afleiden van het Israëliësch-Palestijns probleem.⁴ Of anders gesteld, aldus Gnesotto, het Amerikaans discours moet er voor zorgen dat de argumenten voor een oorlog (tegen Irak) verplaatst worden van terrorisme (niet bewezen) en massavernietigingswapens (niet gevonden) naar een oorlog tegen de (islamitische) tirannie. Waarop Gnesotto pleit voor een 'multilaterale' aanpak en het

woordde: "We vrezen dat de VS zich willen bedienen van onze instrumenten om hun geopolitieke visie door te drukken en ons zullen vragen dat te financieren."⁵

Uiteindelijk moeten de Amerikaanse plannen op drie bijeenkomsten, in juni concreet worden gemaakt, namelijk tijdens de G-8 top op Sea Island in het Amerikaanse Georgia, de Navo-top in Istanbul en de EU-top in Dublin. De Arabische wereld daarentegen is amper om hun mening gevraagd. Het ontlokte zelfs de Amerikaanse presidentiële oudadviseur, Zbigniew Brzezinski de cynische opmerking dat de VS met de steun van de EU en de goedkeuring van Israël, eventjes de Arabische wereld zullen leren hoe de Arabische wereld zich in moderne demo-

cratische regimes kan omvormen.⁶

Uit wat bestaat het Groot Midden-Oosten Initiatief? Bush streeft er naar dat de G-8 in juni een gezamenlijke oproep lanceert naar Arabische en (Islamitisch) Aziatische regeringen om werk te maken van belangrijke politieke hervormingen, respect voor mensenrechten – meer in het bijzonder vrouwenrechten – en economische hervormingen. In ruil zouden westerse landen hun politiek engagement verbreden, de hulp optrekken en de toegang tot het lidmaatschap van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) vergemakkelijken.

Niet onbelangrijk ook is de veiligheidsagenda, want heel het project moet gekaderd worden in de Amerikaanse 'strijd tegen het terrorisme'. Bush' kijk op het Midden-Oosten en terrorisme wordt goed samengevat in volgende zinsnede uit zijn laatste 'State of the Union': "Zolang dat het Midden-Oosten een

plaats blijft van tirannie en wanhoop en woede, zal het verder mensen en bewegingen voortbrengen die de veiligheid van Amerika en onze vrienden bedreigen. Daarom schuift Amerika een vrijheidsstrategie in het 'groot Midden-Oosten' naar voor. We zullen de vijanden van hervormingen uitdagen, het verbond van de terreur met ons confronteren en een hogere standaard van onze vrienden verlangen."⁷

PARALELLEN MET DE STRIJD TEGEN HET COMMUNISME

Toen het idee van een 'Groot Midden-Oosten' voor het eerst ter sprake kwam in de herfst van 2003 was het vooral de bedoeling een soort kopie te maken van het Helsinki-proces van 1975. Dat werd simpelweg geanalyseerd als een proces ten voordele van democratie en mensenrechten in Oost-Europa. Bush ziet zich daarin nu een erfgenaam van Ronald Reagan. In een toespraak voor de *National*

Endowment for Democracy, een organisatie waarvan Reagan de geestelijke vader is, vergelijkt Bush omstandig de inzet in het Midden-Oosten vandaag met die van twintig jaar geleden: de strijd tegen het communisme. Toen zijn de VS "militaire en morele verbintenissen in Europa en Azië aangegaan die vrije naties tegen agressie beschermden en de condities creëerden waarin nieuwe democratieën konden gedijen."⁸ Bush kondigde meteen aan dat hij het budget van de *National Endowment for Democracy* tot 80 miljoen dollar zou verdubbelen om de "goede diensten van tijdens de koude oorlog" en de "vrijheidsmissie in de strijd tegen terreur" verder te zetten. Hij kondigde ook de oprichting aan van een TV-netwerk in het Midden-Oosten onder de naam *Alhurra* (Arabisch voor 'De Vrije').

Invloedrijke Republikeinen zoals senator Richard Lugar, die voorzitter is van comite voor Buitenlandse Zaken, wilden van meet af aan de NAVO een belangrijke rol laten spelen door het opzetten van een soort van Partnership for Peace voor het Midden-Oosten met taken zoals vredesoperaties, contraterroreisme, militaire 'hervormingen', enz...⁹ Dat standpunt werd voor het eerst officieel overgenomen door o.m. Italië op een bijeenkomst van de NAVO te Brussel. "Wij zijn er van overtuigd dat een groter engagement van de Alliantie op vlak van veiligheid kan bijdragen aan de consolidering van de regionale stabiliteit in het Midden-Oosten.", aldus de Italiaanse minister van Buitenlandse Zaken, Franco Frattini.¹⁰ Het officiële Amerikaanse standpunt over de NAVO-rol zal pas in juni op de NAVO-top in Istanbul ter sprake komen, maar dat Washington een grote rol wil geven staat nu al vast.

DE TEGENSTRIJDIGHEDEN

In de Arabische wereld wordt sceptisch tot kwaad gereageerd. De plannen van de regering Bush zitten vol contradicties. De strijd tegen de terreur en de promotie van democratie en mensenrechten verhouden zich in de dagelijkse praktijk van het Amerikaans buitenlands beleid als water en vuur. Uiteraard wordt heel het Bush-project tegen het licht gehouden van twee conflicten die de gemoederen in heel de Arabische wereld behoorlijk ver-

hitten. In elk Arabisch thee- of koffiehuis zal zeer gauw gewezen worden naar de manier waarop de Amerikaanse troepen hebben huisgehouden in Fallujah (honderden doden en –gewonden, vooral burgers) of op de openlijke steun van Bush aan de annexatie- en repressiepolitiek van de Israëlische premier Sharon. De draconische ‘antiterreurmaatregelen’ sinds 11 september onder de *Patriot Act* of de behandeling van de gevangenen op Guantanamo of de Bagram-basis in Afghanistan doet despotische regimes al gauw concluderen dat dergelijke praktijken aanvaardbaar zijn als ze maar gepaard gaan met een pro-VS-koers. Het Saoedi-Arabische Koningshuis wordt ondanks een barslechte mensenrechtenreputatie, nog altijd gekoesterd in politieke kringen in Washington. Ook Saddam Hoessein kon rekenen op steun uit Washington zolang hij de oliebelangen van de VS in het Midden-Oosten niet aantastte. Pakistan is een zeer duidelijk en recent voorbeeld van hoe de roep voor democratie het moet afleggen voor de strijd tegen de terreur. De Pakistaanse president Pervez Musharraf, die via een militaire coup aan de macht kwam in 1999, een autoritair regime installeerde en anti-democratische amendementen op de grondwet afkondigde, kon rekenen op lof nadat deze zich met toewijding achter de ‘strijd tegen het terrorisme’ had geschaard. De sancties tegen Pakistan, onder meer omwille van het kernwapenprogramma, werden opgeheven en de militaire samenwerking hervat. De kers op de taart was een hulppakket ter waarde van 600 miljoen dollar, cadeau voor bewezen diensten. De autoritaire regimes van Centraal-Aziatische republieken als Kazakstan, Oezbekistan of Kirgizistan kunnen ook al rustig hun gang gaan, zolang het klimaat maar gunstig blijft voor militaire basissen, olie of oliedistributie

IN ARABISCHE WERELD GROEIT ONGENOEGEN

De Amerikaanse politiek in het Midden-Oosten kan rekenen op stevig weerwerk, zelfs van goed in de watten gelegde bondgenoten. Illusterend is de boodschap die de Egyptische president meebracht tijdens zijn officieel bezoek in Parijs midden

april. In een gezamenlijke verklaring stelden Moebarak en de Franse president Chirac dat ze ‘uitermate ongerust’ zijn over de Amerikaanse houding in het Israëlisch-Palestijns conflict en de situatie in Irak.¹¹ In een interview met *Le Monde* wond Moebarak er geen doekjes om. Over het project voor een Groot Midden-Oosten zei hij dat hervormingen van binnen de landen zelf moeten komen en dat elk land zijn eigenheid heeft. Volgens Moebarak maakt het opleggen van eenzelfde model voor alle islamitische landen geen kans. Op de vraag hoe de strijd tegen het terrorisme moet bestreden worden zei Moebarak onomwonden: “De eerste oorzaak van het terrorisme is het onrecht” waarop hij verderop impliciet de verantwoordelijke aanduidt: “er bestaat een haat tegen de Amerikanen zoals we die nog nooit eerder hebben gezien in de regio”. Een maand eerder waarschuwde Moebarak in *Le Figaro* dat het opleggen van hervormingen van buitenaf het terrorisme juist zal bevorderen.¹² Prioriteit moet gegeven worden aan de oplossing van het Israëlisch-Palestijns conflict want dat is bron van alle andere problemen, aldus Moebarak nog. En net daar hebben de VS het opnieuw grondig verbod met hun openlijke steun aan Sharons ‘disengagement plan’ en de eenzijdige annexatie van Palestijns grondgebied. Er bestaat weinig twijfel over dat ook de andere Arabische leiders daar zo over denken.

Wat vooral kwaad bloed zet is dat een rapport van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) door de VS wordt misbruikt. Twee jaar terug publiceerde een team van een dertigtal Arabische academici een rapport waarin de uitdagingen voor de Midden-Oosten-regio worden opgesomd: een gebrek aan vrijheid, vrouwenrechten en kennis. De studie bracht in de Arabische wereld een heel debat op de gang. Nu gebruiken ook de Verenigde Staten het rapport om hun project kracht bij te zetten. Volgens de *Financial Times* blijkt uit een vroeg ontwerp van het ‘Groot Midden-Oosten-Initiatief’ dat er uitgebreid uit het rapport wordt geciteerd.¹³ Volgens een van de leidende auteurs ervan, de Egyptische professor Nader Fergani, is hun rapport ‘geïnstrumentaliseerd’ door de

Amerikaanse regering. “Dat was helemaal niet de originele bedoeling. Het was immers de bedoeling te komen tot een proces van zelfkritiek om zo een interne hervormingsdynamiek te ondersteunen”, aldus Fergani. Volgens hem en zijn collega’s beschikken de VS absoluut niet over het nodige krediet in de Arabische wereld om over hervormingen in het Midden-Oosten te spreken. Ze doen niets anders dan “het gezag van het UNDP-rapport zelf te ondermijnen”.

¹ “This war also is a conflict of visions. In their worship of power, their deep hatreds, their blindness to innocence, the terrorists are successors to the murderous ideologies of the 20th century. And we are the heirs of the tradition of liberty, defenders of the freedom, the conscience and the dignity of every person. Others before us have shown bravery and moral clarity in this cause. The same is now asked of us, and we accept the responsibilities of history.” Het citaat is afkomstig van een toespraak van de Amerikaanse president in de Library of Congress op 4 februari 2004 en is te vinden op de website van het Witte Huis: www.whitehouse.gov onder de titel ‘President Bush discusses importance of democracy in Middle East’

² President discusses the future of Iraq op: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/02/20030226.html>

³ Dick Cheney. The Greater Middle East – The Bush Administration’s Perspective. (Uittekstels van Cheney’s toespraak voor het Wereld Economisch Forum in Davos op 24 januari 2004). In: The Globalist (www.theglobalist.com)

⁴ Nicole Gnesotto. A Quoi sert le ‘Grand Moyen-Orient’? In *Le Figaro*, 10 februari 2004

⁵ *Le Monde*, 27 februari 2004

⁶ Zbigniew Brzezinski. How not to spread democracy: Bush’s Greater Middle East Initiative. In: The Internationale Herald Tribune 9 maart, 2004

⁷ George W. Bush. State of The Union, op <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2004/01/20040120-7.html>

⁸ President Bush Discusses Freedom in Iraq and Middle East, 6 november 2003, op <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/11/20031106-2.html>

⁹ The Washington Post, 9 februari 2004

¹⁰ *Le Figaro*, 4 maart 2004

¹¹ *Le Monde*, 20 april 2004

¹² *Le Figaro*, 8 maart 2004

¹³ The Financial Times, 9 maart 2004

SYRIË ONDER HET BA'ATH-REGIME

| Soetkin van Muylem |

Af en toe sijpelt er wel eens een (doorgaans negatief) nieuwsbericht binnen over Syrië, maar wie weet er eigenlijk iets over dit geïsoleerde land in het Midden-Oosten? Zowel in bibliotheken als op het internet beperkt de informatie over Syrië zich bijna uitsluitend tot het verre en rijke verleden van het land, dat al bewoond is sinds 10.000 voor Christus en bezaaid ligt met prachtige archeologische sites. Tijd voor een korte contextuele schets van het hedendaagse Syrië.

DE STAAT SYRIË EN HET BA'ATH-REGIME

In 1920, na het ineenstorten van het Ottomaanse rijk werd Syrië een Frans mandaatgebied. De twee jaar die aan deze Franse invasie voorafgingen was Syrië een koninkrijk met aan het hoofd koning Faisal. De onafhankelijke Syrische staat, die toen onder meer nog het huidige Libanon omvatte, had weliswaar onzekere grenzen en een zeer rudimentaire administratie. Toen de Fransen hun intrede deden werd het gebied opgesplitst en probeerden zij van Syrië een echte natiestaat naar Europees model te maken. Ze zagen het als hun taak om de Europese, of liever Franse cultuur over te brengen op de autochtonen. Dat de Arabieren zelf een rijke culturele en literaire erfenis bezaten liet hen koud. In de jaren 1924-1925 woedde er een grootschalige burgeroorlog in Syrië. Damascus en andere Syrische steden werden gedurende de mandaatperiode verschillende keren gebombardeerd om het verzet te fruniken, in 1925, 1926 en in 1945. Na een laatste opstoot van Arabisch verzet in 1944, verkreeg Syrië uiteindelijk haar onafhankelijkheid in 1945.

Van 1958 tot 1961 vormde Syrië samen met Egypte de Verenigde Arabische Republiek. Na de revolutie van 1963 kwam de socialistische pan-Arabische Ba'ath-partij aan de macht. Deze populistische partij regeert het land op autoritaire wijze tot op de dag van vandaag. De Ba'ath-partij vond in Syrië aanvankelijk grote steun bij verschillende bevolkingsgroepen die geen toegang hadden tot de beslissingscentra van de staat, zoals de arbeiders en de boeren, en bij achterge-

stelde minderheden, meer bepaald de Alawi's¹.

De bestaande economische basis van de burgerlijke klasse werd vernietigd door socialistisch geïnspireerde hervormingen. Alle industrieën, inclusief de lucratieve energiesector, werden genationaliseerd. De inkomsten uit oliewinning waren cruciaal voor het reorganiseren van de staat en de economie. De grootgrondbezitters werden van hun politieke macht beroofd door vergaande landhervormingen. Een grote groep landlozen kwam in het bezit

SYRIË

Hoofdstad: Damascus

Oppervlakte: 185.180 km² (waartan 1.295 km² bezet door Israël)

Bevolking: ± 17,5 miljoen

Bevolkingsgroepen: 90,3% Arabieren; 9,7% Koerden, Armeniërs en Assyriërs. Islam is de grootste religie: 74% is soennitisch; Alawieten, Druzen en andere moslimsekte zijn goed voor 16%; 10% van de bevolking is christen.

Officiële taal: Arabisch

Geletterdheid: 74%

Huidige leider: president Bashar al-Assad. Hij is ook de leider van de regerende Ba'ath-partij en de opperbevelhebber van het leger.

van kleine landbouwbedrijfjes die afhankelijk waren van de staat. Staatsonderwijs en werkgelegenheid in de publieke sector creëerden in de loop der jaren een tamelijk grote ambtenarenklasse, in dienst van de staat. Diegenen die aanvankelijk weinig of geen bezit hadden konden dankzij het onderwijs, de publieke sector en een

gesubsidieerde landbouw hun levensstandaard aanzienlijk verhogen. De geletterdheid in het land bedroeg in 1960 ongeveer 36%, in 1979 was dat reeds 62%. Momenteel is ruim 60% van de lagere klassen lid van de Ba'ath-partij. Het regime kan dus steunen op een tamelijk grote en stevige sociale basis. Dit samen met een autoritaire controle over de civiele maatschappij en de oppositie maakt dat de Ba'ath-partij al 40 jaar onafgebroken aan de macht is. Generaal Hafez al-Assad was dertig jaar lang de verpersoonlijking van die macht. In 1970 werd hij president van Syrië en hij bleef dit tot aan zijn dood in juni 2000.

OPPOSITIE

De Ba'ath-partij had natuurlijk ook zijn tegenstanders. De bourgeoisie of burgerlijke handelsklasse die het meest te verliezen had bij het indijken van de liberale economie was van bij het begin de grootste vijand van het regime. Maar politieke oppositie werd niet geduld en met behulp van het sterk ideologisch gepolitiiseerde leger werd elke vorm van verzet onderdrukt. Van 1978 tot 1982 heerste er een Islamistische rebellie. De religieuze hoogwaardigheidsbekleders binnen de soennitische strekking van de Islam (Ulama), waren niet bepaald gelukkig met het seculiere Ba'ath-regime. Ze hadden ondanks het controlerende karakter van de staat, een relatief grote autonomie kunnen behouden en ze bezaten daardoor de macht om zich te verzetten. Het politieke Islamisme van de Syrische Ulama ontstond in de steden, op plaatsen waar religieuze instituties en de voorvechters van vrije handel zich verenigden.

Islam stond voor de uitschakeling van het socialisme, de ideologische concurrent. Het politieke Islamisme slaagde er in een complexe organisatie uit te bouwen met vertegenwoordigers over het hele land en militaire afdelingen. De staat reageerde met repressieve maatregelen. De moskeeën, religieuze bewegingen en beroepsverenigingen werden grondig doorgelicht en gezuiverd van subversieve elementen. De controle van de staat over de maatschappij werd nog verscherpt, en een mogelijke evolutie naar politiek pluralisme en de ontwikkeling van een vrije pers werden helemaal uitgesloten. Vanaf het midden van de jaren tachtig was er sprake van een zekere detente in de strijd tegen het Islamisme. Het Ba'ath-regime probeerde de Islamistische leiders te coöpteren en slaagde er op die manier in om de steun te verkrijgen van een aantal gematigde religieuze machthebbers. In 1992 werd zelfs een grote groep Islamisten, die vast zaten als politieke gevangenen, vrijgelaten. Zolang ze zich met louter religieuze kwesties bezighouden zoals het verspreiden van Islamitische waarden gedoogd het regime de activiteiten van de religieuze organisaties.

ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Hoewel het regime over de jaren heen zeer onverdraagzaam bleef tegenover gelijk welke politieke oppositie, nam ze onder druk van de omstandigheden wel een versoepelende houding aan op economisch vlak. In de jaren tachtig heerste er namelijk een economische crisis. De inflatie, de corruptie en de dalende olie-inkomsten beperkten aanzienlijk de mogelijkheden van de staat om de levensstandaard van de bevolking op peil te houden. Het was in die periode vooral de bloeiende smokkelhandel met de buurlanden en in het bijzonder met Libanon, die de economie van Syrië draaiende hield. De staat was niet meer in de mogelijkheid om voldoende jobs te voorzien en de hoogst geschoolde krachten vluchtten naar het buitenland in de hoop daar wel werk te vinden (braindrain). Om deze braindrain en de binnenlandse dreiging van een geschoold leger van werklozen tegen te gaan, liet het regime private elementen in de nationale economie toe. Een serie van

liberaliserende maatregelen moest de inefficiënte publieke sector gradueel hervormen.

Tegen de jaren negentig werd de private sector al als een volwaardige motor voor groei beschouwd binnen de geregulariseerde economie. In mei 1991 werd een wet gestemd die de private investeringen moest stimuleren in de sectoren die traditioneel voorbehouden waren aan de staat. Maar de nieuwe private burgerij was nog altijd afhankelijk van staatscontracten en van licenties in monopoliesectoren. Ondanks de reële groeicijfers in het begin van de jaren negentig stagneerde de

uitsluitend uitgereikt aan vrienden van het regime. Corruptie komt economische groei zeker niet ten goede maar in hoeverre het echt doorslaggevend is bij het verklaren van de economische crisis in Syrië valt te bezien. In de periodes dat er geen sprake was van economische stagnatie tierden corruptie en nepotisme namelijk ook welig.

BACHAR AL-ASSAD

De voorspelling van heel wat waarnemers, dat Syrië in een staat van complete chaos zou terechtkomen na de dood van Hafez al-Assad, bleek niet correct. Toch was de

Syrische economie terug vanaf 1994. Onder meer de olie-inkomsten waren opnieuw sterk gedaald. Naast puur economische factoren, wordt de stagnatie ook toegeschreven aan de wijdverbreide corruptie binnen het regime. Ook binnen de jongere en kleinere privé-sector beletten corruptie en vriendjespolitiek het efficiënt toepassen van een rationeel economisch beleid. Licenties worden bijvoorbeeld bijna

toestand van het land in juli 2000, toen de zoon van Hafez al-Assad, Bachar al-Assad aan de macht kwam, op zijn minst problematisch te noemen. Vooral de economische situatie was catastrofaal. Het inkomen per inwoner was lager dan het gemiddelde inkomen van de andere landen in het Midden-Oosten en het noorden van Afrika; de totale schuld van het land bedroeg 130% van het totale nationale

VOLGT SYRIË NA IRAK?

Na de tamelijk snelle val van het Saddam-regime stond het zweet in de schoenen van de Syrische leiders. Overal werd gefluisterd dat Syrië wel eens het volgende 'subversieve land' kon zijn, dat ten prooi zou vallen aan de vechtlust van de Verenigde Staten. Syrië staat naast Noord-Korea, Soedan, Cuba, Iran en Libië immers geboekstaafd als een 'schurkenstaat' behorend tot 'de as van het kwaad'. Er zijn verschillende redenen waarom het land deze weinig benijdenswaardige status heeft gekregen. Niet alleen weigert Syrië expliciet enige steun te verlenen aan de huidige Amerikaans-Britse antiterroristische coalitie, het sponsort bovendien Palestijnse organisaties zoals Hamas, de Islamitische Jihad en de Libanese Hezbollah. Deze groepen prijken allemaal bovenaan de Amerikaanse lijst van gevaarlijke terroristische organisaties.

Syrië vormt al jaren een strategische alliantie met de Hezbollah, een Palestijnse organisatie die opereert vanuit buurland Libanon. De Palestijnse verzetsstrijders zetten van daaruit militaire acties op touw tegen Israëlische doelwitten en betekenen dus een ware kwelling voor de joodse bondgenoot van de Verenigde Staten. Hoewel de Libanese regering, uit vrees voor Israëlische represailles, niet echt blij is met de Palestijnse aanwezigheid in het land, is ze niet sterk genoeg om de activiteiten van het Palestijnse verzet aan banden te leggen. Syrië, dat troepen heeft in Libanon en er een bepalende invloed heeft op de politiek, zou er gemakkelijk tegen kunnen optreden, maar staat de activiteiten van de Hezbollah oogluikend toe. Een interventie is vanuit Syrisch oogpunt niet wenselijk omdat de Palestijnse verzetsbeweging enorm populair is bij de

Arabische bevolking. Maar de aanwezigheid van de Hezbollah is ook (en vooral) een soort troefkaart in de handen van de Syrische leiding, te gebruiken bij eventuele vredesgesprekken met Israël. In ruil voor bepaalde Israëlische toegevingen zou Syrië dan het staken van het Palestijnse verzet vanuit Libanon kunnen garanderen. Vredesgesprekken lijken voorlopig niet aan de orde en ondertussen steunt Syrië het 'internationale terrorisme', een goede reden om het land als een volgend doelwit te beschouwen in de Amerikaanse antiterroristische strijd met als inzet het behoud van de suprematie van de Verenigde Staten over de rest van de wereld.

Bijkomende argumenten om te geloven dat het Syrische regime voor de bijl moet, vindt men in de geruchten die de ronder doen dat Saddam Hoessein zijn voorraad massavernietigingswapens nog vlug in veiligheid heeft kunnen brengen in Syrië. Voor de voormalige Irakese leider effectief gearresteerd werd, werd zelfs beweerd dat hij samen met zijn familie en getrouwen ondergedoken was in Syrië. Deze beweringen of ze nu achteraf onjuist bleken of niet, leken een nakende Amerikaanse militaire inval alsmaar reëler te maken.

Ondertussen blijkt de oorlogsdreiging vanuit Washington al heel wat verminderd, maar alleen omdat de coalitieleiders en de militaire strategen hun handen vol hebben met het aanhoudende en groeiende Irakese verzet.

De Hezbollah blijft ondertussen wel hoog op het verlanglijstje staan van de Amerikaanse beleidsmakers. De organisatie wordt immers beschuldigd van inmenging in het Irakese verzet en ze wordt dus beschouwd als een reële bedreiging voor de positie van de Amerikanen in Irak. Het Pentagon heeft Syrië trouwens al herhaaldelijk gewaarschuwd voor de gevol-

gen als het niet harder zal optreden tegen de Arabische vrijwilligers die via het Syrische grondgebied Irak binnengeraken. Het argument van Syrië dat zijn grens met Irak veel te groot is om ze echt waterdicht te maken, valt bij de Amerikanen in dovemansoren. Syrië zou afhankelijk van het verloop van de Irakese kwestie dus toch nog het slachtoffer kunnen worden van een militaire interventie. Tenslotte zijn de Amerikaanse eenheden op slechts 250 km van Damascus gelegerd. In afwachting stemde het Amerikaanse congres met grote meerderheid de 'Syrian Accountability Act', een wet die het de Verenigde Staten mogelijk maakt om economische en/of diplomatieke sancties op te leggen aan Syrië zolang het weigert zijn vermeende steun aan het terrorisme te staken en zolang het doorgaat met het proberen aanmaken van een biologische en chemisch wapenarsenaal.

De Libische leider Kadhafi begreep een tijdje geleden al dat het de Amerikaanse president menens was. Hij maakte in december vorig jaar bekend dat hij al zijn wapenontwikkelingsprogramma's zou stopzetten in een (vooralsnog zeer geslaagde) poging om Bush te doen afzien van militaire acties tegenover zijn land en om de internationale positie van Libië te verbeteren. Kadhafi raadde zijn Syrische collega Bashar al-Assad toen aan om hetzelfde te doen, maar die weigert ondanks de gespannen situatie zelfs maar te denken aan ontwapening zonder dat Israël's nucleair wapenarsenaal ter discussie wordt gesteld. Assad beseft wel dat het noodzakelijk is om geschrapt te worden van de Amerikaanse lijst van 'schurkenstaten', maar hij is duidelijk niet bereid om daar volgens hem onredelijke toegevingen voor te doen. ■

inkomen; er heerste een enorme werkloosheid; en de gegeerde olie-inkomsten verminderden zienderogen. Vader Assad had tijdens zijn presidentschap, en vooral tijdens de laatste jaren van zijn bewind, de poorten naar de volledige liberalisatie van de economie al geopend. Onder Bachar ondergaat Syrië een verdere maar geleidelijke economische liberalisatie en modernisatie. De private sector wordt aangemoedigd. Zo liet de nieuwe president enige tijd geleden een wet goedkeuren die de oprichting van privé-banken toestond. De economische hervormingen die noodzakelijk zijn om van Syrië een schakel in de gemondialiseerde kapitalistische economie te maken, kunnen echter niet doorgevoerd worden zonder een gecreëerde staatselite op de tenen te trappen. Dat Bachar al-Assad door diezelfde Ba'ath-elite aan de macht gebracht is, maakt het hervormingsproces een delicate zaak. Zoon Assad wordt er trouwens door bepaalde Arabische pers van beschuldigd wel hervormingen door te voeren, maar er toch voor te zorgen dat de oude elites, zijn persoonlijke entourage en zijn familie economische machtsposities verwerven binnen het nieuwe systeem. Nochtans heeft Bachar al een aantal bescheiden inspanningen geleverd om de corruptie in Syrië in te dijken maar dan vooral op een lager niveau.

Op het gebied van de democratie en de mensenrechten zag de overname van de macht door Bachar al-Assad er in het begin veelbelovend uit. Een van de eerste wapenfeiten van Bachar was de vrijlating van honderden politieke gevangenen in november 2000. Ook de immense portretten waarmee de personencultus rond de vorige president in stand gehouden werd, verdwenen uit het straatbeeld. Vlak na zijn aanstelling tot president voerde Bachar al-Assad zelfs een aantal maatregelen door die de persvrijheid vergrootten, maar de perswet die niet lang erna in voege trede beperkte die vrijheid

opnieuw. De media staan vandaag net zoals vroeger volledig onder controle van de regerende Ba'ath-partij. Ondanks de stijgende modernisatie van de maatschappij (het invoeren van het internet) en de economische liberalisatie blijkt het autoritaire leiderschap zeer duurzaam in Syrië. Nu het regime zich heeft opengesteld voor private kapitalistische investeringen zal de nieuwe ondernemersklasse wel ijveren voor een strengere wetgeving (bijvoorbeeld tegen corruptie) en voor een algemene vermindering van de staat-

President Assad

smacht in de economie. Het wil echter allerminst zeggen dat deze burgerij ook zal streven naar een politieke liberalisering of een democratisering van het regime. Dit zou namelijk een potentiële populaire massamobilisatie kunnen teweegbrengen tegen de dominantie van kapitaal en de kapitalisten in de maatschappij. Democratie wordt in Syrië momenteel niet beschouwd als een stimulerende factor voor het behoud van de stabiliteit, het bevorderen van de economie en het tevreden stellen van buitenlandse bedrijven die opereren in Syrië. Hoewel door velen aangenomen wordt dat een liberalisatie van de economie onvermijdelijk leidt tot een liberalisatie van de politiek (modernisatietheorie), lijkt Syrië zich bij de lijst van landen voegen die deze maatschappelijke theorie ontcrachten².

DE GOLAN-HOOGTE

Het buitenlands beleid van de Ba'ath-partij draaide van bij het begin helemaal rond

het Arabisch-Israëliësch conflict. In de zesdaagse oorlog van 1967 (tussen de Arabische landen en Israël) verloor Syrië de Golan-hoogte, een gebied ten Zuid-Westen van het land, aan Israël. De Joodse staat annexeerde het gebied formeel in 1981 en houdt het tot vandaag bezet. Het waterrijke land is van onschatbare waarde in een regio die te kampen heeft met waterschaarste. Vandaag staat de Golan in voor een derde van de Israëlische zoetwatervoorraad. Er zijn in het betwiste gebied 42 Israëlische kolonies gevestigd

waarin ongeveer 20.000 Israëlische kolonisten wonen. Dat is de helft van de volledige populatie in het gebied³.

Israël en Syrië zijn officieel nog altijd in staat van oorlog. Hafez al-Assad heeft zich altijd keihard opgesteld tegenover Israël en weigerde lange tijd pertinent deel te nemen aan vredesgesprekken. Hij vond dat de Arabische landen zich als een blok moesten opstellen tegenover Israël. Alleen een regionaal vredesakkoord was volgens Assad aanvaardbaar, geen bilaterale gesprekken

die zouden uitdraaien op aparte vredesakkoorden. Door zichzelf als de pleitbezorger van het Arabisch nationalisme te profileren in de strijd tegen Israël, kon de Syrische leiding zich van een aanzienlijke legitimiteit verzekeren bij de eigen bevolking. De Syrische houding dwong bovendien respect af bij de bevolking van de andere Arabische landen. De sterkste politieke identiteit in de regio was, en is immers nog altijd, het 'Arabisch zijn'.

Ondanks de anti-Israëliësch pijler van het buitenlands beleid besloot Hafez al-Assad begin jaren negentig toch om deel te nemen aan de vredesgesprekken van Madrid. Het verdwijnen van een wereldmacht als de Sovjetunie zal ongetwijfeld meegespeeld hebben bij het nemen van deze beslissing. De socialistisch geïnspireerde staatseconomie en de steun die het land kreeg van de Sovjetunie tijdens de jaren 80 hadden ervoor gezorgd dat Syrië niet bepaald populair was bij de leiders van de overgebleven wereldmacht, de

Verenigde Staten. De weigering van Syrië om deel te nemen aan officiële vredesgesprekken met Israël, maakte het land zo mogelijk nog meer gehaat bij de Amerikanen. Een strategisch inschikkelijke houding tegenover de Verenigde Staten was duidelijk een interessante zaak binnen de nieuwe wereldorde⁴. Wat ongetwijfeld ook heeft bijgedragen tot de beslissing om tot een verzoening te komen met Israël, is het inzicht dat vrede in de regio zou kunnen leiden tot een golf van private Arabische en buitenlandse investeringen. De Syrische zakensector zou zich ten volle kunnen ontwikkelen en het land zou zich gemakkelijker kunnen inschakelen in de mondiale kapitalistische economie. Het leger zou aanzienlijk afgeslankt kunnen worden, een kostenbesparende operatie, en bovendien zou een vredesakkoord de president een behoorlijk politiek kapitaal opleveren op de internationale politieke scène. Assad bood Israël de garantie op een totale vrede in ruil voor de volledige terugtrekking van Israël uit alle bezette gebieden. De gesprekken draaiden op niets uit.

Na de Oslo-akkoorden van 1993, waarbij de Palestijnse president Yasser Arafat tot een (overigens zeer asymmetrische) bilaterale overeenkomst was gekomen met de staat Israël, bleek de Arabische onverzettelijke houding tegenover Israël volledig gebroken. Na Oslo volgde het vredesakkoord tussen Israël en Jordanië. Oman, Qatar, Marokko, Tunesië en Mauritanië knoopten diplomatieke relaties aan met de Joodse staat. Tegen het einde van de jaren negentig achtte Syrië de tijd rijp om ook tot een normalisatie van de relaties met Israël te komen en te streven naar een rechtvaardig vredesakkoord. Concreet betekende dit voor Syrië een volledige terugtrekking van het Israëlisch leger uit de Golan (overeenkomstig de VN-resoluties 242 en 338), een ontmanteling van de kolonies daar en een bereidheid van Israël om over de waterkwestie te onderhandelen. Ondanks het feit dat de Israëlische premier Barak bereid was een deel van de Golan terug te geven aan Syrië sprongen de gesprekken tussen hem en Hafez al-Assad af in het voorjaar van 2000. Er kon voor Barak immers geen sprake zijn van

een teruggave van het strategisch belangrijke gebied langs de Oostelijke kust van het meer van Galilea. Syrië mocht geen toegang krijgen tot Israël's belangrijkste drinkwaterbron. Maar het betwiste land was voor 1967 een deel van Syrië, en Assad bleef bij zijn oorspronkelijke doel om het volledige bezette gebied terug te winnen. Volgens sommige waarnemers heeft de Syrische president in 2000 zijn kans verspeeld op het begin van vrede in de regio. Gezien de machtsverhoudingen zal er namelijk niet gauw een beter voorstel dan dat van Barak opduiken. De regering Sharon, gesterkt door de eeuwige steun van de Verenigde Staten is alleszins niet bereid tot enig compromis.

Bachar al-Assad heeft eind 2003 de wens geuit om opnieuw tot vredesgesprekken met Israël te komen. Het uitgangspunt van de Syrische president is wel nog altijd hetzelfde als dat van zijn vader, namelijk een volledige restitutie van de grenzen van voor 1967. Onder Sharon verwerpt Israël echter alle voorstellen (of ze nu publiekelijk of in het geheim gedaan worden) om zoals Syrië wil, de vredesgesprekken verder te zetten op het punt waar ze in 2000 waren afgesprongen. Ondanks de recente, eerder symbolische uitnodiging tot onderhandelingen van de Israëlische president Moshe Katsav (waar Syrië trouwens niet op ingegaan is), is de houding van Israël tegenover de Syrische avances nog nooit zo onverschillig geweest. Sharon riep onlangs zelfs nog een ministeriële commissie bijeen die een nieuw koloniaal expansieproject moet lanceren op de Golan-hoogte. Om zeker te zijn dat Syrië de boodschap goed begrepen heeft, zei de Israëlische minister van Landbouw, Yisrael Katz, naar aanleiding van dit nieuwe koloniale project: "De Golan maakt integraal deel uit van het Israëlische grondgebied, de Israëlische regering heeft geenszins de intentie om de controle over dit gebied op te geven en deze positie wordt gesteund door het grootste deel van de publieke opinie in Israël".

Syrië zit ondertussen geklemd tussen twee vijandige burens. Langs de ene kant is er Israël en langs de andere kant het door de Amerikanen bezette Irak. De dreiging

van Amerikaanse sancties en de oorlog in Irak maken dat Syrië zich in een uitermate zwakke positie bevindt. Sommigen beschouwen de onderhandelingsvoorstellen van Assad dan ook als een listige poging om de Amerikaanse druk wat te verlichten, maar de Syrische president beseft maar al te best dat uiteindelijk alleen een echt vredesakkoord de positie van het huidige Syrië kan veilig stellen in het Midden-Oosten van de toekomst.

Bronnen:

HINNEBUSCH (Raymond A.), 'State, Civil Society and Change in Syria'.

BLANFORD (Nicholas), 'Hizbollah in the Firing Line', *Middle East Report*, 28 april 2002.

BOUNAJEM (Michel), 'Une libération de la presse à pas comptés', *Arabies*, maart 2001, nr. 171, pp. 46-47.

CAHEN (Judith), *Les déboires du printemps de Damas*, *Le Monde Diplomatique*, november 2002.

HADIDI (Subhi), 'Le dilemme de Bachar al-Assad', *Le Nouvel Afrique Asie*, maart 2004, nr. 174, pp. 42-44.

MELHEM (Hisham), *Syria between two transitions*, *Middle East Report*, maart 2003.

<http://news.bbc.co.uk>

<http://monde-diplomatique.fr>

¹ Bevolkingsgroep die geïsoleerd leeft in de bergstreek langs de Middellandse Zee. Alawieten hebben hun eigen interpretatie van de Islam aangevuld met elementen uit andere godsdiensten. Zo geloven ze bijvoorbeeld in reïncarnatie.

² Ook bijvoorbeeld China, Chili, Tunesië, Egypte, enzovoort, zijn landen waar de hervorming van de economie in liberale zin niet gepaard gaat met een politiek liberalisatie- of democratiseringsproces.

³ Over het precieze aantal Israëlische kolonisten op de Golan-hoogte zijn de verschillende bronnen niet eenduidig. Het gaat wel altijd om een getal boven de 10.000.

⁴ De Syrische steun aan de anti-Irakese coalitie tijdens de eerste Golfoorlog kan ook als een manifestatie van die nieuwe internationale positionering gezien worden.

EERSTE ZESMAANDELIJKS VERSLAG VAN DE VLAAMSE WAPENUITVOER

I Georges Spriet I

Hieronder geven we u een bewerking van het verslag dat aan de parlementsleden werd overhandigd.

U zal merken dat het niet eenvoudig is om de verstrekte gegevens aan de wettelijke criteria te toetsen.

Welk materiaal werd nu precies aan welk land geleverd?

Zo lang er hier geen detailinformatie komt is het onmogelijk om bijvoorbeeld na te gaan of een bepaalde levering bij zou dragen tot het schenden van mensenrechten in een bepaald land.

Het moet wel gezegd dat er in deze rapportering een vooruitgang is te merken in vergelijking met de voorgaande federale verslagen. We krijgen nu per land toch een indeling per categorie (licht, halflicht, zwaar, andere); vroeger was dat alleen het geval per regio (Midden-Oosten, Latijns Amerika...). Verder geeft men bijkomende inlichtingen over de bestemming. We krijgen dus een verfijnder beeld dan vroeger maar opnieuw is het niet mogelijk om uit te maken hoeveel licht of zwaar materieel er vergund werd aan een handelaar in pak weg Chili of Italië. Deze verbeteringen stellen de parlementsleden nog altijd niet in staat hun democratisch controle-recht volwaardig uit te oefenen.

Het weze onderstreept dat het in dit rapport om vergunningen gaat en niet om werkelijk gerealiseerde uitvoer. Maar het beeld dat de laatste tien of vijftien jaar bij de vredesbeweging aanwezig is, met name dat de Vlaamse wapenindustrie voornamelijk hoogtechnologisch materieel betreft, wordt bevestigd. Dat blijkt uit de vaststelling dat 109 vergunningen op 138 materieel betreffen uit de categorie 'andere', d.w.z. elektronische en optische systemen, radars, communicatiesystemen, chemische producten en OC-sprays.

Ik denk dat we de volledige Vlaamse wapenwereld nog niet helemaal in kaart hebben. We werden een uitstekend handje geholpen door onze collega's van het Forum voor Vredesactie die via een gunstige wind de namen van de aanvragers van de vergunners uit die periode te weten kregen.

Minister Ceysens maakt zich boos tegen Forum dat ze geheime bedrijfsinformatie zouden wereldkundig hebben gemaakt. Maar dergelijke reactie lijkt me toch wel een lachertje. De bedrijven uit de betrokken sectoren kennen uiteraard de markt, zowel wat vraag betreft als aanbod. Uiteraard weten ze wie welk contract heeft kunnen in de wacht slepen, en op welk onderdeel hun offerte onder moest doen voor de winnende concurrent. Nee, het punt is dat de wapenbedrijven gekant zijn tegen transparantie en de mogelijke bemoeienissen vanuit de samenleving.

In verband met dit verslag blijven we bovendien toch nog zitten met pertinente vragen rond het beleid in verband met de eindgebruiker. Hebben we een garantie van niet doorverkoop aan bijvoorbeeld malafide elementen of een wederuitvoer van de Vlaamse bewapeningsproducten, als de bestemming vanuit Vlaanderen een handelaar in een of ander ver land is? Of een industrie in Frankrijk, Duitsland of de USA? Zeg maar een product van de voormalige Siemens fabriek van Oostkamp die nu een EADS bedrijf is, wordt naar een ander EADS bedrijf in Frankrijk of Duitsland uitgevoerd om daar in een groter wapensysteem te worden ingebouwd. Alleen heeft de Belgische administratie, de Vlaamse Minister of het parlement geen weet van de contracten van het EADS moederbedrijf met haar klanten. In elk geval ontsnapt dat verder verloop aan de controle vanwege de Belgische of Vlaamse wetgever.

En zoals we reeds uitvoerig hebben

geargumenteerd bij vorige gelegenheden maken de wetsaanpassingen van vorig jaar de wapenexportwet waziger en meer voor interpretatie vatbaar. Een land in burgeroorlog krijgt in principe geen wapens van België, maar bij dit principe speelt wel de interpretatie van steun aan een democratisch regime tegenover opstandelingen. En zoals we allemaal wel weten is bijvoorbeeld het koninkrijk Nepal een "prille democratie die moet worden verdedigd" met Belgische wapens.

UITVOERVERGUNNINGEN

Licht materieel:

Lichte wapens, munitie, delen of onderdelen hiervan

Chili 4 vergunningen waarschijnlijk naar handelaar(s)

Spanje 1 vergunning waarschijnlijk naar handelaar

USA 3 vergunningen waarschijnlijk handelaar + publiek

Wit-Rusland 1 vergunning naar particulier (500 euro)

Zwaar materieel:

zie VN register

Verenigd Koninkrijk 9 vergunningen hetzij voor publiek en industrie, hetzij uitsluitend voor industrie

Noorwegen 1 vergunning voor de industrie

USA 3 vergunningen waarschijnlijk publiek + industrie

Zweden 7 vergunningen waarschijnlijk publiek + industrie

Ander materieel:

Elektronische en optische systemen, radars, communicatiesystemen, chemische producten en OC-sprays

Algerije 2 vergunningen voor 3.618.605 euro naar de overheid
Australië 3 vergunningen voor 12.787,83 euro naar overheid en industrie
Chili 1 vergunning waarschijnlijk naar industrie
Denemarken 3 vergunningen voor 119.624 euro naar publieke sector + industrie
Duitsland 30 vergunningen voor 5.466.046 euro naar publiek en industrie
Verenigd Koninkrijk 13 vergunningen voor-
namelijk (of volledig?) naar industrie
Frankrijk 9 vergunningen voor 31.205.613 euro naar de industrie
Griekenland 3 vergunningen voor 4.078.145 euro naar de industrie
Hongarije 1 vergunning voor 11.000 euro naar de industrie
Ierland 2 vergunningen voor 20.957 euro naar de overheid
India 3 vergunningen voor 127.502 euro naar overheid en industrie
Italië 3 vergunningen voor 251.901 euro naar de industrie
Japan 4 vergunningen voor 4.722.321 euro naar de industrie
Noorwegen 1 vergunning naar de industrie
Oostenrijk 2 vergunningen naar overheid en industrie
Polen 1 vergunning voor 31.046 euro naar de industrie
Singapore 3 vergunningen voor 37.052.937 euro naar de industrie
Spanje 3 vergunningen hetzij volledig naar de industrie hetzij een naar handelaar
Taiwan 1 vergunning voor 108 euro naar de industrie
Tanzania 2 vergunningen voor 1.645.907 euro naar de overheid
USA 5 vergunningen
Zuid-Afrika 2 vergunningen voor 200.816 euro naar de industrie
Zuid-Korea 5 vergunningen voor 1.739.354 euro naar publieke sector en industrie
Zweden 5 vergunningen voornamelijk (of volledig?) naar industrie
Zwitserland 2 vergunningen voor 130.557 euro naar de industrie

OVERZICHT:

	Licht	zwaar	andere	tezamen
Algerije			2	3.618.605
Australië			3	12.788
Chili	4		1	299.297
Denemarken			3	119.624
Duitsland			30	5.466.046
Verenigd Koninkrijk		9	13	41.109.465
Frankrijk			9	31.205.613
Griekenland			3	4.078.145
Hongarije			1	11.000
Ierland			2	20.957
India			3	127.502
Italië			3	251.901
Japan			4	4.722.321
Noorwegen		1	1	23.138.423
Oostenrijk			2	3.000
Polen			1	31.046
Singapore			3	37.052.937
Spanje	1		3	1.294.932
Taiwan			1	108
Tanzania		2		1.645.907
USA	3	3	5	73.099.893
Wit-Rusland	1			500
Zuid-Afrika			2	200.816
Zuid-Korea			5	1.739.354
Zweden			5	2.357.044
Zwitserland			2	130.557
	9	20	109	231.767.780

weigering:

1 uitvoervergunning naar een Israëlische handelaar voor licht materieel ter waarde van 38.883 euro

BESTEMMINGEN:

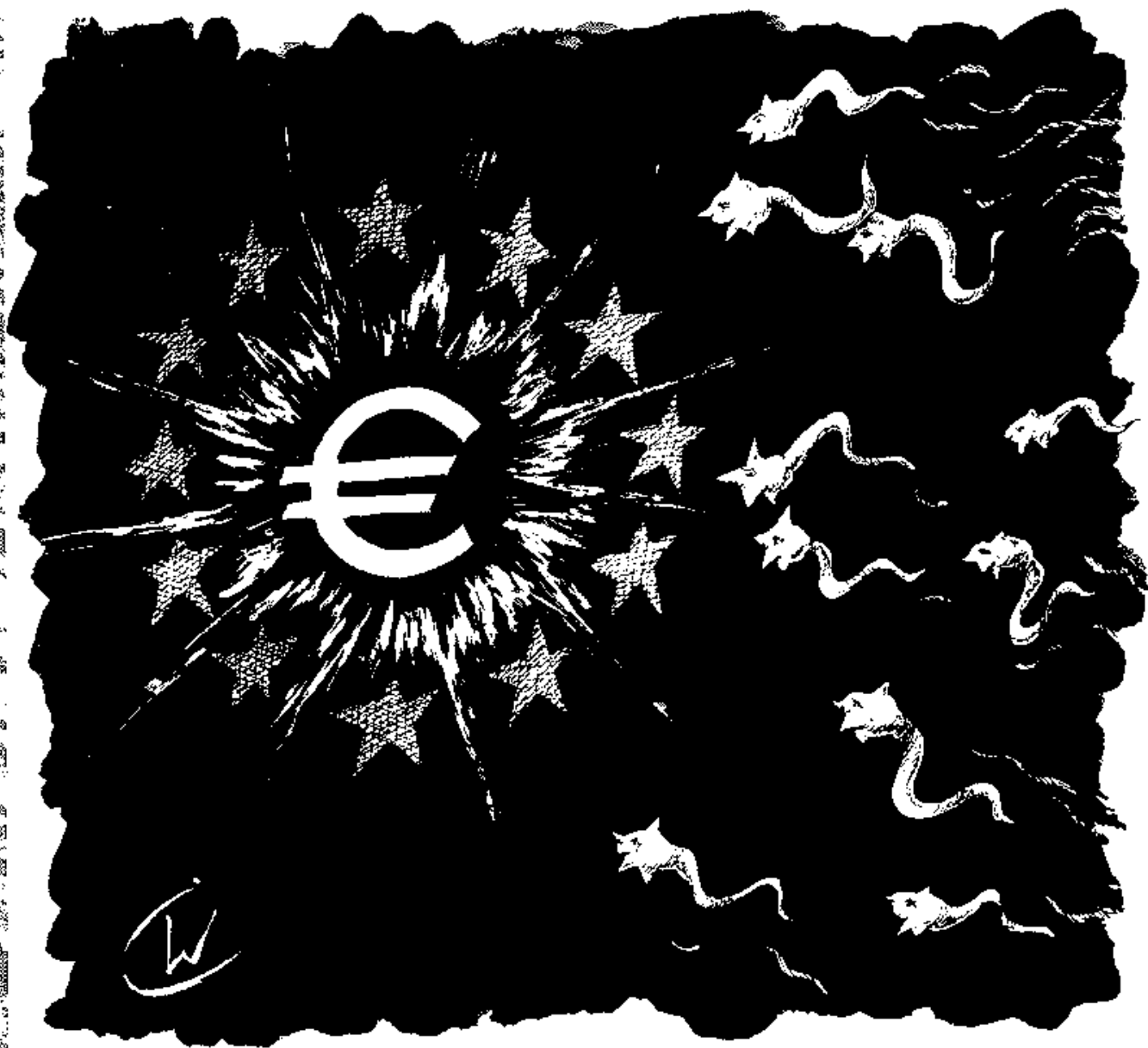
Het feit dat Vlaanderen bereid is wapens, of materiaal dat onder de wapenwet valt, uit te voeren naar India is op zich toch wel aanvechtbaar. De spanningen tussen India en Pakistan staan nog altijd hoog rood, en bovendien is India geen ondertekenaar van bijvoorbeeld het Non Proliferatie Verdrag over atoomwapens. Dit is een formeel criterium om de uitvoer te weigeren.

Ook de uitvoer naar Algerije lijkt me onaanvaardbaar. Het land kent al jaren belangrijke interne spanningen met vele dodelijke slachtoffers. Dat het leger daarbij niet altijd volgens het boekje werkt, kan je een understatement noemen. De uitvoer zou mogelijks om nachtkijkers gaan, een kwaliteitsverbetering van een wapen dat rechtstreeks kan gebruikt worden in een repressiebeleid of repressieve acties. Dat is volgens de wetteksten verboden.

En het zal wel wat onrealistisch klinken zeker, maar ook de uitvoer naar Groot-Brittannië en de Verenigde Staten zijn in tegenstrijd met de geest en de letter van de wet. Beide landen zijn namelijk in een oorlog betrokken die door het internationaal recht niet wordt gedekt. Ook dit is een formeel element dat wapenuitvoer verbiedt.

BESLUIT

Vlaanderen is geen haar beter dan Wallonië, geen millimeter verder op de pacifistische lijn. De nieuwe rapportering helpt de democratische controle niet vooruit. De regeringsformaties zijn kennelijk niet opgewassen tegen het gewicht van wapeneconomie, handelaars en producenten tezamen. De vredesbeweging kan niet anders dan de alarmklok luiden.

DOSSIER

EU-tilkjenning

| George Soros | Gullvannet | Inge Vaugen |

HOE MEER ZIELEN HOE MEER VREUGD

| Georges Spriet |

De uitbreiding van de Europese Unie heeft tot heel wat hoogdravende verklaringen aanleiding gegeven. Ontroerde regeringsleiders vielen mekaar in de armen. De geschiedenis werd weer recht aan gedaan, heet het.

Maar wat anders dan verovering, macht, onderdrukking, oorlog heeft de geschiedenis gebracht? Een dikke halve eeuw na Jalta is de kaart van invloedssferen inderdaad nu wel helemaal hertekend. En in plaats van twee tegengestelde economische systemen, komen nu twee gelijkaardige economische systemen tegenover mekaar te staan. De economische concurrentie onder de grootmachten Verenigde Staten en Europese Unie wordt op scherp gesteld. De laatste tijd zijn er verschillende economische dossiers naar voren gekomen waarin beide spelers openlijk tegenstanders zijn. Er is de zaak van het Amerikaanse staal, er is de zaak rond genetisch gemanipuleerde gewassen, rond het hormonenvlees, de discussie over het subsidiëren van de landbouwproducten of van de landbouwers, bijvoorbeeld. Op politiek vlak is de kloof het scherpst tot uiting gekomen toen twee belangrijke Europese landen, Frankrijk en Duitsland, samen met Rusland, zich distantieerden van de manier waarop G.W.Bush de Irak oorlog voorbereidde. En precies deze politieke tweespalt vertaalde zich een in openlijke onenigheid binnen de Unie (zowel de lidstaten zelf als de toenmalige kandidaat-lidstaten) met de open brief van Spanje, Portugal, Italië, Engeland, Polen, Hongarije, Tsjechië om Washington te steunen. "De kloof tussen oud en nieuw Europa", zei Rumsfeld daarover.

In de nadagen van de tegenstelling Parijs en Bonn tegenover Washington, werd er ook druk gesticuleerd over een eigen Europese defensie. Later in de ontwerp tekst van de grondwet kwam dit onderwerp terug. Maar hier heeft het transatlantisme toch een sterke dam weten op te werpen tegen de Europese verzelfstandiging op militair vlak. De teksten over de Europese gemeenschappelijke defensie spreken duidelijk over de band met de NAVO: het Europees beleid kan op geen enkel gebied de plichten en verbintenissen in de weg staan van de EU-lidstaten die ook lid zijn van de NAVO. Aangezien de overgrote meerderheid van de de EU-lidstaten (oude en nieuwe) inderdaad ook lid zijn van de NAVO, is er niet de minste grond om te gaan veronderstellen dat de Unie een eigen weg zou gaan.

Maar is het wel zo dat er een ontroerend eenheidsgevoel is ontstaan van Dublin tot Tallin? Er is toch wel een betrekkelijke eensgezindheid over de vrees van het vrij verkeer van werknemers binnen de EU na de uitbreiding. Hoewel alle politieke lei-

ders steeds zeggen dat de migratie heel beperkt zal zijn, hebben de meeste regeringen van de 15 oude EU-landen geen opengrenzenpolitiek gevolgd. Kijken we even naar het lijstje.

Voor alle lidstaten die niet direct liberaliseren geldt dat na twee jaar overgangstermijn een heroverweging moet plaatsvinden. Dan kan de liberalisering nog drie jaar worden uitgesteld en daarna onder voorwaarden met nog eens twee jaar.

VOLLEDIG VRIJ VERKEER VANAF 1 MEI 2004

Ierland

volledig vrij verkeer van werknemers per 01/05/2004.

VK

volledig vrij verkeer van werknemers per 01/05/2004.

Zweden

volledig vrij verkeer van werknemers per 01/05/2004.

ONBESLIST (JANUARI 2004)

Italië

Had tot voor kort geen officieel standpunt. Als dat zo blijft is de algemene regel van toepassing zoals hierboven cursief vermeld.

Luxemburg

Nog geen definitief besluit. Mogelijk beleid per sector.

Portugal

Neigt naar het in principe toestaan van vrij verkeer, onder voorbehoud van een "safeguard clause".

GEEN VOLLEDIGE LIBERALISERING PER 1 MEI 2004

Denemarken

Handhaving tewerkstellingsvergunningplicht, waarbij wordt getoetst op arbeidsvoorwaarden. Gedurende de overgangperiode geen recht op een werkloosheidsuitkering, wel op andere sociale rechten.

België

Overgangstermijn van twee jaar, daarna evaluatie.

Duitsland

Overgangstermijn zolang de Duitse arbeidsmarkt erom vraagt. Uitgebreid stelsel van nationale regelingen blijft in aangepaste vorm van kracht: quota voor tijdelijke werknemers voor de uitvoering van dienstencontracten door bedrijven uit aantal kandidaatlidstaten (quota zullen in totaal op ca. 20.000 werknemers liggen op jaarbasis), quota voor gastwerknemers (alle toetredende lidstaten, doel is ontwikkeling van beroeps- en taalbeheersing, 11.050 per jaar), seizoensarbeid (onbegrensd),

werkvergunningen voor IT- en communicatiespecialisten (onbegrensd).

Finland

Overgangstermijn van in principe twee jaar, met de mogelijkheid tot verlenging na overleg met sociale partners.

Voortzetting van het beleid om werkvergunningen te geven aan zo'n 80% van de aanvragers uit de nieuwe lidstaten. Gaat om 5000 tot 7000 personen per jaar, voornamelijk uit Estland.

Frankrijk

Overgangstermijn van in beginsel 5 jaar (2+3). Na twee jaar (i.e. 2006) zal worden bezien of de overgangstermijn met 3 jaar dient te worden verlengd. (staat al onder NB bovenaan)

Uitzonderingsgronden via bilaterale akkoorden: voor jonge professionals (Polen en Hongarije, uitbreiding naar andere toetreders in voorbereiding) en seizoensarbeiders (Polen).

Oostenrijk

Oostenrijk behoudt zich het recht voor de volle overgangstermijn van zeven jaar te handhaven. Een concrete periode zal

echter niet in de wet worden vastgelegd.

Mogelijk zal Oostenrijk in november/december 2005 kijken of er aanleiding is om de overgangstermijn te verkorten.

Oostenrijk kent geen uitzonderingen voor bepaalde beroepsgroepen. Voor alle beroepsgroepen hanteert Oostenrijk quota (in de regel 8% van de omvang van de beroepsgroep).

Spanje

Werknemers uit nieuwe lidstaten krijgen voorrang op werknemers uit derde landen. Opening arbeidsmarkt na twee jaar afhankelijk van arbeidsmarkt en -migratie, positie Frankrijk en Italië en bevindingen Commissie. De beslissing van de regering de arbeidsmarkt vooralsnog niet open te stellen, wordt niet algemeen gesteund.

Griekenland

Zal vrijwel zeker besluiten tot een overgangstermijn gedurende twee jaar en wil daarna vrij verkeer van werknemers toepassen.

MIGRATIE BLIJFT BEPERKT TOT 1 PROCENT NA UITBREIDING EU

(Bron: FET, 27/2/2004)

Na de uitbreiding worden de huidige EU-lidstaten niet overspoeld door drommen arme en laaggeschoolde werknemers uit de nieuwe lidstaten. Amper 1 procent van de actieve bevolking zou effectief verhuizen naar de huidige EU-landen, en daarbij gaat het hoofdzakelijk om hooggeschoolde jongeren. Zo blijkt uit een studie uitgevoerd door de European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions in opdracht van de Europese Commissie.

De academische studie is gebaseerd op een opinieonderzoek in de nieuwe lidstaten, in de lente van 2002. Volgens dat rapport zullen jaarlijks maar ongeveer 220.000 arbeidskrachten uit de nieuwe lidstaten migreren naar de oude EU-landen. De volgende vijf jaar komen er zo'n miljoen arbeidskrachten over naar de EU. Dat is amper 1 procent van de actieve bevolking van de uitgebreide Unie.

PERCENTAGE PERSONEN VAN 15-64 JAAR, NAAR MIGRATIEWIL, IN DE VERSCHILLENDE KANDIDAAT-LIDSTATEN EU

Bron: Candidate Countries Eurobarometer 2002, 1 april 2002

'Algemene' zin naar migratie – 'Basis' intentie van migratie – 'Vaste' intentie van migratie

Bulgarije	7,7	Cyprus	3,2	Tsjechië	3,8	Estland	4,5	Hongarije	2,2	Letland	3,7
	5,6		2,6		1,2		1,8		0,5		2,0
	3,2		1,9		1,0		1,0		0,5		0,6
Litouwen	4,1	Malta	1,5	Polen	4,3	Roemenië	5,8	Slovakije	2,5	Slovenië	2,4
	2,6		0,3		1,8		3,5		1,6		0,5
	1,1		0,2		1,1		2,3		0,3		0,9
Turkije	6,3	10 kandidaat-lidstaten EU die in mei 2004 zullen toetreden				3,7	13 kandidaat-lidstaten EU*				5,2
	0,8					1,5					1,7
	0,5					1,0					1,0

* De 13 kandidaat-lidstaten EU zijn: Bulgarije, Cyprus, Tsjechië, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Roemenië, Slovakije, Slovenië, Turkije. De 10 kandidaat-lidstaten EU die in mei 2004 zullen toetreden zijn: Cyprus, Tsjechië, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovakije, Slovenië.

Ongeveer 2 tot 3 procent van de jongeren tussen 15 en 24 zegt de intentie te hebben naar de EU te verhuizen, om er te studeren of er als jong universitair aan de slag te gaan. Werkloosheid weegt veel minder op de migratiestromen dan gedacht. Amper 2 procent van de werklozen in de nieuwe EU-landen denkt aan emigreren. De familiale situatie speelt een grote rol. Wie vertrekt is in twee op de drie gevallen alleenstaande.

De uitbreiding heeft dus maar een beperkte impact op de arbeidsmarkt in de oude EU-landen, zegt het rapport. De nieuwe EU-lidstaten worden harder getroffen. Zij krijgen te maken met een hersenvlucht van jonge hooggeschoolden. In Polen bijvoorbeeld wordt nu al gevreesd voor een tekort aan geneesheren, door dat migratiefenomeen.

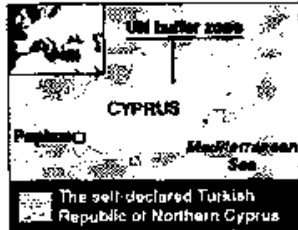
Uit de studie blijkt wel dat er een omvangrijker migratie mogelijk is vanuit Roemenië en Bulgarije, twee landen die pas in 2007 toetreden tot de EU. In die landen zijn tot 10 procent van de jongeren geneigd te migreren. Anderzijds is nog geen half procent van de Turkse actieve bevolking geïnteresseerd in migratie naar de EU.

(http://aps.vlaanderen.be/statistiek/nieuws/internationaal/2004-02_migrations.htm)

DE REPUBLIEK CYPRUS

Hoofdstad : Nicosia
Bevolking : 802.000 (waarvan ca. 200.000 in Turkse deel)
Bevolkingsdichtheid : 82,5/km²
Talen : Grieks en Turks (beiden officiële talen)
Bevolkingsgroepen : Grieken (83%), Turken (14%), kleine groepen Armeniërs en maronieten
Religies : Christendom (Grieks-orthodox, Armeense Kerk en maronistische Kerk) en islam
Levensverwachting : 76 jaar (mannen), 80 jaar (vrouwen)
Onafhankelijkheid : Op 16 augustus 1960 van het VK
BNP / Capita : \$15.000 (van het Griekse gedeelte)¹
Militaire uitgaven : 3,8% van het BNP (384 miljoen dollar)
Werkloosheidsgraad : 4,6%

POLITIEK

Kiesstelsel : Kiesplicht

Politieke partijen

Bij de verkiezingen van 27 mei 2001 was de overwinning voor AKEL (Progressieve Partij van het Werkende Volk).
 2de partij: DISI: voormalige communisten
 3de partij: DIKO: centrum rechts (partij van president Papadopoulos)
 4de partij: KISOS: sociaal democraten
President : Tassos Papadopoulos, verkozen op 16 februari 2003 met 51,5% van de stemmen

POLITIEKE STANDPUNTEN VAN DE REGERENDE PARTIJEN

Ten opzichte van het vredesplan met Turks-Cyprus en de toetreding tot de EU

DISI: Staat achter de toetreding tot de EU en ziet zelfs de oplossing van de problemen met Turks-Cyprus in een nauwere samenwerking met de EU en de internationale gemeenschap.
DIKO: Men kan aannemen dat ook zij achter de toetreding staan tot de EU, aangezien ook zij de oplossing van de problemen met Turks-Cyprus zien binnen de VN resoluties en EU

regels. Ze staan achter een oplossing die het land weer kan verenigen en de mogelijkheid biedt aan alle inwoners om te profiteren van de voordelen die voortvloeien uit het lidmaatschap met de EU.

KISOS: Het is niet duidelijk of zij echt achter een toetreding tot de EU staan. Ze willen een verenigd Cyprus met een sterke centrale overheid en een oplossing voor de problemen met Turks-Cyprus op basis van de VN resoluties en EU regels.

Ten opzichte van de oorlog in Irak en het buitenlandse beleid van Amerika

Cyprus stond enkel achter een oorlog in Irak onder VN mandaat.

In andere aspecten van haar buitenlands beleid volgt Cyprus zeker niet dezelfde lijn als Amerika. Recent veroordeelde het ministerie van buitenlandse zaken de moord op de spirituele leider van Hamas, sjeik Ahmed Yassin, terwijl Amerika deze moord als volgt bestempelde: "Israël heeft het recht zich te verdedigen". Cyprus heeft geen troepen in Irak. Cyprus is geen lid van de NAVO

MENSENRECHTEN

De doodstraf : Volledig afgeschaft

Kindsoldaten : Aanwijzingen van inzetten van 17 jarigen in militaire acties

Landmijnen : Nog steeds in gebruik (dus ook anti-persoonsmijnen)

Dienstweigeraars : Riskeren gevangenisstraffen tot 5 jaar

Homosexualiteit : Strafbaar met gevangenisstraf tot 5 jaar

Vluchtelingen : Geen goede opvang, geruchten van mishandeling door politie

TOETSING AAN DE CRITERIA VAN KOPENHAGEN (CRITERIA VOOR TOETREDING EU)

Politiek criterium : vervuld (volgens de EU is het vluchtelingenbeleid van Cyprus verbeterd)

Economisch criterium : vervuld maar, verbeteringen mogelijk vooral op vlak van liberalisering van bedrijven

Het acquis : De wetgeving is in hoge mate aangepast aan het acquis.

¹ CIA World Factbook, 2002

DE REPUBLIEK ESTLAND

Oppervlakte : 45.226 km²
Hoofdstad : Tallinn
Bevolking : 1,4 miljoen
Bevolkingsdichtheid : 31 personen per km²
Talen : Ests (officieel), Russisch en Engels
Bevolkingsgroepen : Esten (70%), Russen (26%) en minderheden uit Oekraïne, Finland en Wit-Rusland
Religies : Protestants Luthers en Russisch Orthodox
Levensverwachting : 65 (mannen) en 76 jaar (vrouwen)
Onafhankelijkheid : 24/2/18 en 6/9/91 van de Sovjetunie
BNP / Capita : \$5.863¹
Militaire uitgaven : 2% van het BNP (155 miljoen dollar)
Werkloosheidsgraad : 8,5%

POLITIEK

Kiesstelsel : Stemrecht vanaf 18 jaar. Buitenlanders krijgen, wanneer langer dan 5 jaar wettelijk in Estland, stemrecht voor de lokale verkiezingen

Regering : Bij de verkiezingen van 2 maart 2003 (opkomst van 58,2%) was de overwinning voor Kesk (centrum)

2de partij: ResP: centrum-rechts (partij van 1ste minister Juhan Parts)

3de partij: Reform: liberaal-rechts

4de partij: Rahvaliid: linkse volkspartij

President : Arnold Rüütel (ex-communist verkozen door kiescollege op 21 september 2001)

POLITIEKE STANDPUNTEN VAN DE REGERENDE PARTIJEN

Ten opzichte van de toetreding tot de EU

Men kan vrij zeker zijn dat elk van de regerende partijen achter de toetreding tot de EU staat. Maar daarom staat het volk er niet even sterk achter. Een onderzoek in november 2002 van de Europese Commissie liet slechts 32% voor toetreding zien.

De uitslag van het referendum op 14 september 2003 gaf echter toch volgende cijfers: 67% voor toetreding (opkomst: 64%).

Ten opzichte van de oorlog in Irak

Ze gaven geen duidelijk standpunt t.o.v. de inval in Irak door Amerika zonder VN mandaat. Men kan wel een pro-Amerikaans standpunt afleiden. De officiële verklaring op 20 maart 2003 luidt ongeveer als volgt: "We begrijpen de nood om Irak te ontwapenen [...] Het is spijtig dat Irak geen gebruik maakte van de mogelijkheid, die bestond, om het probleem vreedevol op te lossen". Estland heeft 150 troepen in Irak. Estland werd lid van de NAVO in maart 2004.

MENSENRECHTEN

De doodstraf : Afschaft, behalve in tijden van oorlog of directe dreiging daarvan.

Kindsoldaten : Aanwijzingen van 17 jarigen in militaire dienst

Etnische minderheden : Alle inwoners hebben dezelfde rechten (recent afschaffing van discriminerende taalwet t.o.v. minderheden)

Landmijnen : Heeft het internationale verdrag ter afschaffing van mijnen (Mine Ban Treaty) niet ondertekend

Kinderrechten : Aanwijzingen van misbruik van kinderen

Mensenhandel : Bewijzen van toename van vrouw- en kinderhandel

TOETSING AAN DE CRITERIA VAN KOPENHAGEN (CRITERIA VOOR TOETREDING TOT DE EU)

Politiek criterium : vervuld (Estland blijft de mensenrechten respecteren volgens de EU)

Economisch criterium : vervuld maar, verbeteringen mogelijk zeker op vlak werkloosheid

Het acquis : De wetgeving is in hoge mate aangepast aan het acquis.

¹ World Bank EU-8 Quarterly Economic Report, April 2004

DE REPUBLIEK HONGARIJE

Oppervlakte : 93 030 km²

Hoofdstad : Boedapest

Bevolking : 10,04 miljoen

Bevolkingsdichtheid : 112 personen per km²

Talen : Hongaars (officieel)

Bevolkingsgroepen : Hongaren (89,9%), Roma (4%), Duitsers

(2,6%), Serviërs (2%), Slovakken (0,8%), Roemenen (0,7%)

Religies : Rooms Katholieken (67,5%), Calvinisten (20%), Lutherane, (5%), atheïsten en andere (7,5%)

Levensverwachting : 68 (mannen) en 79 (vrouwen) jaar

Onafhankelijkheid : Na de Eerste Wereldoorlog, meer in het bijzonder met het verdrag van Trianon in 1920, kreeg Hongarije volledige onafhankelijkheid.

BNP / Capita : \$7,755¹

Militaire uitgaven : 1,75% van het BNP (1,08 miljard dollar)

Werkloosheidsgraad : 5,2%

POLITIEK

Kiesstelsel : Stemrecht vanaf 18 jaar

Regering : Peter Medgyessy (onafhankelijk) werd premier in mei 2002, vijf weken na zwaar gecontesteerde verkiezingen. De huidige regering bestaat uit de Hongaarse Socialistische Partij (MSzP) en de Alliantie van Vrije Democraten (SzDSz).

Politieke Partijen

Hongaarse Socialistische Partij (MSzP): socialisten

Alliantie van Vrije Democraten (SzDSz): sociaal-democraten

Verbond van Jonge Democraten en Hongaars Democratisch Forum (FIDESz-MDF)

Arbeiderspartij: communisten

Hongaars Gerechtigheidspartij (MIEP)

Centrum Partij (CP)

President : Ferenc Madl is sinds 4 augustus 2000 president van Hongarije. Hij behoort niet tot een politieke partij.

POLITIEKE STANDPUNTEN VAN DE REGERENDE PARTIJEN

Ten opzichte van de toetreding tot de EU

Premier Medgyessy was uitgesproken voorstander van de toetreding tot de EU en stuurde Hongarije in de richting om dit te bereiken. De regeringspartijen, en ook de oppositiepartijen in mindere mate, waren uitgesproken voor de toetreding. 77% van de Hongaarse bevolking was eveneens voorstander.

Ten opzichte van de oorlog in Irak

Premier Medgyessy ondertekende in januari 2003 samen met 7 andere Europese regeringsleiders een open brief waarin de VS wordt gesteund in hun Irak-beleid. Hongarije heeft 140 manschappen in Irak, in de zone centrum-zuid. Het gaat om logistiek personeel in Hillah. Hongarije werd NAVO-lid in 1999.

MENSENRECHTEN

De doodstraf : afschaft voor alle misdrijven

Landmijnen : Hongarije ondertekende op 3 december 1997 de Mine Ban Treaty, en ratificeerde het op 6 april 1998

Minderheden : Er zijn regelmatige meldingen van (politie)geweld tegen de Roma-bevolking. Asielzoekers worden slecht opgevangen, en meestal teruggestuurd naar het land waar ze van kwamen (zoals Irak).

TOETSING AAN DE CRITERIA VAN KOPENHAGEN (CRITERIA VOOR TOETREDING TOT DE EU)

Politiek criterium : vervuld

Economisch criterium : vervuld

Het acquis : De wetgeving is in hoge mate aangepast aan het acquis.

¹ World Bank EU-8 Quarterly Economic Report, April 2004

DE REPUBLIEK LETLAND

Oppervlakte : 64.589 km²
Hoofdstad : Riga
Bevolking : 2.346.000
Bevolkingsdichtheid : 37 personen per km²
Talen : Lets (officieel), Russisch en Engels
Bevolkingsgroepen : Letten (58%), Russen (29%) en minderheden uit Wit-Rusland, Oekraïne, Litouwen en Polen
Religies : Protestants Luthers, Rooms Katholiek en Russisch Orthodox
Levensverwachting : 65 (mannen) en 76 (vrouwen) jaar
Onafhankelijkheid : 18/11/18 en 21/9/91 van de Sovjetunie
BNP / Capita : \$4.265¹
Militaire uitgaven : 1,2% van het BNP (87 miljoen dollar)
Werkloosheidsgraad : 12,3%

POLITIEK

Kiesstelsel : Stemrecht voor alle Letse burgers vanaf 18 jaar
Regering : Bij de verkiezingen op 5 oktober 2002 (opkomst 73%) was de overwinning voor Nieuw Tijdperk (conservatief/centrumrechts), de partij van 1ste minister Einarš Repše.
2de partij: PCTVL: coalitie van links en links-centrum
3de partij: Volkspartij: conservatief/centrumrechts
4de partij: Letlands Eerste Partij: conservatief/centrumrechts
President : Vaira Vīķe-Freiberga (onafhankelijk) (zonder tegenkandidaat herverkozen in parlement op 20 juni 2003)
Het politiek klimaat in Letland is heel onstabiel; sinds 1993 leidden 3 verkiezingen tot 9 regeringen. De regering van 2002 (NT, LEP, AVV/LNO en UGB) is ondertussen (in februari 2004) ook al gevallen. Onderhandelingen over de vorming van een nieuwe regering zijn op 9 maart afgelopen. De nieuwe eerste minister is Indulis Emsis van de UGB. De huidige regering wordt gevormd door UGB, LEP en de Volkspartij.

POLITIEKE STANDPUNTEN VAN DE REGERENDE PARTIJEN

Ten opzichte van toetreding tot de EU

Een topman van de Volkspartij benoemt het zo: Kiezen voor de EU is als kiezen voor de Volkspartij: het is niet ideaal maar, het

is een logische keuze. Ik denk dat ook in Letland de politieke partijen voor een toetreding zijn.

Het volk stemde in een referendum in september 2003 met 69% voor toetreding (geen informatie over de opkomst).

Volgens Letse opiniepeilingen in februari 2004 zou dit cijfer al gedaald zijn tot 55%.

Ten opzichte van de oorlog in Irak

Ook hier geen duidelijk standpunt t.o.v. de inval in Irak van Amerika zonder VN mandaat. Men kan wel een pro-Amerikaans standpunt afleiden. Een persverklaring van het ministerie van buitenlandse zaken op 18 maart 2003 luidt als volgt: "Irak heeft zijn massavernietigingswapens niet vernietigd [...] Resolutie 1441 geeft Irak de laatste om kans om te ontwapenen of het zal ontwapend worden". Letland heeft momenteel 26 manschappen in Irak. Letland werd lid van de NAVO in maart 2004.

MENSENRECHTEN

De doodstraf : Afschaft voor alle omstandigheden ook in tijden van oorlog (op 3/5/2002)

Kindsoldaten : Geen aanwijzingen om te denken dat -18 jarigen in militaire dienst zijn

Landmijnen : Heeft het 'Mine Ban Treaty' niet ondertekend, steunt het wel

Gevangeniswezen : Beschuldigingen van misbruik en foltering door politie

Dienstweigeraars : recent pas toegelaten, daarvoor alternatieve straf van 2 maal de duur van de dienstplicht

Minderheden : Recent nieuwe taalwet die meer gelijkheid biedt

TOETSING AAN DE CRITERIA VAN KOPENHAGEN (CRITERIA VOOR TOETREDING TOT DE EU)

Politiek criterium : vervuld maar, verbeteringen kunnen nog vooral op juridisch vlak

Economisch criterium : nog niet volledig vervuld, op de goede weg verbeteringen zijn nog nodig vooral op gebied van de arbeidsmarkt en fiscale politiek

Het acquis : Goede vorderingen, de wetgeving is in hoge mate aangepast.

¹ World Bank EU-8 Quarterly Economic Report, April 2004

DE REPUBLIEK LITOUWEN

Oppervlakte : 65.301 km²
HOOFDSTAD : Vilnius
BEVOLKING : 3.496.000
Bevolkingsdichtheid : 54 personen per km²
Talen : Litouws (officieel)
Bevolkingsgroepen : Litouwers (81%) en minderheden uit Rusland, Polen en Wit-Rusland
Religies : Katholieken, Protestanten en Orthodoxe Christenen
Levensverwachting : 68 (mannen) en 78 (vrouwen) jaar
Onafhankelijkheid : 16/2/18 en 11/3/90 van de Sovjetunie

BNP / Capita : \$4.978¹

Militaire uitgaven : 1,9% van het BNP (230,8 miljoen dollar)

Werkloosheidsgraad : 12,6%

POLITIEK

Kiesstelsel : Stemrecht vanaf 18 jaar

Regering : Het politiek klimaat is ook hier heel onstabiel. In de afgelopen 14 jaar na herwonnen onafhankelijkheid, zijn er 12 verschillende regeringen geweest (de regering heeft normaal een ambtstermijn van 4 jaar). De partijen nu aan de macht zijn: de Litouwse Sociaal-democratische Partij en de Nieuwe Unie. Men kan ook een machtsconcentratie bemerken: huidige president Rolandas Paksas is al 2 maal (in '99 en in 2001) eerste

minister geweest terwijl zijn compaan huidig eerste minister Algirdas Brazauskas president was tussen '93 en '98 en ook eerste minister was bij de vorige regering.
President : Rolandas Paksas (verkozen in 2de ronde op 5 januari: 54,9%)

POLITIEKE STANDPUNTEN VAN DE REGERENDE PARTIJEN

Ten opzichte van de toetreding van de EU

President Paksas is voor toetreding tot de EU maar, onder gunstiger voorwaarden dan de EU (o.m. rond de landbouwsubsidies en sluiting van een oude kerncentrale). De bevolking zelf stemde massaal voor (91%, opkomst 63%).

Ten opzichte van de oorlog in Irak

Litouwen neemt een zeer pro-Amerikaanse houding in. Voor 20 maart gaven ze nog de indruk dat ze de noodzakelijk geachte ontwapening van Irak meer internationaal zagen. Maar op 20 maart zelf betuigt het parlement zijn steun aan een voorstel van president Paksas om Litouwse troepen te sturen naar de golf, wat dan ook gebeurt. Litouwen heeft 193 troepen in Irak. Litouwen werd lid van de NAVO in maart 2004.

MENSENRECHTEN

De doodstraf : afgeschaft

Gevangenen : aanwijzingen van mishandeling en folteringen

Kinderen : aanwijzingen van mishandeling

Kindsoldaten : geen aanwijzingen van inzetten van -18 jarigen in militaire acties

Landmijnen : heeft het 'Mine Ban Treaty' getekend

Mensenhandel : groeiend netwerk van vrouwenhandel

Moeilijkheden rond vrije doorgang van burgers uit stukje

Rusland ingesloten tussen Polen en Litouwen

TOETSING AAN DE CRITERIA VAN KOPENHAGEN (CRITERIA VOOR TOETREDING TOT DE EU)

Politiek criterium : vervuld, aandachtspunten zijn de corruptie en verbetering van justitie

Economisch criterium : vervuld maar, verbeteringen mogelijk op gebied van hoge werkloosheid, de publieke uitgaven en de pensioenen

Het acquis : op de goede weg, verbeteringen mogelijk op gebied van financiële controle en visserijen, aanzienlijke verbeteringen nodig op gebied van landbouw, milieu

¹ World Bank EU-8 Quarterly Economic Report, April 2004

DE REPUBLIEK MALTA

Oppervlakte : 316 km2 voor de 3 eilanden samen

Hoofdstad : Valletta

Bevolking : 394.000

Bevolkingsdichtheid : 1193 personen per km2

Talen : Maltees (officieel), Engels (2de officiële taal)

Bevolkingsgroepen : Maltezen

Religies : Katholiek (98%)

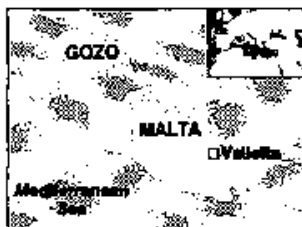
Levensverwachting : 75 (mannen) en 81 (vrouwen) jaar

Onafhankelijkheid : 21 september 1964 van het VK

BNP / Capita : \$17.200¹

Militaire uitgaven : 1,7% van het BNP (60 miljoen dollar)

Werkloosheidsgraad : 7,6%

POLITIEK

Kiesstelsel : Stemrecht vanaf 18 jaar

Regering : Bij de verkiezingen van 12 april 2003 (opkomst 96,2%) was de overwinning voor de Nationalistische Partij.

2de partij: Malta Arbeiderspartij

3de partij: Democratisch Alternatief

President : Guido de Marco (door parlement verkozen op 4 april 1999) (lid van de NP)

POLITIEKE STANDPUNTEN VAN DE REGERENDE PARTIJEN

Ten opzichte van de toetreding van de EU

De NP was voor toetreding tot de EU. De Malta Arbeidersbeweging was er tegen. Volgens hen zou toetreding leiden tot baanverlies en Malta zou dan overheerst worden door de grote landen van de EU. De Maltezen zelf waren ook

voor toetreding: in een referendum voor toetreding van 9 maart 2003 stemde 53,6% voor en 46,4% tegen. De opkomst bedroeg 91% (naar Maltese normen is dit weinig)

Ten opzichte van de oorlog in Irak

Ook hier geen duidelijk standpunt t.o.v. van de Amerikaanse aanval op Irak zonder VN-mandaat. Ze stellen wel dat volgens hun Irak volledig ontwapend moet worden en steunen resolutie 1441 van de VN veiligheidsraad dat volgens hen kan leiden tot een vreedzame ontwapening. Dus ook hier een eerder pro-Amerikaans standpunt. Malta heeft geen troepen in Irak. Malta is geen lid van de NAVO.

MENSENRECHTEN

De doodstraf : afgeschaft voor alle misdaden

Abortus : Geen legalisering (uitzonderingspositie voor Malta in de EU, is er gekomen door druk van de sterke Katholieke Kerk in Malta)

Illegale migranten : gewoon opgepakt, aanwijzingen van grote groepen die gewoon teruggestuurd worden naar land van herkomst.

Kindsoldaten : geen aanwijzingen van minderjarigen in militaire dienst

Landmijnen : heeft het Mine Ban Treaty niet getekend

POETSING AAN DE CRITERIA VAN KOPENHAGEN (CRITERIA VOOR TOETREDING TOT DE EU)

Politiek criterium : Vervuld

Economisch criterium : vervuld maar, verbeteringen mogelijk op het overheidstekort en fiscaal beleid

Het acquis : De wetgeving is in hoge mate aan het acquis aangepast.

¹ CIA World Factbook, 2002

DE TSJECHISCHE REPUBLIEK

Oppervlakte : 78 866 km²
 Hoofdstad : Praag
 Bevolking : 10,2 miljoen
 Bevolkingsdichtheid : 130 personen per km²
 Talen : Tsjechisch (officieel)
 Bevolkingsgroepen : Tsjechen (81,2%), Moraviërs (13,2%), Slovaken (3,1%), Polen (0,6%), Duitsers (0,5%), Silesiërs (0,4%), Roma (0,3%), Hongaren (0,2%), andere (0,5%)
 Religies : Rooms Katholieken (39,2%), Protestanten (4,6%), Orthodoxen (3%), andere (13,4%), atheïsten (39,8%)
 Levensverwachting : 72 (mannen) en 79 (vrouwen)
 Onafhankelijkheid : Op 1 januari 1993, na de splitsing van Tsjecho-Slowakije.
 BNP / Capita : \$8,097¹
 Militaire uitgaven : 2,1% van het BNP (1,190.2 miljoen dollar)
 Werkloosheidsgraad : 6,9%

POLITIEK

Kiesstelsel : Stemrecht vanaf 18 jaar
Regering : De huidige regerende partijen zijn de CSSD, de KDU-CSL en de US-DEU. De premier is Vladimír Špidla (CSSD).
Politieke partijen
 Tsjechische Sociaaldemocratische Partij (CSSD): socialisten
 Kristendemocratische Unie-Tsjechische Volkspartij (KDU-CSL): christendemocraten
 Vrijheidsunie-Democratische Unie (US-DEU): liberalen
 Communistische Partij van Bohemen en Moravië (KSCM): communisten
 Burgerdemocratische Alliantie (ODA): liberalen
 Afvaardiging voor de Republiek-Tsjechische Republikeinse Partij (SPR-RSC): extreemrechts
President : Vaclav Klaus, sinds 7 maart 2003, volgde de eerste Tsjechische president Vaclav Havel op.

POLITIEKE STANDPUNTEN VAN DE REGERENDE PARTIJEN

Ten opzichte van de toetreding tot de EU

Van de 55,2% die ging stemmen in het referendum, stemde 77,3% voor de toetreding tot de EU. Ook president Klaus was een duidelijk voorstander.

Ten opzichte van de oorlog in Irak

Toenmalig president Vaclav Havel ondertekende samen met 7 andere Europese regeringsleiders op 30 januari 2003 een open brief waarin de VS wordt gesteund in hun Irak-beleid. Tsjechië heeft 400 soldaten in het zuidoosten van Irak. Tsjechië runt veldhospitaal en heeft politieagenten in Basra. Tsjechië werd NAVO-lid in 1999.

MENSENRECHTEN

De doodstraf

Landmijnen : Tsjechië ondertekende op 3 december 1997 het internationale verdrag ter afschaffing van mijnen (Mine Ban Treaty) en ratificeerde het op 26 oktober 1999. De productie van landmijnen werd stopgezet in 1989. Desondanks werden op een wapenbeurs in Brno in mei 2003 landmijnen voorgesteld en verkocht door een Tsjechische firma. Dat type van landmijnen (Horizont PD-Mi-PK antivehicule mines) wordt verboden onder de Mine Ban Treaty.

Politiegeweld : Regelmatig zijn er klachten van overdreven politiegeweld.

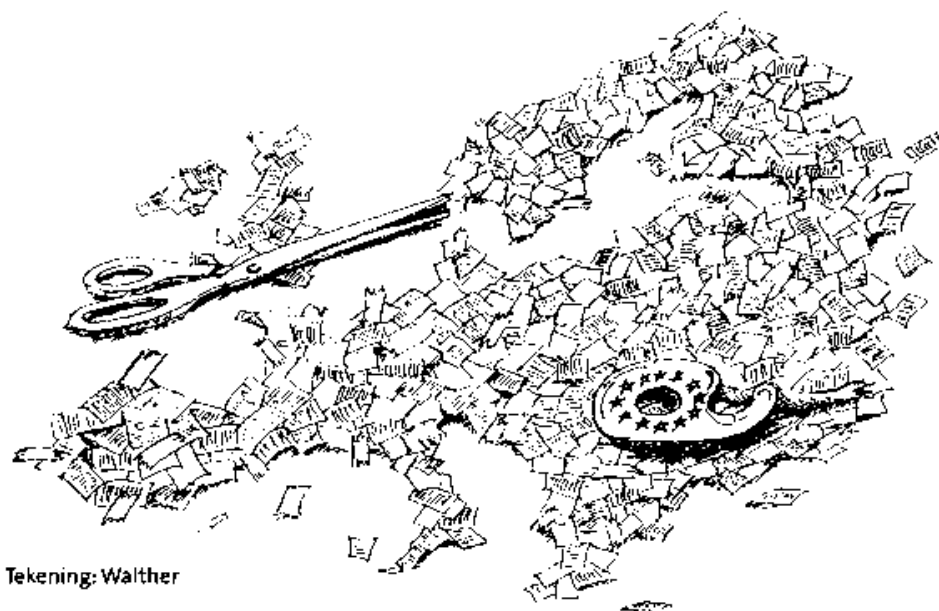
TOETSING AAN DE CRITERIA VAN KOPENHAGEN (CRITERIA VOOR TOETREDING TOT DE EU)

Politiek criterium : Vervuld

Economisch criterium : Vervuld

Het acquis : De wetgeving is in grote mate aangepast aan het acquis.

¹ World Bank EU-8 Quarterly Economic Report, April 2004

Tekening: Walther

ACHTER DE SCHERMEN VAN DE CRISIS IN HAÏTI

I Alexander King¹ I

Sedert maanden is het in het armenland Haïti zeer onrustig. Of het (on)vrijwillige vertrek van Aristide hierin verandering zal brengen blijft een open vraag. (zie ook onder artikel over Haïti in dit tijdschrift, red.) Haïti is het armste land van het Amerikaanse continent. De helft van de bevolking lijdt aan ondervoeding en heeft geen toegang tot zuiver drinkwater. Ze moet leven met een gemiddeld inkomen van 480\$ per capita op jaarbasis. Een land waar 1 procent van de rijken de helft van de rijkdom van het land bezitten.

HET STRUCTURELE GEWELD

Bij deze gewelddadige gebeurtenissen in het land, presenteert de burgerlijke pers de gekende stereotypen om dit conflict te duiden. Men verwijst naar de gewelddadige geschiedenis van het land, naar de dictaturen en 33 putschpogingen. Men wil de indruk wekken dat na de democratische opwelling van 1986-90, het geweld in de hoofden van de mensen bleef hangen en nu - gezien de ellendige sociale situatie - tot uitbarsting komt. Men heeft zeer veel over de persoonlijkheid van de Haïtiaanse president Aristide gespeculeerd. Hoe hij van hoop voor progressieven en tiersmondisten wereldwijd, maar vooral voor de armen in Haïti, evolueerde tot een corrupte despoot. Men kan zich de vraag stellen of de schuld niet ergens anders ligt? Het is een feit, dat het geweld niet alleen te herleiden valt naar 200 jaar onafhankelijkheid. Het ligt vooral in de 150 jaar ervoor, tijdens de koloniale periode. Het geweld schuilt in de sociale betrekkingen van de Haïtiaanse maatschappij, in de betrekkingen tussen Haïti en de wereldmarkt. Het is het brutale geweld van de economische verhoudingen.

In Haïti bestaan onvoorstelbare rijkdom en armoede direct naast elkaar. Ze beïnvloeden mekaar en zijn zeer eng met de voorwaarden van de wereldmarkt verweven. Deze wisselwerking heeft een lange geschiedenis. Ze begint met de kolonisering van Haïti en de slaveneconomie, met een onvergelykbare transfer van rijkdom. Ze vond haar voortzetting in de concurrerende economische infiltratie van de imperialistische machten op het einde van de 19de en begin van de 20ste eeuw. De uitdrukking "kanonneerbootpolitiek"

stamt uit deze tijd, toen de Duitse kanonneerboten in de haven van Port-au-Prince opdoken om Duitse kooplui vrij te krijgen. Deze infiltratie mondde uit in een complete omvorming van de Haïtiaanse economie tijdens de Amerikaanse bezetting van 1915 tot 1934, toen het land namelijk verplicht werd zich te oriënteren naar de kapitalistische normen. De ontwikkelingsprogramma's uit de zestiger tot tachtiger jaren hielden de verplichting in deze economische koers te handhaven. Zelfs de val van de Duvalier-dictatuur en terugkeer in 1994 van Aristide uit ballingschap, gingen gepaard met offensieven van de neoliberale ontwikkelingsstrategie (handelsliberalisering, stopzetten verwerkende nijverheid, enz.). Het waren vooral de boeren en de kleine ambachtslieden die onder deze opgelegde voorwaarden het meest te lijden hadden. De zeer kleine Haïtiaanse bourgeoisie, die vooral van Libanese en Duitse afkomst is, kon profiteren van dat economisch beleid. De Haïtiaanse crisis is een economische crisis. De gebeurtenissen van februari 2004 zijn hiervan de duidelijke uitdrukking.

In 1994 marcheerde een internationale macht het land binnen en stelde een einde aan het militairregime van generaal Raoul Cédras en bracht de verkozen president Aristide terug naar zijn land. De democratische gevoelsuitbarsting die bij de verkiezingen van 1990 Aristide tot president verkoos, - die in feite een groeiende nood aan sociale en democratische initiatieven wilde uitdrukken - werd onherroepelijk verstikt door de nog resterende scherven van het militair regime, de zogenoemde FRAPH (Forces Révolutionnaires Armées pour le Progrès en Haïti). Die in de

jaren na de putsch 1991-94 honderden tot duizenden aanhangers van Lavalas om het leven heeft gebracht.

In 1995 legden het IMF en de Wereldbank, zoals gebruikelijk, het land een structureel aanpassingsprogramma op: halvering van de loonmassa bij de openbare diensten, liberalisering van de telecommunicatie, liberalisering van staatsbedrijven (o.a. de cement- en meelindustrie), het beheer van de zeehavens en vliegvelden en de elektriciteitsproductie. Aristide heeft deze verplichtingen ondertekend, maar vertraagde nadien de toepassing van deze onpopulaire maatregelen. Nadat hij volgens de bepalingen van de grondwet zijn ambt als president moest doorgeven aan René Préval, viel de pluralistische Lavalas beweging uit elkaar. In het parlement hergroepeerde de afscheidingsbeweging zich onder de naam OPL (Organisation du Peuple en Lutte), die een snelle omkering van de structurele aanpassingen eiste. Het land werd geconfronteerd met vele protestbewegingen, waarvan sommige gewelddadig waren. Zo kwam het tot een patstelling in het bestuur van het land. Het was onmogelijk om in het parlement nog een meerderheid tot stand te brengen. Het conflict werd beslecht in het voordeel van de groep rond Aristide en Préval. Ze besloten toen om een hen toegeweide regeringsleider, Edouard Alexis, per decreet aan te stellen en het parlement alle macht te ontnemen.

Na dit manoeuvre, waarbij de oppositie quasi uitgeschakeld werd, werden de kaarten opnieuw geschud. De regering Préval - Alexis werkte zelf zeer ijverig om de opgelegde structurele aanpassingen,

Dominicaanse Republiek wél rekenen. Bovendien konden haarden van rebelle in het land zelf rekenen op financiële steun van de Noord-Amerikaanse ambassadeur James Foley. Van chaos gesproken. Drie rebellenleiders, Guy Philippe, Louis Jodel Chamblain en Emmanuel Constant trainden hun troepen op Dominicaans grondgebied zonder lastig gevallen te worden en met fondsen van de CIA. Het gaat hier over paramilitairen, terroristen die misdaden en moorden op hun geweten hebben. De VS, die van de strijd tegen het terrorisme een prioriteit gemaakt hebben, steunden hen niettemin. Ze leverden 20.000 M-16 geweren aan het Dominicaans leger. Een deel daarvan, een vrachtwagen vol, ging op klaarlichte dag ongemoeid de grens over met de rebellen. Maar president Aristide, die herhaaldelijk aandrong om hen uit te leveren zodat ze voor de rechter konden verschijnen, ving bot. Ze werden hooguit een dag vast gehouden en terug vrijgelaten.

Het was Luis Barrios, een Anglicaanse pastor uit New York, die voor de Dominicaanse teevée zei dat Washington de Dominicaanse president Hipólito Mejía onder druk zette om te laten betijen. De media zwegen ook als vermoord over het weerwerk van het Haïtiaanse volk tegen de invasie die er wel degelijk was. De bevolking van Port-au-Prince, zonder vuurwapens, barricadeerden de hoofdstad met rotsblokken en ijzeren staven tegen de gewapende paramilitairen. De regering, zonder leger en met 5.000 slecht getrainde politieagenten, was geen partij voor de goed gewapende paramilitaire indringers. De Organisatie van Amerikaanse Staten (OEA) heeft onder meer als opdracht juridisch en diplomatiek ter hulp te snellen als een van de lidstaten aangevallen wordt. Die hulp kwam er niet. Ook vanuit de UNO kwam geen steun voor de Haïtiaanse regering.

Als we alles op een rijtje zetten, kunnen we gerust stellen dat de kenmerken eigen aan een "mislukte staat" uitgerkend door de VS (met medeplichtigheid van Frankrijk) in de hand gewerkt werden.

"De chaos werd bewust, cynisch en met beslistheid geprovoceerd door Washington", besluit in een artikel Jeffrey Sachs, professor van de Noord-

Amerikaanse universiteiten van Columbia en Harvard.

Noord-Amerikaanse en Franse troepen vielen de residentie van de president binnen, verplichtten hem zijn ontslag te ondertekenen zonder dat daar ook maar één Haïtiaanse vertegenwoordiger bij aanwezig was, voerden hem naar de luchthaven en zetten hem op een Noord-Amerikaans militair vliegtuig. De regering werd afgezet en de nieuwe – tegen de grondwet in – ingezworen voor de Noord-Amerikaanse en Franse ambassadeurs.

Waarom moesten de VS zo node de democratisch verkozen regering omverwerpen en een onwettige regering installeren? "Het is een oud zeer", beweerde Auguste Euvonie. Het is al herhaalde keren gebeurd in het verleden. Telkens een president het waagt de negerbevolking vooruit te helpen, krijgt hij te doen met de racistische VS. Het soort collectivisme en

sche bedreiging" (sic) van Cuba en Venezuela. Sommigen zien in deze manoeuvres reeds de voorboden van nieuwe Noord-Amerikaanse oorlogen in de Zuid-Amerikaanse regio.

En Frankrijk dan?

De Haïtiaanse regering had bij de Franse staat een eis neergelegd. Schadevergoeding voor de schuld die Frankrijk opgelopen heeft door de verovering van het land enkele eeuwen geleden en vooral voor het leed de massa slaven berokkend. Prijskaartje: 27 miljard dollar. Dat kon Frankrijk niet aanvaarden. Tenslotte waren de vijf miljoen slaven gedeporteerd uit Afrika. En wat dan met de Franse ex-kolonies in Afrika? Een domino-effect was dan niet ver weg.

HOE REAGEERDE DE KERK?

Mgr. Serge Miot vertelde ons dat de vertegenwoordigers van de katholieke, prote-

We kunnen stellen dat de kenmerken van een mislukte staat door de VS in de hand werden gewerkt.

gelijkheidsprincipe dat Aristide voorstond, week af van het Noord-Amerikaanse samenlevingsmodel en was dus gevaarlijk. Bovendien bestond er een goede verstandhouding tussen de regering van Haïti en die van Cuba, volgens de Noord-Amerikaanse regering, een "schurkenstaat". De Mexicaanse journalist Carlos Fazio, aanwezig op de Romero-vergadering, voegde daar het voornemen aan toe van de VS om een "Vooruitgeschoven Operationeel Centrum" (een militaire basis) te installeren in Haïti. Sinds een aantal jaren geleden de Noord-Amerikaanse militaire basis weg moest uit Panama zoeken de VS koortsachtig hun positie en controle in de Zuid-Amerikaanse regio te verzekeren. Het was de ultraconservatieve *Heritage Foundation*, een denktank die grote invloed uitoefent op de Republikeinen en de regering Bush, die vond dat de aanwezigheid van het leger moest versterkt worden in het zuiden tegenover de "terroristi-

stantse en Episcopale kerk na de gebeurtenissen een oproep deden om te bidden voor de vrede. In hun brief hadden ze het over de "bezetting van het land". Mgr. Miot had de regering verzocht 2002 officieel uit te roepen als het "jaar van de boeren". Dit werd aanvaard. Hij zelf coördineerde het project. Dat leverde hem onder meer de faam op een handlangers van Aristide te zijn. Klachten in die zin gingen naar het Vaticaan. Bij de omverwerping van de regering vreesde hij een ogenblik voor agressie tegen de kantoren van het aartsbisdom. Wat niet gebeurde. Sommige priesters kregen wel last. Aristide met al zijn fouten was een symbool en hield de hoop voor een deel van de bevolking levendig. Die hoop is nu verdwenen. Als de kerk aan kracht wint, kan ze een alternatief bieden voor de hoop van het volk", besloot de hulpbisschop van het aartsbisdom.

■

WIE DE MACHT HEEFT, HEEFT HET RECHT

| Antoine Uytterhaeghe |

Zoals we uit Israëlische bron zelf mochten vernemen, heeft Sharon de moord op de geestelijke leider en stichter van Hamas, sjeik Yassin, persoonlijk bevolen en over de uitvoering ervan toezicht gehouden. Bijgevolg draagt hij ook voor deze moord de volledige verantwoordelijkheid.

De van uit de lucht uitgevoerde terechtstelling van de halfblinde en aan een rolstoel gekluisterde sjeik is een uitnodiging voor nog meer zelfmoordaanslagen. Tot op heden heeft de Israëlische regering meer dan 167 "terroristen" door een snelgerecht laten liquideren. Bij hun moordacties vielen ook 72 collaterale doden, die toevallig op het slechte tijdstip en op de verkeerde plaats waren. Deze selectieve moorden op Palestijnse leiders en burgers hebben als resultaat dat de situatie nog verder zal escaleren. Daar de Palestijnen niet over de militaire mogelijkheid beschikken om de Israëlische leiders te treffen, zullen het terug de Israëlische burgers zijn die de bloedtol voor de politiek van Sharon moeten betalen.

Men zou eigenlijk mogen aannemen dat de meerderheid van de Israëlische bevolking toch moet beseffen dat ze in feite de gijzelaars zijn van de gewelddadige politiek van hun regering tegenover de Palestijnen. Maar het inzicht dat de eigen regering met zijn excessieve "veiligheids-politiek" verantwoordelijk is voor de verslechtering van de veiligheidssituatie is nog ver weg in het bewustzijn van de Israëlische burgers.

De hoofdoorzaak voor deze regressie in het maatschappelijk bewustzijn, is het verlies van alle hoop op een historische verzoening die door de akkoorden van Oslo gewekt werden. In beide kampen heerst fatalisme. Zolang een volk een ander volk onderdrukt kan van een vreedzame oplossing geen sprake zijn. Slechts een klein deel van de Israëli's heeft erkend dat de oorzaak van het geweld bij de bezetting ligt en bij het weigeren van democratische rechten voor de Palestijnen. Dat is een optreden dat vol-

gens het internationaal volkenrecht een strafbare daad is en door het Strafhof in Den Haag moet behandeld worden.

De EU en de meeste West-Europese regeringen hebben de moord op Yassin afgekeurd, zelf de Britse minister van buitenlandse zaken, Jack Straw, heeft de handelwijze van de regering Sharon met scherpe bewoordingen afgekeurd. Maar de afkeuring is meer bestemd voor bin-

meten met twee maten en gewichten.

De politiek van Sharon en zijn regering bevindt zich in totale symbiose met de globale preventieve oorlog van George Bush en de neoconservatieven in de Verenigde Staten. De Israëlische regering ziet zich, in een zekere zin, als de avantgarde in de oorlog van de beschaafden tegen de moslim barbarij. Zo hopen ze hun messiaanse oorlog voor "Eretz Israël"

Tot op heden heeft Israël meer dan 167 "terroristen" door een snelgerecht laten liquideren.

nenlands gebruik, lijkt wel, daar de burgers uit de meeste landen het huidig beleid van de Israëlische regering als zeer gevaarlijk voor de vrede inschatten, en meer en meer erkennen dat de Israëlische regering er niet aan denkt om het Palestijnse volk haar legitiem recht te geven. We wachten nog steeds op concrete daden van de EU en haar lidstaten om de nodige druk op Sharon en zijn ploeg te zetten om dit beleid te veranderen, om op internationaal vlak een initiatief te nemen, gevolgd door daden, waarmede Israël degelijk rekening moet houden. Van dit alles hebben we nog niets gezien. Men krijgt meer en meer de indruk dat onze regeringen wel verbaal hun afkeuring kenbaar maken, maar niets ondernemen om aan deze miserabele toestand een eind te maken. Nochtans waren ze in het verleden niet zo terughoudend. Denken we maar aan Joegoslavië en Irak. Of moeten we het zo interpreteren, dat ze vasthouden aan hun specialiteit van het

tot een goed einde te brengen. Wie naar de gedragingen van Sharon kijkt, kan zich niet van de indruk ontdoen dat zijn lijfspreuk de volgende moet zijn "Wie de macht heeft, heeft het recht".

Sjeik Yassin wordt door de Westerse media en regeringen nog alleen maar in verband gebracht met het islamitische fundamentalisme en de zelfmoordaanslagen. Hamas wordt voorgesteld als een terroristische organisatie waartegen Israël zich wel moet verdedigen. Maar altijd wordt verzwegen dat Hamas ook een degelijk sociaal netwerk heeft uitgebouwd, dat het ook een opmerkelijk opvoedkundig en een tewerkstellingsprogramma leidt.

Waarvoor staat de door sjeik Yassin in 1987 opgerichte organisatie, die toen en nu nog als een rivale voor de PLO en zijn aanhangers door Israël beschouwd werd? Zonder enige twijfel strijdt Hamas in de eerste plaats voor de bevrijding van Palestina en voert daarom een "heilige

ger wakker hadden van gelegen. Het is een fenomeen dat zich in honderden kiesdistricten, ook buiten Florida, voordoet. Zeer zwak argument dus, het zou immers best kunnen dat een grondige analyse van de resultaten in alle kiesdistricten van de VS uitwijst dat de Democraten op veel plaatsen hun voordeel bij diezelfde mistoestanden deden.

4. Gore werd geen president omdat het Hooggerechtshof besliste de hertellingen stop te zetten en de uitslag van de gekende cijfers op dat ogenblik als het officiële resultaat te erkennen. Het Hooggerechtshof baseerde zich daarvoor op het principe van de gelijke behandeling. Het kon niet dat in enkele kiesdistricten zou worden herteld en in andere niet, dan zou niet elke stem van elke kiezer op dezelfde manier worden behandeld. Dat de zeer uiteenlopende kiessystemen in die districten sowieso een verschillende aanpak van de stem van de kiezer met zich meebrengt, was blijkbaar geen bezwaar.

5. Uiteindelijk maakte het allemaal weinig uit want een consortium van een aantal grote mediabedrijven deed een eigen hertelling waaruit bleek dat Bush uiteindelijk toch meer stemmen haalde, zij het met nog een kleiner verschil dan de officiële 537 stemmen. Ten minste, zo leek het toch, een grondige lectuur van het rapport, dat eerst maanden werd achtergehouden tot na de beëdiging van de president, wees uit dat het niet om een hertelling ging. Het National Opinion Research Center van de University Of Chicago kreeg immers de opdracht de getelde stembrieven te omschrijven, niet om een eigen telling te doen. Alle door de Republikeinse administratie van Florida afgekeurde stembiljetten bleven dus als ongeldig genoteerd, er werd slechts bijgevoegd waarom ze afgekeurd waren en er werd in geen geval bijgevoegd of die afkeuring al dan niet terecht was. Maar daar ging het toch juist om! Als steekproef om na te gaan hoe de kiezer dan wel had gestemd, was dit onderzoek dus waardeloos.

Ernstige journalistiek is niet langer de norm. Toch waren een aantal journalisten met het democratische hart op de juiste

plaats, geïntrigeerd door een aantal vaststellingen die in de marge van de mediahype waren gedaan. De hertellingen in een aantal kiesdistricten van Florida had immers ook ander conclusies naar boven gebracht.

1. In de VS moet een burger zelf de stap zetten naar het gemeentehuis om zich te laten inschrijven op het kiesregister. Uit de strijd voor de burgerrechten van de jaren '60 was gebleken dat de staten allerlei truuks gebruikten om vooral zwarten maar ook arme blanken er van te weerhouden zich te laten registreren, van leestests, inschrijvingstaks, onbeschikbare formulieren tot fysieke bedreigingen De Voter Registration Act van 1965 gaf zeven miljoen Amerikanen de kans om voor het eerst te gaan stemmen. Staten zoals Florida waren er snel bij om nieuwe belemmeringen in te bouwen. Eén op vier zwarte volwassenen mag er niet stemmen omdat ze ooit een veroordeling hebben opgelopen. Armoede en delinquentie, gecombineerd met een hardere aanpak van dezelfde misdrijven naargelang de kleur van de betrokkene maakt dat de zwarten in Florida met 15 % van de bevolking 54 % van de veroordeelden uitmaken. Zwarten (als ze kunnen) stemmen meer dan 90 % Democratisch. Ongeveer 500.000 Amerikaanse staatsburgers, waarvan dus de helft zwarten, mogen in Florida niet deelnemen aan verkiezingen. 13 staten hanteren dat systeem, wat het totaal aantal burgers dat niet meer mag stemmen op 4 miljoen brengt; in de andere 37 staten behoudt een veroordeelde wél zijn stemrecht (soms pas na het uitzitten van de straf). De regels voor deelname aan presidentsverkiezingen verschillen dus van staat tot staat. Als deze burgers wel mochten kiezen en zelfs als slechts de helft daarvan dat effectief zou doen zouden de Democraten deze verkiezingen glansrijk hebben gewonnen. De 13 staten die deze racistische wetten toepassen worden echter evengoed door Democratische als Republikeinse gouverneurs geregeerd en zowel Democratische als Republikeinse parlementairen blijven zich verzetten tegen een hervorming en een uniformisering van het kiesstelsel. Het gebruik van dit argument kon niet

omdat dit een diepgaand debat over de rassenongelijkheid zou veroorzaken. Prima voor de Republikeinen, voor de Democratische Partij dus ook.

2. In de maanden voor de verkiezingen gaf gouverneur Jeb Bush (broer van George W.) de opdracht 57.700 geregistreerde kiezers te schrappen, omdat zij naar zijn mening volgens de wetten van Florida geen stemrecht meer hadden. Het gaat in overweldigend mate over zwarte en Latijnse kiezers. 90,2 % bleek echter onschuldig te zijn. CBS was maanden voor de verkiezing al op de hoogte maar besloot na eigen onderzoek dat er niets van aan was. Een journalist van CBS die uiteraard anoniem wil blijven bevestigde aan journalist Greg Palast dat CBS tot dat besluit kwam na het voeren van één telefoongesprek met het secretariaat van gouverneur Bush! De hele afhandeling van deze lijst werd uitbesteed aan een privé-bedrijf dat de praktijk later op een hoorzitting in het Congress toegaf en duidelijk stelde dat zij dit deed op basis van specifieke instructies van Katherine Harris, medewerker van gouverneur Jeb Bush. Een georchestreerde actie van een gouverneur, broer van de kandidaat-president, om zwarte Democratische kiezers te verhinderen te gaan stemmen, een uitzondering, een aberratie? Ook daar maakten de Democraten geen werk van. Wat in Florida gebeurde is echter al jaren schering en inslag in Republikeinse en Democratische staten. Een nieuw debat over het kiesstelsel en over de rassenverhoudingen in de VS kunnen ook de Democraten missen als kiespijn.

3. Niet alle militanten voor de Democratische Partij zijn cynische opportunisten zoals de top van hun partij. Integendeel, in het kiesdistrict Duval County (Jacksonville) hadden Democratische militanten zwaar geïnvesteerd om arme zwarten over te halen tot registratie als kiezer, met succes. Duval is het armste district van Florida, 47 % van de volwassenen worden er beschouwd als functioneel ongeletterd, ze kunnen dus amper lezen of schrijven. De drempel voor deze overwegende zwarte burgers om zich te registreren is enorm hoog. Toch

gingen duizenden inwoners voor het eerst in hun leven stemmen in 2000. Op de verkiezingsdag bleken de stembrieven niet helemaal overeen te komen met het model dat de Democraten hadden gebruikt bij de voorlichtingssessies. Vragen voor uitleg werden door de aanwezige bediendes unaniem verwezen naar de gedrukte instructies op de muren van de stemlokalen. Meer dan 27.000 nieuwe kiezers begrepen niet dat je het dubbel geplooid stembiljet moest openleggen omdat je anders bij het indrukken van een kandidaat op het eerste blad ook een gaatje drukt op het tweede blad, waardoor de stem ongeldig werd. **27.000 stembiljetten, bijna uitsluitend van zwarte kiezers, werden in Duval County ongeldig verklaard, voldoende om voor de Democraten het verschil te maken.** Hier tegen protesteren hield voor de top van de Democraten het risico in een nationaal debat te openen over de redenen waarom zoveel burgers amper kunnen lezen of schrijven, waarom in districten zoals Duval de kindersterfte bij zwarten dubbel zo hoog is als bij blanken ... geen woord dus hierover in de Amerikaanse massamedia, niet dat het niet geweten was, lokale Democraten verspreiden deze informatie immers op de avond van de verkiezingen zelf en bleven er de dagen erna op terugkomen. Florida is zeker niet de enige staat waar dit gebeurde, ook in andere staten zoals Arkansas (de staat van Bill Clinton) werden gelijkaardige vaststellingen gedaan.

4. De desastreuze toestand in Haïti (in grote mate een gevolg van het beleid van president Clinton) bracht een grote vluchtelingenstroom op gang. In 2000 hadden heel wat Haïtianen de hoop op terugkeer opgegeven en staatsburgerschap aangevraagd en bekomen. Gezien hun politiek zelfbewustzijn namen zij massaal deel aan hun eerste verkiezingen in de VS. Net als hun zwarte medeburgers stemmen zij massaal voor de Democraten. In **Dade County (Miami)** alleen werden meer dan 2000 kiezers geweigerd, soms op een zeer vicieuze manier. In een stemlokaal waar veel Haïtiaanse kiezers werden verwacht die op zondag in de horeca werkten, werden de deuren op 16.30 uur gesloten, op

andere plaatsen weigerde men de stembrief te overhandigen omdat de kiezers de mondelinge Engelstalige instructies van het personeel niet 'begrepen'. Andere kiezers die wilden helpen met vertaling in het Creools werd een spreekverbod opgelegd. **Zelfs de 2000 Haïtiaanse kiezers van Dade County zouden voor de Democraten het verschil hebben gemaakt.** Ook dit vonden de Democraten geen goede aangelegenheid om de uitslag aan te vechten.

5. Amerikaanse staatsburgers in het buitenland kunnen ook deelnemen aan de verkiezingen, ze moeten zich tijdig inschrijven, hun stembiljet moet door de post afgestempeld zijn ten laatste op de dag van de verkiezingen. Deze stemmen worden geteld in de staat die de kiezer zelf opgeeft. Gemiddeld stemt 4 op 5 kiezers in het buitenland voor de Republikeinen, dat zijn voor het overgrote deel militairen. **Uit onderzoek door de New York Times in juli 2001 bleek dat 680 van de 2490 in Florida geregistreerde en aanvaarde buitenlandse stemmen feitelijk ongeldig waren, dat geeft ongeveer 544 stemmen voor Bush minder, dat brengt de officiële winst van 537 stemmen terug tot een achterstand van 7 stemmen.** Bovendien, uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat in kiesdistricten waar Gore won, van alle geposte stembrieven met een onduidelijke poststempel gemiddeld 8 op 10 werden afgekeurd, in kiesdistricten waar Bush won blijkt de gemiddelde afkeuring 4 op 10 te zijn. Ook dit gefoefel met de stemmen uit het buitenland blijkt echter al jaren een endemisch probleem te zijn in alle staten, ook die met Democratische gouverneurs.

6. In een normale democratie gaat men er van uit dat het gemiddeld aantal afgekeurde stembiljetten overal min of meer gelijk is. In Florida werden in totaal 179.855 stembiljetten afgekeurd¹⁴, een cijfer dat procentueel vergelijkbaar is met de meeste andere staten. Uit de cijfers van de kiesdistricten met minder dan 5 % zwarte kiezers en die met meer dan 25 % zwarte kiezers blijkt dat in de eerste categorie het % afgekeurde stembiljetten tussen 1 à 3 % ligt (een 'normaal' cijfer) en in de 'zwarte

kiesdistricten tussen 7 en 12 %. In al deze kiesdistricten deponeert de kiezer zijn stembrief in een dezelfde Accuvote machine. Deze machine leest ongeldige stemmen onmiddellijk. Wat blijkt: de Accuvote heeft een optie om ongeldige stemmen onmiddellijk in te slikken of om het stembiljet terug te geven met het verzoek aan de kiezer om opnieuw te stemmen. In zwarte kiesdistricten Gadsden, Madison, Hamilton en Jackson stonden de knoppen op 'onmiddellijk verwerpen', in elk van de blanke kiesdistricten Citrus, Santa Rosa, Pasco en Sarasota gaf de machine steeds het ongeldige stembiljet terug. Haal dit verschil weg en de 537 stemmen van Bush verdwijnen als sneeuw voor de zon.

Ernstig onderzoek van de verkiezingen in Florida wijst uit dat het verkiezingssysteem in de VS endemisch lijdt onder racistische manipulaties. Florida is helemaal geen uitzondering. Zowel Democraten als Republikeinen bezondigen zich aan dit soort praktijken. Wie zich afvraagt waarom de Democraten zich zo snel en zonder strijd bij de verkiezing van Bush neerlegden, weet nu waarom. De mediaberichtgeving ging volledig aan deze maatschappelijke dimensie voorbij.

De Democraten zijn er niet in geslaagd met zetelend vice-president Al Gore als kandidaat het verschil te maken. De oorzaken voor dit falen moeten ze enkel en alleen bij zichzelf zoeken. De verkiezing van Bush op de rug van de Amerikaanse Groenen stemmen is intellectueel oneerlijk. Het past jammer genoeg in een zeer lange politieke traditie in de VS om het eigen falen op de ander te steken, liever dan in eigen boezem te kijken en naar aanleiding van deze verkiezingen een ernstig maatschappelijk debat aan te gaan over het nog steeds welig tierend racisme in de VS. Het ziet er echter niet naar uit dat de huidige Democratische presidentskandidaat daar iets wil aan veranderen. De retoriek zal anders zijn, zeker, de Democraten hebben immers het voordeel niet openlijk te zeggen dat zij evengoed de hele wereld economisch willen domineren, maar een echt verschil zal het niet maken. ■

“What we need now is not just a regime change in Saddam Hussein and Iraq, but we need a regime change in the United States.” John F. Kerry

JOHN F. KERRY, EEN ALTERNATIEF VOOR BUSH?

| Johan Maertens |

Er bestaat weinig twijfel dat een tweede ambtstermijn van het Bush-regime van de wereld geen veiliger plaats zal maken. Het ziet er naar uit, dat de tegenkandidaat van de democratische partij, John F. Kerry, de enige is die bij de verkiezingen van W. Bush kan winnen. Auteur en activist Michael Albert schrijft in een recent opiniestuk 'One post election result we want is Bush retired. However bad his replacement may turn out, ...' (Wat we na de verkiezingen willen is één resultaat: Bush uit zijn functie. Hoe slecht zijn vervanger ook mag zijn...)

Het verschil tussen W. Bush en John F. Kerry is niet altijd groot, maar het zijn verschillen die soms wel grote gevolgen hebben. Onder de progressieve kiezers in de V.S. heerst enige verdeeldheid bij de vraag of die een voldoende reden zijn om de centrumrechtse John F. Kerry te steunen. 'Alles is beter dan Bush?'

De populariteit van Bush is aan het dalen, maar hij heeft het voordeel dat een deel van de media hem soms onvoorwaardelijk lijken te steunen. Zo verklaarde mediamaagnaat Rupert Murdoch onlangs nog dat W. Bush opnieuw zal verkozen worden. Het TV kanaal Fox News, van mediamaagnaat Murdoch, was één van de belangrijkste oorlogstrommels van het Bush-Blair oorlogskamp.

Senator John F. Kerry heeft momenteel niet een zodanig sterk of duidelijk imago en is in de VS nog onvoldoende gekend.

VOOR WAT STAAT JOHN F. KERRY?

Kerry stemde voor oorlog tegen Irak en Afghanistan. Hij is nu voorstander van een grotere rol voor de UNO in Irak. Zijn kritiek richt zich vooral op het falen van Bush in zijn aanpak van Irak. Hij heeft echter geen alternatieve visie en roept op om 'veréénigd te blijven in de steun aan onze troepen in Irak.' Bij de democraten was enkel gouverneur Howard Dean tegenstander van de oorlog tegen Irak. Kerry

verdedigde dat er nog eens extra 40.000 manschappen nodig zijn.

THE WAR ON TERROR

Kerry is een voorstander van het 'progressive internationalism'. Hij wil een groter leger, meer multilaterale ontwapenings-overéénkomsten en investering in diplomatiek werk. 'Progressive internationalism' lijkt een eufemisme voor het klassieke

de Venezolaanse president Chavéz te goed bevriend is met Fidel Castro.

KYOTO

Voorstander om binnen de honderd dagen na zijn verkiezingen de concessies die Bush deed in de 'Clean Air Act' weer ongedaan te maken. Hij wil investeren in hernieuwbare energie bronnen.

John F. Kerry

imperialisme.

Kerry, die ook op de stemmen van de Miami-Cubanen mikt, pleitte tegen de te 'zachte' aanpak van Castro. Hij vindt dat

BINNENLANDS BELEID

Op binnenlands beleid is het verschil tussen Bush en Kerry groter. A Kerry Team, A

Clinton Touch' was één van de titels in de "NY Times". Verschillende van Kerry's adviseurs (investeringsbankiers) werkten reeds voor president Clinton. Hij is voor een gunstig klimaat voor investeerders. Kerry is voor een verhoging van het minimumloon en kante zich tegen de belastingverlagingen voor de rijken. Hij wil een hervorming van het belastingstelsel. Een aanpak van de belastingvluicht naar het buitenland door een éénmalige fiscale amnestie en belastingverlagingen voor vennootschappen. Kerry zit op dezelfde economische lijn als Bush wat de Noord-Amerikaanse Vrijhandelszone - NAFTA betreft.

SOCIALE ZEKERHEID

Kerry weet geen alternatief te bieden voor het bestaande neoliberale systeem. Hij steunde de "No Child Left Behind Act", een ontoereikend plan voor het reeds achterstallige onderwijssysteem in de V.S..

Kerry is in zijn carrière steeds opgekomen voor het recht op abortus.

WAPENS

Een gevoelig thema in de V.S. Kerry is voorstander van een verstrengering van de wapenwet.

BURGERRECHTEN

Kerry is voorstander van 'Civil Unions' voor homoseksuele koppels, maar tegenstander van het openstellen van het burgerlijk huwelijk voor homoseksuelen. Hij heeft zich ook afgekeerd van het voorstel van Bush om o.a. het homohuwelijk onmogelijk te maken. (Bush's Defence of Marriage Act)

Kerry wil een strengere controle op de financiering van de verkiezingen. (Clean Money, Clean Elections Act)

Daartegenover staat dat Kerry voor de Patriot Act heeft gestemd. De Patriot Act - een nieuwe vorm van McCarthyisme - die de burgerrechten aantast.

Een nieuwe legislatuur voor de plutocratie van Bush zou een verdere erosie betekenen van de reeds ver aangetaste 'democratie'. Burgerrechten, affirmatieve actie, vrouwenrechten, homorechten en de verdediging van het milieu in de V.S. en daarbuiten zouden nog meer onder druk komen te staan.

MEER-VS-MILITAIREN NAAR COLOMBIA

1 Antoine Uytterhaeghe 1

Nadat de ultrarechtse president Alvaro Uribe bij zijn bezoek aan Europa op politieke tegenwind was gestoten en men hem de gevraagde militaire hulp niet toegezegd heeft, springt de Bush-regering hem bij.

Reeds voor zijn staatsbezoek aan de Verenigde Staten, loofde een hooggeplaatste beambte van het Witte Huis de omstreden Uribe, (die nauwe banden heeft met paramilitaire bendes en omstreden politici), voor zijn 'briljant leiderschap'. Andere vertegenwoordigers van de Bush-administratie waren vol lof over de inspanningen om de drugteelt te bestrijden.

Mensenrechtenorganisaties in Colombia daarentegen beklagen zich sedert jaren over de militarisering van het land onder de dekmantel van de drugsbestrijding.

Zo kan het voor niemand een verrassing zijn dat de VS-regering rond het tijdstip van het bezoek van Uribe gesprekken is begonnen met het Congres voor de verhoging van de militaire hulp aan dat Latijns-Amerikaans land, dat geconfronteerd is met een burgeroorlog. Het hoofdoel van de Bush-regering is om de opgelegde beperking voor de stationering van

Amerikaanse militairen, op te heffen. Volgens een bericht van AFP wil Washington het aantal militairen verhogen tot 800 man en de burgerlijke VS-medewerkers verhogen van 200 tot 600. De regeringen van beide landen verklaren dat ze hun zogenoemd "Colombia-plan" na 2005 willen verder zetten.

Het resultaat van deze politiek is in de laatste jaren reeds duidelijk geworden. Zo klagen mensenrechtenorganisaties, dat de Colombiaanse regering meer druk en politiek geweld inzet op vakbondsleiders. Regelmatig, bij overvallen van rechts-extreme paramilitairen op de burgerbevolking, worden mensen om het leven gebracht. Maar ja, voor Washington is dit zijn bijdrage in de strijd tegen het kwaad, zo houdt Bush zijn achtertuin onder controle.

Aan de andere kant veroorzaakt het extremisme van Bush spanningen in het eigenlijke één-partij-systeem van de V.S. en in het westerse imperialisme. De kans dat er met Kerry wezenlijke verandering in het economische en democratische systeem komt is klein. De democraten zijn éénsgezind in hun terechte afkeer van de coalitie tussen christelijke fundamentalis-

ten, neo-con's en de belangen van de olie- en militaire industrie. Amerika heeft weinig keus, de door de media en partijen voorgeselecteerde kandidaten maken weinig verschil: het is kiezen tussen pest of cholera - centrumrechts of uiterst rechts.

BOEKBESPREKINGEN

IRAK: DE MISSIE VAN HANS BLIX

| Ludo De Brabander |

Blix beschrijft in zijn boek *Missie Irak* het diplomatiek spel voor en achter de schermen met als inzet inspecties of oorlog tegen Irak. Althans, dat is zijn overtuiging. De Zweed is een bevoorrecht getuige en expert op vlak van massavernietigingswapens. Nadat hij zestien jaar heeft gewerkt als directeur-generaal van het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA) gaat hij in 1997 met pensioen. Net op dat ogenblik beginnen de spanningen rond de inspecties in Irak hoog op te lopen. UNSCOM, de Speciale Commissie van de VN die door Resolutie 687 van de VN-Veiligheidsraad was opgericht, gaat ten onder aan controverses en meningsverschillen en wordt opgedoekt. Met een nieuwe resolutie 1284 komt UNMOVIC (VN-Commissie voor controle, verificatie en inspectie) in de plaats. VN-secretaris-Generaal Kofi Annan vraagt aan Hans Blix om de nieuwe inspectieorganisatie te leiden. Hij aanvaardt de opdracht.

Blix geeft weinig eigen commentaar op de mislukking van UNSCOM. Wel is duidelijk dat hij een streng inspectieregime voor Irak noodzakelijk vindt en dat hij vermoedt dat Irak zaken verborgen houdt. UNSCOM was een vehikel voor spionnen, waarbij (volgens o.m. ex-inspecteur Scott Ritter) zelfs informatie is doorgesluisd naar aarts-vijand Israël. Blix laat in het midden of hij die stelling volgt. Hij geeft zelfs eerder de indruk dat het allemaal wat overdreven wordt, via formuleringen als "aldus de berichten" of cynische zinsneden als dat "het regime wel opgetogen" moet zijn geweest over het spionnenverhaal. Het bracht immers UNSCOM volledig in diskrediet. Idem voor de gevolgen van de sancties, die hij trouwens niet in vraag stelt. Deze, zo begint hij, "brachten de regering geen schade toe, alleen maar het Irakese volk, en niet in het minst de kinderen" waarna hij er een veelbetekenend "zo werd gezegd" aan toevoegt. Daarmee lijkt Blix

officiële VN-rapporten te minimaliseren alsook de kritiek van VN-functionarissen als Denis Halliday (hij nam de term 'genocide' in de mond) en Hans von Sponeck die beiden uit onvrede ontslag namen als bazen van het Olie-voor-voedsel-programma.

Uiteindelijk is het sanctieregime verlicht. In Blix' visie en volgens zijn berekeningen waren de sancties niet langer meer een belemmering voor de legale import en dienden ze enkel nog als controle. Hij geeft daarop cijfers om dat te staven. Heel het sanctieverhaal is een discussie apart (en Blix staat er ook niet lang bij stil), maar zijn berekeningen zijn niet eerlijk. Hij brengt de afdrachten voor de herstelbetalingen (30 procent) en de administratieve kosten van het programma en de wapeninspectie-teams niet in mindering. Min daarbovenop de 13 procent voor de Koerdische regio resteert voor Irak uiteindelijk slechts 53 procent.

Blix visie op de hele kwestie van de massavernietigingswapens en de inspecties is als volgt samen te vatten. Volgens hem was er inderdaad een probleem: "Persoonlijk vond ik op dat moment dat Iraks onvermogen of onwil om te bewijzen dat het geen massavernietigingswapens bezat, een reden was het land niet te vertrouwen en de sancties te handhaven" (p. 20). Dat was ook zijn publieke positie: "Ik zei tegen de pers dat we uitsluitend waren gekomen omdat de wereld er zeker van wilde zijn dat Irak geen massavernietigingswapens bezat. Als we die zekerheid al in 1991 hadden gekregen, zouden Irak de sancties gespaard zijn gebleven." (p. 106) Hoewel hij vond dat daar voldoende tijd moest voor worden uitgetrokken was hij voorstander van een hard inspectieregime. Zo bestempelde hij de opname van een clause bij de opmaak van een nieuwe resolutie (de latere VN-Veiligheidsraadresolutie 1441) "die gewapende actie legitimeerde als Irak niet meewerkte" als waardevol. (p. 93) Hij had er ook

een redelijk vertrouwen in dat de VS de militaire opbouw in de regio vooral zagen als extra drukmiddel voor goede inspecties. "Ik zag niet in dat het opvoeren van de militaire druk en het mobiliseren voor gewapend optreden noodzakelijkerwijs een wens naar een vreedzame oplossing uitsloot" (p. 95). Volgens Blix was de nieuwe resolutie 1441 trouwens "een draconische resolutie die door geen enkele staat zou zijn geaccepteerd, tenzij deze direct werd bedreigd met een gewapende aanval". En hij zei dat niet om kritiek op de militaire opbouw te uiten.

Blix is geregeld dubbelzinnig, zelfs tegenstrijdig in zijn mening over de Amerikaanse bedoelingen, zoals uit volgende passage blijkt (p. 22): "Er is wel bewezen dat de Verenigde Staten wilden dat de inspecties zouden mislukken en dat de schaarse hoeveelheid locaties die de Amerikaanse inlichtingendienst in november en december 2002 voor inspectie had voorgesteld in dit licht moest worden bezien. ik deel deze opvatting niet. Zoals we zullen zien koesterden de Verenigde Staten op dat moment grote belangstelling voor de inspecties en moedigden ons aan deze in hoog tempo uit te breiden en ze 'agressief' uit te voeren, misschien met de hoop, of ten minste de verwachting, dat Irak ons toegang zou weigeren, zodoende de resolutie zou schenden en zich onverkijkelijk zou maken voor 'ernstige gevolgen'. M.a.w. dus toch streefden naar een mislukking?"

In elk geval maakt Blix geen gewag van de uitlating van de voormalige minister van Financiën O' Neill op 11 januari (Blix' voorwoord in het boek is gedateerd op 30 januari) dat de oorlog tegen Irak al voor 11 september 2001 was gepland. Dat past trouwens in de lijn van de politiek van Washington waar sinds oktober 1998 'regime change' tot officiële politiek is uitgeroepen. Op 31 oktober 1998 werd die beleidslijn

formeel vastgelegd in de 'Iraq Liberation Act' (ILA).

Ondanks dat lijkt Blix te geloven dat Irak zelf de sleutel in handen had voor een vreedzame oplossing. Zo blijkt toch uit zijn verslag over de voorstelling van zijn rapport aan de VN-Veiligheidsraad op 27 januari 2003. Tegen Kofi Annan zei hij dat "de keus was of ontwapening door inspectie of ontwapening door oorlog." En die keuze "lag niet alleen bij de leden van de Veiligheidsraad maar ook bij Irak". (p. 137) Blix' visie dat ontwapening "een alternatief voor oorlog, niet de aanzet daartoe" (p. 144) was, creëerde voor Irak een paradox, waar hij zelf geen oplossing voor geeft. Stel dat er wapens gevonden waren, dan was er sprake van de beruchte 'smoking gun', wat ongetwijfeld voor de VS het ultieme argument zou vormen voor een oorlog. Maar als er niets gevonden wordt of Irak zich in een 'onvermogen' bevindt om aan te tonen dat het geen massavernietigingswapens meer heeft, dan zou dit gezien worden als onwil of gebrek aan medewerking en dus... 'oorlog'. Blix toont zich trouwens in dat verband een volgeling van de merkwaardige omkering van de bewijslast. In zijn verklaring voor de VN-Veiligheidsraad van 14 februari 2003 zegt hij: "we moeten niet overhaast concluderen dat ze er zijn. Die mogelijkheid is echter ook niet uit te sluiten. Als ze er zijn, moeten ze ter vernietiging worden overgedragen. Als ze niet bestaan, moet daartoe strekkend geloofwaardig bewijsmateriaal worden overgelegd." (p. 190)

Pas vanaf de helft van het boek slaat Blix wat om en wordt hij nerveuzer over het gedrag van de VS. Dat heeft wellicht te maken met de bewuste verklaring op 14 februari waarover premier Blair hem berichtte dat de Amerikanen teleurgesteld waren. Reden: hij zou te weinig rekening hebben gehouden met de door de VS aangebrachte 'bewijzen'. Blix gaf integendeel lucht aan zijn twijfels over de geloofwaardigheid van de veiligheidsdiensten die "geneigd kunnen zijn meer uit het materiaal te halen dan erin zit". Verderop gaat hij uitvoerig in op hoe hij en zijn collega El Baradei (de baas van het IAEA) in de VS-pers onder vuur kwamen te liggen. El Baradei stond immers zo goed als op het punt om te concluderen dat in Irak geen

atoomwepensprogramma liep. Dat was niet naar de zin van de VS, die in de Veiligheidsraad steeds openlijker campagne voerden om een meerderheid achter hun standpunt voor oorlog te krijgen. Maar het is vergeefs wachten op een striemend oordeel van Blix op deze hele gang van zaken. In zijn laatste hoofdstuk met de veel veelbelovende titel 'Na de oorlog: massaverdwijningswapens', keert hij terug naar zijn diplomatieke evenwichtsdans: "Ik wil niet suggereren dat Blair en Bush bewust een onjuiste voorstelling van zaken gaven, maar als zij en hun naaste adviseurs even kritisch hadden nagedacht, hadden ze, denk ik, geen uitspraken gedaan die mistend waren voor het publiek" (p. 276).

We hebben er het raden naar waarom Blix harde woorden aan het adres van de VS en Groot-Brittannië schuwt, zelfs niet als overduidelijk blijkt dat beide landen ontzettend knoeien met gegevens. Wellicht heeft het te maken met zijn jarenlange carrière als topambtenaar, waarbij voortdurend tussen verschillende posities moet worden gelaveerd.

Toch is het niet enkel dat. Het lijkt er sterk op dat Blix opgesloten zit in een bepaald denkpatroon. Geregeld laat hij na vragen te stellen bij een aantal fundamentele kwesties. Zo maakt hij zich nauwelijks bedenkingen bij de belachelijke VS-stelling dat Irak zwaar moest aangepakt worden omdat het land een bedreiging vormde voor de 'wereldvrede'. Zijn discours is danig

eng opgebouwd rond het massavernietigingswapens en inspecties, dat hij geen ruimte vindt (wil vinden?) om ook maar de hypothese te onderzoeken dat er eventueel andere factoren in het geding zijn, zoals economische, militaire of geopolitieke belangen. Op geen enkel ogenblik ook laat Blix de kwestie van het arsenaal massavernietigingswapens in Israël aan bod komen, ook niet op die plaatsen waar hij de problematiek in de regio schetst (Iran, Syrië of Noord-Korea worden wel genoemd). Hij besluit gelaten dat de oorlog tegen Irak niet meer ongedaan kan worden gemaakt, ook nu blijkt dat er geen massavernietigingswapens zijn gevonden, waarop hij de oorlog nog een positieve draai wil geven. Immers, één van de "wreedste regimes sinds de tweede wereldoorlog" is uit de wereld verdwenen (p.284). De dodentel die dat nog altijd kost laat hij onvermeld. Verderop schrijft hij: "door de oorlog zullen misschien democratieën ontstaan in Irak en elders in de wereld" (een oud maar nog altijd actueel VS-argument) en er is een "dam opgeworpen tegen de proliferatie van massavernietigingswapens, ongeacht het feit dat dergelijke wapens daar niet zijn aangetroffen." Hij bedoelt wellicht de proliferatie bij 'ongewenste regimes' (en verwijst trouwens zelf naar Libië). De actuele modernisering van de nucleair arsenalen in de VS, Frankrijk en China zouden Blix wat sceptischer mogen stemmen.

De allerlaatste bladzijde is gewijd aan het door Bush geformuleerde recht op een preventieve aanval, waarop hij opnieuw de VS probeert te strelen: "In sommige situaties is dat gemakkelijk te bepalen, zodat niemand problemen heeft met een preventieve actie en daarvoor geen toestemming nodig heeft". Maar aan de andere kant: "het ontbreken van deze legitieme ondersteuning (van de Veiligheidsraad, nvdr) schaadt de rechtmatigheid van de actie, de geloofwaardigheid van de regeringen die de actie doorzetten, en het gezag van de Verenigde Naties".

*Hans Blix. Missie Irak.
Balans, Amsterdam, 2004.
295 blz.*

COWBOY EN ARABIER

| Emanuel Wieme |

Als kleine jongen boeiden de verhalen over kruisvaarders, ridders en Godfried van Bouillon mij mateloos. Na de les geschiedenis, waarin de leraar uitwijdde over hoe kruisvaarders hadden geprobeerd om die arabieren wat beschaving bij te brengen, haastte ik me naar de speelplaats voor het eeuwige spelletje cowboy en indiaan, voor de gefegeheid omgedoopt tot kruisridder en mohammedaan. Bij die spelletjes waren er nooit veel vrijwilligers om de rollen van de mohammedaan op te nemen, wie wou immers de barbaar zijn, die eeuwige vijand van onze eigen Godfried?

Deze herinneringen aan mijn basisschool kwamen bij mij op na het lezen van "Rijstpap, Tulpen en Jihad" waarin Lucas Catherine onder meer de verhalen over kruistochten en ridders herschrijft. Opnieuw boeit dit stukje geschiedenis mij enorm, maar ditmaal voel ik meer sympathie voor de "arabier" dan voor Godfried van Bouillon.

Met zijn jongste boek "Rijstpap, Tulpen en Jihad" heeft Lucas Catherine de bedoeling om de geschiedenis van de relatie tussen oosten en westen te herschrijven: hij vult gaten in ons collectief geheugen op, hij geeft ons het perspectief van de mensen die in onze geschiedschrijving vaak monddood bleven en hij wil aantonen hoe belangrijk de invloed was van de oosterse cultuur op de

westerse cultuur. Veel dingen die we aannemen als "vanzelfsprekend westers" blijken immers hun wortels te hebben in het oosten: van rijstpap over molens tot potjesvlees.

De zeven hoofdstukken behandelen ruwweg de verschillende momenten in de lange relatie tussen europa en de arabische wereld: hij begint bij Charlemagne waarbij hij onder meer de "historische slag" bij Roncevaux herbekijkt. Hij maakt tussenstoppen bij de kruisvaarders, de bloei van Brugge in de vijftiende eeuw, Antwerpen in de zestiende en de noorderlijke nederlanden in de zeventiende eeuw, om te eindigen bij de koloniosatie van Congo en de vergeten arabische slachtoffers van de tweede wereldoorlog. In een epiloog vraagt Lucas Catherine zich af wie er meer heeft bijgedragen tot de Europese cultuur: de Iet of de arabier?

Dit alles wordt gebracht in de stijl die zo kenmerkend is voor de boeken van Lucas Catherine: in een aaneenschakeling van goed onderbouwde anekdotes afgewisseld met illustraties en foto's ontkracht hij het beeld dat het Westen over zijn eigen cultuur en de arabische cultuur heeft. De verschillende kleine hoofdstukken en de eruditie, humoristische schrijfstijl van Lucas Catherine maken het boek vlot leesbaar, maar in de verschillende hoofdstukken zorgt de aaneen-

schakeling van anekdotes er soms voor dat de structuur van het hoofdstuk niet duidelijk is.

De redenering van Lucas Catherine is duidelijk: er is een langere relatie tussen oosten en westen dan de meeste mensen denken, en als we onze eigen geschiedenis en cultuur bestuderen zien we hoe essentieel de bijdrage van het oosten was in die westerse cultuur. In een epiloog meent Lucas Catherine dan ook de vraag te moeten stellen wie er het meest heeft bijgedragen tot de Europese cultuur: de Iet of de marrokaan. Het is jammer dat Lucas Catherine die al die moeite doet om mensen duidelijk te maken dat vooroordelen enkel komen door een gebrek aan kennis over de arabische wereld, zelf een karikaturaal beeld ophangt van de oost-Europese cultuur als het grote gevaar voor Europa. Misschien kent hij zelf de oost-Europese cultuur te weinig om de invloed ervan op de west-Europese cultuur te zien, en zou een diepere studie van de invloed van het oostblok op onze cultuur een volgende uitdaging voor hem kunnen zijn?

Lucas Catherine:
"Rijstpap, Tulpen & Jihad"
Uitgeverij EPO, Berchem, 2004,
186 blz, 16,50 Euro

RWANDA: DE LANDENREEDS VAN 11.11.11.

| Soetkin van Muylem |

De Landenreeks van 11.11.11 geeft een kort maar bondig overzicht van de geschiedenis, de samenleving, de economie, de cultuur en de natuur vanzowat alle ontwikkelingslanden. Hoewel de Landenreeks niet bedoeld is als een reisgids, kunnen de boeken uit deze reeks zeker een verrijking zijn voor wereldreizigers. Het is altijd interessant om de historische en maatschappelijke context te leren kennen van het land dat je uitgekozen hebt als vakantiebestemming, maar de reeks bekoort natuurlijk niet alleen reizigers. Voor iedereen die graag wat meer wil weten over

de historiek en de sociaal-economische of culturele situatie van een bepaald land, maar het niet ziet zitten om zich te verdiepen in dikke en zwaarwichtige wetenschappelijke werken, is de Landenreeks ideaal. Duidelijke informatie rond ontwikkelingslanden motiveert bovendien ook de medewerkers van 11.11.11 zelf en de duizenden mensen die de projecten van de organisatie financieel steunen.

Tien jaar na de genocide in Rwanda achtte 11.11.11 de tijd rijp om een boekje te publiceren over het geteisterde Centraal-Afrikaanse

land. Het is niet toevallig dat er door de auteur veel aandacht besteed wordt aan de gruwelijke gebeurtenissen van 1994 en de gevolgen ervan op het dagelijkse leven van de overlevenden (slachtoffers en ouders). 'Les événements', zoals de slachtingen eufemistisch genoemd worden door de Rwandezers zelf, worden in dit boekje beschouwd als een cesuur in de geschiedenis van Rwanda. Ze hebben een bepalende invloed gehad op de verdere politiek, de cultuur, de economie en alle andere aspecten van de Rwandese samenleving. Er zijn sinds 1994 bijvoorbeeld

bijna geen complete gezinnen meer te vinden. Bijna iedereen mist wel een familielid dat vermoord is, gevlucht is of gevangen zit, of dat onrechtstreeks gedood werd door de gebeurtenissen van 1994, bijvoorbeeld door ziekte of ondervoeding. Het spreekt vanzelf dat een boekje van 74 bladzijden niet uitgebreid kan ingaan op de complexe oorzaken

van de genocide, maar de auteur doet alleszins zijn best om de historische context van de etnische strubbelingen in Rwanda te schetsen. Hij probeert hierbij verder te kijken dan de louter culturele invalshoek die in de populaire media vaak gehanteerd wordt.

In het boekje "Rwanda" worden teksten afgewisseld met foto's en statistische gege-

vens. Dit bevordert de luchtigheid en de leesbaarheid.

"Rwanda" van Jeroen Corduwener uit de Landenreeks van n.n.n, het Koninklijk Instituut voor de Tropen en Novib, 2004, 74 blz.

DE KLOOF

| Ludo De brabantier |

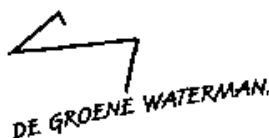
10 jaar na "NGO's. Missionarissen van de nieuwe kolonisatie?" heeft Marc Vandepitte opnieuw een zeer kritisch boek geschreven over ontwikkelingssamenwerking. Ondanks alle VN-conferenties en -actieprogramma's en ondanks de belangeloze inzet van vele vrijwilligers in de derde wereldbeweging (bijv. in de wereldwinkels) blijft de kloof tussen Noord en Zuid dieper worden. Een cijfer uit de vele in het boek ter illustratie: de afgelopen 15 jaar verdubbelde het aantal 'extreem armen' in Latijns-Amerika. Kortom, ontwikkelingssamenwerking zoals we die nu kennen heeft gefaald. Persoonlijk ben ik van mening dat elk project (hoe bescheiden ook) dat de concrete levensomstandigheden op micro-niveau kan verbeteren zinvol is, toch heeft Vandepitte gelijk wanneer hij stelt dat enkel een structurele verandering van de politieke en economische Noord-Zuidverhoudingen het armoedeprobleem ten gronde kan oplossen. De huidige wereldproductie volstaat om iedereen een menswaardig bestaan te garanderen en toch slagen we daar maar niet in. Ook hier geeft Vandepitte schokkende cijfers op basis van VN-rapporten: terwijl er jaarlijks een bedrag van 5 miljard \$ nodig is om het hongerprobleem op te lossen, spenderen bedrijven 1000 miljard \$ aan marketing en reclame. De kapitalistische logica van het wereldsysteem verhindert de uitroeiing van de armoede.

Marc Vandepitte probeert dan ook een antwoord te formuleren op de cruciale vraag voor links: hoe kunnen we de kapitalistisch maatschappij transformeren tot een socialistische? Zijn focus blijft daarbij gericht op de situatie in het Zuiden. Hij formuleert een aantal doelstellingen die grof samengevat neerkomen op het vervullen van de individuele, sociale en culturele basisbehoeften en koppelt daaraan een overgangsprogramma naar een post-kapitalistische maatschappij. Dat programma bevat een geheel van reformistische en socialistische maatregelen. Hij verwijst daarbij naar het concept van 'radicale hervormingen' van Samir Amin: hervormingen die niet integraal breken met het systeem in al zijn dimensies, maar die breuk wel voorbereiden en mogelijk maken. Het is een programma dat volgens n.n.n.-voorzitter Molemans een partijpolitiek programma van de andersglobalistische beweging zou kunnen zijn. Het is voor alle duidelijkheid niet de ambitie van Vandepitte om zo maar eventjes de blauwdruk van de nieuwe samenleving en de strategie om die te bereiken van achter zijn bureau neer te schrijven. Het zijn voorstellen om de discussie te stimuleren. Het zijn de onderdrukten in het Zuiden zelf die hun doelstellingen en programma zullen bepalen en (dan hopelijk) realiseren. De geschiedenis leert volgens Vandepitte wel dat er een tegenmacht zal

nodig zijn die zich politiek organiseert. Hij blijft pragmatisch vaag over hoe die er dan moet uit zien, maar wijst wel het anarchistische model af. Hij kiest ook duidelijk voor een confrontatiestrategie i.p.v. een (sociaal-democratisch) overlegmodel. Wat dan met de derdewereld beweging in het Noorden? Zij moet het pad van de technocratische en eurocentrische hulpverlening verlaten en resoluut kiezen voor de opbouw van een tegenmacht. Dit betekent dat ze zich in eerste plaats richt op politieke educatie en actie. Steun aan het verzet in het Zuiden en het bestrijden van de kapitalistische structuren in het Noorden zijn haar voornaamste taken. Hulpverlening is voor Vandepitte enkel zinvol in functie daarvan. Hij stelt vijf criteria op waaraan ontwikkelingssamenwerking moet voldoen, maar laat het aan de lezer over om te oordelen in welke mate de NGO's daar aan beantwoorden.

De belangrijkste doelstelling van dit boekje is de lezer een instrument te bieden om kritisch na te denken over ontwikkelingssamenwerking. De uitgesproken stellingen van Marc Vandepitte leveren daar in ieder geval genoeg stof voor.

*Marc Vandepitte,
De Kloof, uitgeverij EPO, 2004,
10 eura.*

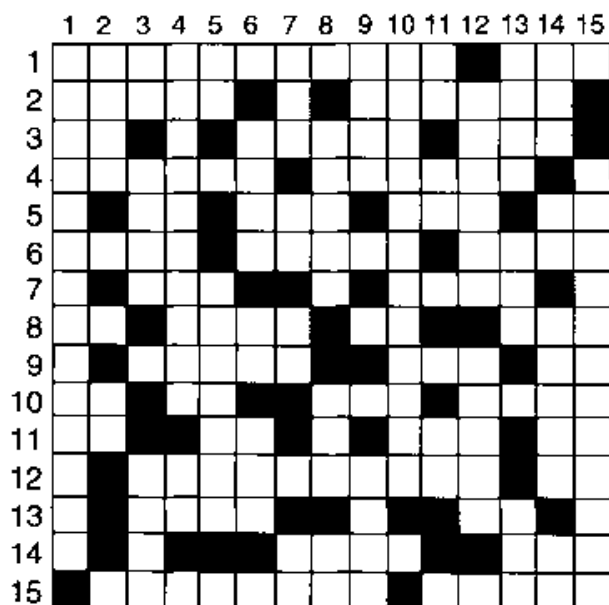

Alle boeken die in Vrede besproken worden, kan je verkrijgen bij De Groene Waterman, Wolstraat 7 Antwerpen T.03/232.93.94 of groenewaterman@groenewaterman.be - www.groenewaterman.be

KRUISWOORDRAADSEL

"RETRO"-KRUISWOORDRAADSEL NUMMER 26

GEBASEERD OP DE INHOUD VAN NR 366 -
MAART-APRIL 2004

HORIZONTAAL

1) Het gedicht van Jozef Vandromme (2 woorden) - Onbeweeglijk (vast). 2) Vlaamse rivier - Zonder gezelschap. 3) Ondernemingsraad (afkorting) - Deugdzzaam (goed) - Loofboom. 4) Aanspreekvorm voor hoog geplaatste personen - Kraaiachtige vogel. 5) Voorzetsel - Lichaamsdeel - Roem - Pijnuitroep. 6) Eenmaal - Influenza (ziekte) - Zwemvogel. 7) Kloosteroverste - Gereedschap om iets beet te pakken of te knippen. 8) Muzieknoot - Vraatzuchtige roofwalvissoort - Lidwoord - Gesloten. 9) Franse rivier en departement - Bloeiimaand - Voegwoord. 10) Centiliter (afkorting) - Mezzo piano (afkorting) - Boogvormig been - Noordatlantische Verdragsorganisatie (het letterwoord ervan). 11) Persoonlijk voornaamwoord - Vorzetsel - Gemeente in de Nederlandse provincie Gelderland - En omstreken (afkorting). 12) Camping/vakantiewoningen gelegen in Middelkerke-Lombardzijde (2 woorden) - Twee verschillende medeklinkers. 13) Verbond (vereniging) - Nieuw kwartier (afkorting). 14) In geld uitgedrukte objectieve ruilwaarde voor een geleverd goed of een verrichte dienst - Vlaktemaat. 15) De militaire verdediging van de ruimte/engelse benaming (2 woorden) - Glanzige zijden of halfzijden stof.

VERTIKAAL

1) Titel van een uitgebreid artikel door Marie-Jeanne Vanmol over de verdere emancipatie (ontplooiing) van het meisje en de vrouw. 2) Zijrivier van de Seine (ook Frans departement) - Zijde van een schip tegenovergesteld aan die waar de wind vandaan komt. 3) Réponse payee (afkorting) - Is een meisje of vrouw - Oude koperen munt. 4) Boom uit de hof van eden (paradijs) - Voegwoord. 5) Reeds - Libische hoofdstad. 6) Aardhoogte - Kroon (afkorting) - Uitgeput van krachten. 7) Voordat - Geboorteplaats van Abraham (Bijbelse geschiedenisleer) - De twee eerste klinkers van ons alfabet - Familielid. 8) Zeegod (Mythologie) - Zeehond - Reservatis reservandis (afkorting). 9) Voorwerp(ding) - Geurige pikant smakende zaadjes van een plant met gevinde bladeren en witte bloempjes. 10) Een (historische) datum uit de jongste wereldgeschiedenis (2 woorden). 11) Meetstok - Voorzetsel - Palladium (scheikundig symbool). 12) Zuivelproducten - In elkaar. 13) Sappige vrucht - Doet de boer (Hij...) - Gezellig huisdier van Egyptische oorsprong. 14) Algemeen Nederlands Persbureau (afkorting) - Vrouwelijk tot en met - Waterkant - Meestal in een rechte lijn aaneengeschakelde opeenvolgende gelijksoortige personen of zaken. 15) Aziatisch gebied van verschillende landen (naties).

MICHEL BILLIAU, Werviksesteenweg 431, 7780 KOMEN

"RETRO"-KRUISWOORDRAADSEL NUMMER 25

GEBASEERD OP DE INHOUD VAN NR 365 -
JANUARI-FEBRUARI 2004

FINANCIËLE OPROEP

Op zondag 30 mei lopen een tiental sportievelingen de 20 km van Brussel voor Vrede vzw.

U kan hun sportieve inspanning ondersteunen door hen te sponsoren.

Stort uw sponsor bedrag op prk 000-0956015-80 van Vrede vzw

met vermelding "Steun 20 km"

Hartelijk dank

De Lingerie
van de Kerkstraat DE MUNCK

L O K E R E N

LINGERIE CORSETTERIE BADMODE

KERKSTRAAT 47 • 9160 LOKEREN • 09/348 58 23

*Wat gevoelig ligt,
wordt goed opgevangen.*

(Linde Vanneste)

De Lombarde

Camping en vakantiehuisjes op 500 meter van de zee!

De Lombarde omvat een groene, kindvriendelijke camping met modern sanitair.

Voor de kleinsten is er een speeltuin en

tijdens de schoolvakanties is er een ruim animatie-aanbod voor groot & klein.

Je kunt hier ook terecht voor een partijtje air-hockey, tafelvoetbal, bijart, tafeltennis, petanque, basket, tennis ...

Vissers worden verwacht langs de uitgestrekte visvijver.

Het restaurant en het caf taria hebben een goede naam.

Door een ruim aanbod, lage prijzen en heerlijk verse broodjes, zorgt de winkel ervoor dat je van een deel van de dagelijkse besommingen verlost wordt.

Voor de fietser en/of wandelaar staan er 5 trekkershutten ter beschikking.

De routes kunnen ter plaatse uitgestippeld worden, er is een ruime keuze.

Kom gerust eens langs of vraag vrijblijvend een folder aan met prijslijst.

De Lombarde, Elisabethlaan 4, 8434 Lombardsijde - Tel. (058) 23 68 39

Een initiatief van vzw Volkstoerisme.

ONSZELF REDDEN VAN ZELFVERNIETING

| Opnjestuk Mohamed Elbaradei¹ in de New York Times van 12 februari 2004 |

Nucleaire proliferatie is eens te meer in opgang. Uitrusting, materiaal en training waren ooit grotendeels ontoegankelijk. Vandaag, echter, is er een gesofisticeerd wereldwijd netwerk dat systemen kan leveren voor de productie van materialen, die bruikbaar zijn in wapens. De vraag bestaat wel degelijk: landen blijven geïnteresseerd in de onrechtmatige verwerving van massavernietigingswapens.

Als we nietsdoend blijven toekijken, zal deze trend voortduren. We kunnen verwachten dat landen die zich kwetsbaar voelen zullen proberen deze kwetsbaarheid te beantwoorden door soms clandestiene wapenprogramma's na te streven. Het bevoorradingsnetwerk zal groeien, waardoor het gemakkelijker zal worden om expertise en materiaal voor nucleaire wapens, te bekomen. Terroristen zullen onvermijdelijk, na verloop van tijd, toegang krijgen tot deze materialen en technologie, als ze al niet aan de wapens zelf geraken.

Als de wereld zijn koers niet verandert, dreigt ze zichzelf te vernietigen.

Gezond verstand en recente ervaringen maken duidelijk dat het Nucleaire Non Proliferatie Verdrag, dat ons goed heeft bijgestaan sinds 1970, aangepast moet worden om te beantwoorden aan de realiteit van de 21ste eeuw. We kunnen het Non Proliferatie Verdrag verstrengen zonder hierbij de nationale soevereiniteit van landen aan te tasten.

We moeten het export controlesysteem universaliseren, de tweeslachtigheid erin verwijderen en bindende verdragsgebonden controles opleggen. Tegelijkertijd moeten we de rechten van alle staten op vreedevolle nucleaire technologie zien te behouden. We zouden ook de daden van mensen, die anderen pogen te helpen in proliferatie, moeten criminaliseren.

Parallel daarmee moeten wapeninspecteurs aangesteld worden. Recent werd er veel moeite geleverd, en maar goed ook, om Iran en Libië te overhalen om het IAEA veel ruimere inspectierechten te geven. Het agentschap zou echter het recht moeten hebben om zulke controles in alle landen uit te voeren. Voor de verificatie van het nakomen van de verplichtingen van het NNPT² zijn er striktere maatregelen nodig. Maar tot op de dag van vandaag, heeft minder dan 20% van de 191 VN-leden een protocol goedgekeurd dat ruimere inspecties toelaat. Nogmaals, zoals president Bush gisteren voorstelde: het zou moeten verplicht worden voor alle landen.

Bijkomend zou geen enkel land zich mogen terugtrekken uit het verdrag. Het verdrag staat dit momenteel toe aan elk lid zolang het 3 maand vooraf verwittigt. Elke natie die deze ontsnappingsclausule inroept, is zo goed als zeker een bedreiging voor de internationale vrede en veiligheid.

Deze mogelijkheid in het verdrag zou aan banden moeten gelegd worden. Onttrekking zou, op zijn minst een automatisch nazicht van de VN Veiligheidsraad tot gevolg moeten hebben.

Natuurlijk is het engagement van de vijf nucleaire staten, zoals erkend in het NNPT (Brittanië, China, Frankrijk, Rusland en de VS) om te streven naar ontwapening, een fundamenteel onderdeel van de non-proliferatie besprekingen. Recente overeenkomsten tussen Rusland en de VS zijn een goed begin maar, ze moeten controleerbaar en onomkeerbaar zijn. Een duidelijk stappenplan om te komen tot nucleaire ontwapening moet opgesteld worden, beginnende met een drastische verlaging van de 30.000 kernkoppen die nog steeds bestaan en met het opstellen van het lang verwachte Nucleair Test Verbod Verdrag.

Als de internationale gemeenschap echt een halt wil toebrengen aan de nucleaire proliferatie, moeten deze en andere maatregelen in overweging genomen tijdens de herzieningsconferentie van het NNPT van volgend jaar.

We moeten ook de wortels van de onveiligheid aanpakken. In gebieden van langdurig conflict, zoals het Midden-Oosten, Zuid-Azië en het Koreaanse schiereiland, kan de zoektocht naar massavernietigingswapens, hoewel nooit gerechtvaardigd, verwacht worden zolang we falen om een alternatief aan te bieden als oplossing voor het veiligheidstekort. We moeten de onhoudbare notie achterwege laten dat het moreel verwerpelijk is voor sommige landen om MVW's te zoeken en tegelijk moreel aanvaardbaar voor anderen om op die wapens te vertrouwen voor hun veiligheid (en zelfs hun capaciteit ervan te blijven verfijnen en plannen te blijven uittekenen voor hun gebruik).

Gelijkaardig daarmee moeten we de traditionele aanpak, van veiligheid gedefinieerd in termen van grenzen, afschaffen (stadsmuren, grenspatrouilles, etnische en religieuze groeperingen). De wereldgemeenschap is onomkeerbaar interafhankelijk geworden, met de constante doorstroming van mensen, ideeën, goederen en middelen. In zo een wereld moeten we het terrorisme bestrijden met een aanstekelijke veiligheidscultuur die grenzen overstijgt (een geïntegreerde aanpak naar veiligheid gebaseerd op solidariteit en de waarde van het menselijk leven). In zo een wereld hebben massavernietigingswapens geen plaats.

¹ Mohamed Elbaradei is directeur generaal van het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA).

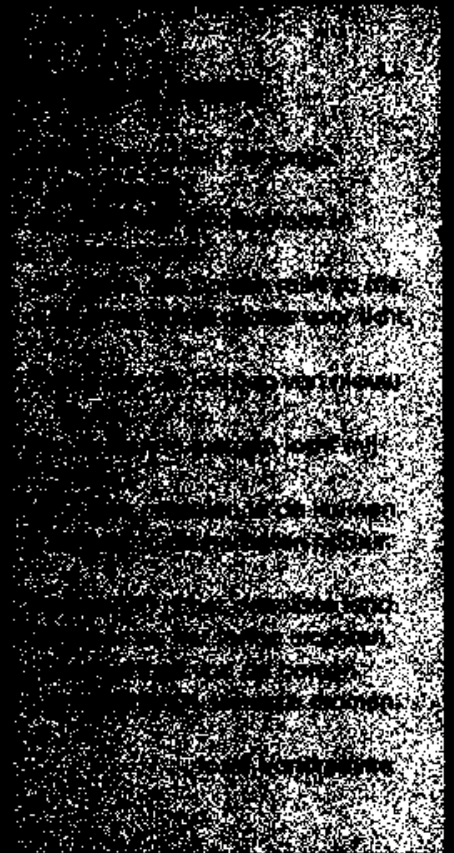
² Nuclear Non Proliferation Treaty

³ Fissile Material Cutoff Treaty: verdrag over stopzetting verspreiding splijtstoffen

(vertaald door Gilles Verbeke)

TEZOTOMLOSTEOPEN

—

REIS NAAR PALESTINA – ISRAËL

Bus op de vredesbeweging in Israël en de Palestijnse Israël's (begeleid door en op initiatief van Vrede v.z.w.)

Van vrijdag 30 juli tot zaterdag 7 augustus organiseert het Actieplatform Palestina (APP) een nieuwe delegatie naar Palestina en Israël. De focus ligt ditmaal op de zeer actieve Israëlische vredesbeweging. Israëlische vredesactivisten die strijd voeren tegen de bezettingspolitiek worden in eigen land niet zelden als verraders gezien en werken dan ook in zeer moeilijke omstandigheden, 20 procent van de Israëlische bevolking is Palestijns en er woont ook nog een kleine minderheid Bedoeïenen. Ze zijn slachtoffer van discriminatie. Sharon heeft een plan klaarliggen om de bedoeïenen in een reservaat te stoppen. De delegatie wil een aantal vredes-, mensenrechten-, en belangenorganisaties ter plekke opzoeken. Daarnaast zijn nog bezoeken aan plaatsen en organisaties in de bezette gebieden gepland.

We denken alvast aan:

- bezoeken aan Israëlische vredesorganisaties als Gush Shalom, Yesh Gvul, Alternative Information Center, The Israeli Committee Against House Demolitions,...
- Een uitstap met de Israëlische vredesorganisatie Zochrot ('Herinner') naar de verdwenen of vernietigde Palestijnse dorpen van de 'al Naqba' ('catastrofe', het verdrijven van de Palestijnen uit hun dorpen in 1948)
- Bezoeken aan Palestijns-Israëlische organisaties zoals Adalah ('rechtvaardigheid'), the Arab Association for Human Rights, The Regional Council for the Palestinian Bedouin of the unrecognized villages,...
- De muur in de westelijke Jordanoever
- Organisaties in Ramallah en minstens een tweede Palestijnse stad (Jenin, Nabloes en/of Hebron)
- Jeruzalem (verblijf)

Praktisch:

- Vertrek: 30 juli - Terug: 7 augustus
 - Budget: reken op zeker 800 Euro voor vliegtuigticket, plaatselijk vervoer, hotel en begeleiding
 - Er zijn maximum 9 plaatsen
 - Verplicht bijwonen van twee voorbereidende informatieavonden. U krijgt gratis de brochures over de Israëlische vredesbeweging en de Palestijnse kwestie en de educatieve map Palestina-Israël van het Actieplatform Palestina
- Vermoedelijke data van de voorbereidingen zijn:
- Donderdag 17 juni
 - Vrijdag 25 juni
- Zorg voor geldige reispas (minstens nog 6 maanden geldig vanaf datum van binnenkomst). Er is geen visum nodig.
 - Meer praktische info vind je in bijlage. Wie meer wil lezen over de voorbije observatiemissies van het APP naar Palestina, kan de (foto)verslagen vinden via de website van het APP: www.11.be/palestina
 - Verdere informatie of inschrijvingen: via het Vlaams Palestina Komitee v.z.w., 02-501.67.49, vpk@belgacom.net